

TARTU ÜLIKOOL
ÕIGUSTEADUSKOND

Hanna- Loore Vasnu

**ÜRO RAHVUSVAHELISE ÕIGUSE KOMISJON JA SELLE PANUS
RAHVUSVAHELISE ÕIGUSE ARENGUSSE**

Magistritöö

Juhendaja : PhD. Lauri Mälksoo

Tartu
2022

SISUKORD

<i>SISSEJUHATUS</i>	3
1. <i>ÜRO Rahvusvahelise Õiguse Komisjoni Töö</i>	7
1.1 <i>ÜRO Rahvusvahelise Õiguse Komisjoni töövorm</i>	12
1.2 <i>Kodifitseerimine ja progressiivne arendamine</i>	15
1.3 <i>ÜRO Rahvusvahelise Õiguse komisjoni liikmete ja eriraportöörde olemus ja funktsioon</i>	20
2. <i>ILC PANUS AVAMERE REŽIIMI VALDKONNA KODIFITSEERIMISEL JA PROGRESSIIVSEL EDENDAMISEL</i>	25
3. <i>ILC TEGEVUS RAHVUSVAHELISE LEPINGUÕIGUSE KODIFITSEERIMISE JA PROGRESSIIVSEL ARENDAMISEL</i>	31
4. <i>ILC PANUS RIIGIVASTUTUSE VALDKONNA KODIFITSEERIMISEL JA PROGRESSIIVSEL ARENDAMISEL</i>	39
5. <i>ILC PANUS RAHVUSVAHELISE ÕIGUSE ARENGUSSE JUS COGENS'I NÄITEL</i> ...	45
6. <i>KOKKUVÕTE</i>	50
7. <i>ABSTRACT</i>	61
8. <i>KASUTATUD KIRJANDUS</i>	75

SISSEJUHATUS

Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni (*edaspidi nimetatud ÜRO*) Peaassamblee põhikirjast tulenevalt lasub neil kohustus arendada rahvusvahelist õigust. Sellest kohustusest tulenevalt on ÜRO oma kohustuse täitmiseks jaganud ära oma töö kuue temaatilise alakomitee vahel. Nendest Kuues komitee omab ehk tähtsaimat rolli – panustamaks rahvusvaheliste lepingute väljatöötamisele. Kuues komitee täidab oma töökohustust kas omal initsiatiivil või tugineb Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Rahvusvahelise Õiguse Komisjoni (*edaspidi nimetatud ILC*) ekspertide poolt välja töötatud materjalile.¹ ÜRO peasekretär Kofi Annan täheldas juba üle 20 aasta tagasi ILC viiekümnendal juubelil, et ILC tegevusel on olnud oluline roll õiguse instrumentide ja aspektide edendamisel, mis vaieldamatult läbivad erinevaid rahvusvahelise elu valdkondi.²

Igal õigusinstituutsiooni loomisel olnud oma eesmärk ja ülesanne. ÜRO lõi ILC seetõttu, et rahvusvahelist õigust oleks võimalik asjakohaselt edasi arendada ja kodifitseerida. Sellest tuleneb ka ÜRO Rahvusvahelise Õiguse komisjoni korraldus, mis sätestab, et ÜRO Rahvusvahelise Õiguse Komisjoni kohustuseks on rahvusvahelise õiguse edasiarendamine ning kodifitseerimine.³ Nähtus, kuid antud juhul organisatsioon, mida magistritöö autor uuris oli ÜRO Rahvusvahelise Õiguse Komisjon ja selle töö rahvusvahelise õiguse kontekstis. Tulenevalt magistritöö olemusest ei ole tegemist probleemi kui sellise uurimisega, vaid analüüsi andmisega ühe rahvusvahelise instituutsiooni tööle. Kuna ÜRO Rahvusvahelise Õiguse Komisjon on eksisteerinud juba üle 70 aasta ning käsitletud erinevaid õigusvaldkondi, tuli magistritöö autoril valida oma uurimisobjektiks konkreetselt paar õigusvaldkonda. Nendeks osutusid ILC töö rahvusvahelises avamereõiguses, rahvusvahelises lepinguõiguses, riigivastutuse valdkonnas ja *jus cogens*'i teemal.

Eelnev valik tulenes magistritöö autori jaoks asjaolust, et analüüsitavateks teemadeks oleksid kaks valdkonda, kus ILC töö tulemuseks on olnud rahvusvahelise konventsiooni sõlmimine ning valdkond, mida on käsitletud mitu aastakümnet, kuid töö lõpp produkt ei ole olnud rahvusvaheline konventsioon ja ka tänapäevane ILC uurimisvaldkond. Magistritöö uurimisküsimuseks on – Kuidas on ÜRO Rahvusvahelise Õiguse Komisjon mõjutanud

---

¹ Roger. M, Rahvusvaheline õiguse kujunemine ÜRO-s ja Eesti võimalused. Diplomaatia nr 54, veebruar 2008.

² Charles C. Jalloh, Introduction: The Role and Contributions of the International Law Commission to the Development of International Law, a Symposium Celebrating the 70th Anniversary of the ILC , 13 FIU L. Rev (2019), lk 981.

³ McRae, D. The Work of The International Law Commission, 2007–2011: Progress and Prospects. The American Journal of International Law , Vol. 106, No. 2 (April 2012), lk 322.

rahvusvahelise õiguse arengut avamereõiguse, rahvusvahelise lepingu õiguse, riigivastutuse ja *jus cogens*'i valdkonnas?

Mitte kõik teemad ei ole sobilikud ILC-s või võrreldavates foorumites käsitlemiseks. Nendeks on eelkõige teemad, mis poliitiliselt nii öelda ülitundlikud ning selliste teemade puhul on paslikum tegeleda nendega puhtalt poliitilistes foorumites, kus ILC on võimalus teha ettevalmistustööd. Seda eelkõige teemade puhul kus esinevad ka väga tehnilised probleemid ning nende käsitlemiseks on vajalik vastava ekspertiisi kättesaadavus.⁴ Magistritöö eesmärgiks on analüüsida ILC tööd neljas valdkonnas – avamererežiim, rahvusvaheline lepinguõigus, riigivastutus ja *jus cogens*. Analüüsi eesmärgiks on tuua välja, mil moel on ILC töö nendes neljas valdkonnas mõjutanud rahvusvahelise õiguse arengut. Magistritöös keskendub autor ILC tegevusele rahvusvahelise õiguse kodifitseerimisel ja progressiivsel arendamisel.

Esimeses peatükis keskendub magistritöö autor selgitamaks ILC ülesehitus, tööstruktuuri, koosseisu ning eesmärke. Selleks, et mõista millist rolli rahvusvahelise õiguse arengus on mänginud ILC ning vastata uurimisküsimusele on vajalik mõista organisatsioonile pandud kohustust ning organisatsiooni sätestatud eesmärke. Lisaks on oluline roll anda ülevaade ILC struktuurist ning eriraportööride tööst. Esmalt on magistritöö autor välja toonud, millised teemad ja valdkonnad ILC oma töökorda võttis ning seejärel liigub magistritöö autor edasi kolme valitud valdkonna juurde, et analüüsida ILC tööd nendes valdkondades ja selle töö mõju rahvusvahelisele õigusele. Esimese peatüki esimeses alapeatükis annab magistritöö autor ülevaate ILC tekkimisest ning üldisest struktuurist. Seejärel liigub magistritöö autor edasi otsese ILC töövormi juurde käsitledes neid dokumendi vorme, mille läbi ILC oma tööd edasi saab anda. Järgnevalt toob magistritöö autor välja kodifitseerimise ja progressiivse arendamise olulisuse ning erinevused. Seejärel annab magistritöö autor ülevaate ILC liikmete ja eriraportööride tööst.

Teises peatükis analüüsib magistritöö autor ILC tööd avamererežiimi valdkonnas. ILC valis avamere režiimi valdkonna prioriteetseks kodifitseerimise teemaks juba 1949. aastal.⁵ Teemaga tutvust tehes sai selgeks, et avamererežiimi valdkonnas kodifitseerimist läbi viies tuleb hõlmata erinevaid mereõigust käsitlevaid aspekte.⁶ ILC oli antud teemal intensiivselt

---

⁴ Pellet, A. Between Codification and Progressive Development of the Law: Some Reflections from the ILC, 6 INT'L L.F. D. INT'L. 2004, lk 18.

⁵ United Nations. The Work of The International Law Commission, Eight edition, Volume I, 2012, lk 126.

⁶ Sucharitkul, S. The role of the international law commission in the decade of international law. 3 Leiden J. of Int'l. Law 15, Special Issue 3. 1990, lk 20.

tegev aastatel 1949- 1956.⁷ Antud peatükis keskendub magistr töö autor 1958. aastal kokku kutsutud Genfi Mereseaduse Konverentsile ja ILC poolt koostatud artiklite eelnõude põhjal sõlmitud 1982. aasta ÜRO Mereõiguse Konventsioonile.⁸ Samuti toob magistr töö autor oma analüüsis välja, millist rolli rahvusvahelises õiguses on eelnimetatud konventsiooni vastuvõtmine mänginud.

Kolmandas peatükis analüüsib magistr töö autor ILC tööd rahvusvahelise lepinguõiguse valdkonnas. Antud peatükis analüüsib magistr töö autor ILC tööd nii öelda traditsioonilises valdkonnas. Teema on analüüsiks oluline, kuna lepingute õiguse puhul on tegemist ulatusliku teemaga ajalooliselt riikidevaheliste lepingute raamistikus.⁹ 1949. aastal valis ILC omale kodifitseerimise teemaks rahvusvahelise lepinguõiguse.¹⁰ Antud töö ILC poolt kulmineerus 1969. aastal vastuvõetud ÜRO Rahvusvahelise Lepinguõiguse Viini konventsiooniga.¹¹ Magistr töö autor analüüsib kolmandas peatükis, kuidas on ILC töö rahvusvahelise lepinguõiguse valdkonnas mõjutanud rahvusvahelise õiguse arengut.

Neljandas peatükis analüüsib magistr töö autor ILC tööd rahvusvahelise riigivastutuse valdkonnas. Magistr töö autor leidis, et oluline on hinnata ILC tööd riigivastutuse valdkonnas, kuna tegemist on ILC töö valdkonnaga, mis erinevalt rahvusvahelise lepinguõiguse ja avamererežiimi valdkonnast, ei ole kulmineerunud rahvusvahelise konventsiooni sõlmimisega. Samuti oli teema oluline, kuna ILC poolset tööd antud valdkonnas ootas rahvusvaheline kogukond pikisilmi. Antud peatükis analüüsib magistr töö autor riigivastutuse teema pikaajalist üle neljakümne aasta pikkust tööd. Selleks annab magistr töö autor ülevaate, miks on antud valdkonnas olnud ILC töövormiline lähenemine olnud teistsugune, kui varasemalt nimetatud rahvusvahelise lepinguõiguse ja avamererežiimi valdkondades. Magistr töö autor toob antud peatükis välja, millisel määral on ILC poolt kodifitseerimiseks ja progressiivseks arendamiseks võetud teema mänginud rolli rahvusvahelise õiguse arengus.

Viiendas peatükis keskendub magistr töö autor ühele viimasele ILC töökavasse võetud teemale, nimelt ILC tegevus *jus cogens*'i valdkonnas ja eriraportööri Dire Tladi raportitele

---

⁷ Teles, P. G., The ILC's Past Practice on Progressive Development and Codification of International Law - An Empirical Analysis Focusing on the Law of the Sea, Law of Treaties and State Responsibility, 13 FIU L. Rev. (2019), lk 1029

⁸ United Nations. The Work of The International Law Commission, Eight edition, Volume I, 2012, lk 134.

⁹ Rosenne, S. The Role of the International Law Commission. American Society of International Law Proceedings, 64(First Session), (1970), lk 32.

¹⁰ United Nations. The Work of The International Law Commission, Eight edition, Volume I, 2012, lk 144.

¹¹ Dörr, O. Codifying and Developing Meta-Rules: The ILC and the Law of Treaties. German Yearbook of International Law, 49, (2006), lk 131.

antud valdkonnas. Magistritöö autor analüüsib ILC lähenemist antud valdkonnale ning *jus cogens*'i normide olemusele.

Magistritöö teema valikut mõjutas magistritöö autori huvi ajalooliste teemade vastu. Samuti huvi saada ülevaade pikalt tegutsenud rahvusvahelise institutsiooni olemusest, töövaldkondadest ja panustest rahvusvahelisse õigusesse. Siinkohal on oluline osa ka teema aktuaalsusel- millist rolli rahvusvahelise õiguse arendamisel mängivad rahvusvahelised institutsioonid? Samuti märkas magistritöö autor, et ILC tööd ei ole väga suurel määral analüüsitud. Tulenevalt eelnimetatust tõstus veelgi magistritöö teema aktuaalsus ning institutsiooni uurimise vajalikus.

Magistritöö puhul on tegemist ajaloolise loomuga tööga ning seega on ka käsitletavaks meetodiks ajalooline uurimismeetod. Andmekogumise seisukohast on andmetöötlusmeetodiks teadusartiklite, raportite ja õigusaktide läbitöötamine. Läbitöötatud materjal kujutab endast nii erinevate õigusteadlaste poolt kirjutatud teadusartikleid kui ka ILC poolt välja antud tööraporteid. Samuti olid käsitletavateks allikateks magistritöö kirjutamisel välja antud konventsioonid nagu näiteks Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Mereõiguse Konventsioon ja Viini Lepingu Õiguse Konventsioon.

1. ÜRO Rahvusvahelise Õiguse Komisjoni Töö

Selleks, et vastata magistritöös seatud uurimisküsimusele ja täita magistritöö eesmärk on kõigepealt vaja vastata järgnevatele küsimustele. Milline on ILC struktuur? Mis on ILC kui rahvusvahelise institutsiooni eesmärk? Mida tähendab rahvusvahelise õiguse kodifitseerimine ja progressiivne arendamine? Mida kujutab endas ILC töö rahvusvahelise õiguse valdkondades? Millist rolli kätkevad endas eriraportöörid ning milliseid on nende ülesanded?

Juba 19. sajandil oli õhus tunda soovi ning vajadust rahvusvahelise akadeemia, ühingu või instituudi loomise järele ning 1873. aastal asutati Institut de droit International ehk Rahvusvahelise Õiguse Instituut. Loodud institutsiooni eesmärgiks on rahu säilitamine ja tagamine ning rahvusvahelise õiguse progressiivne arendamine. Rahvusvahelise Õiguse instituut töötab eelkõige selleks, et tagada õiguse põhimõtete ja inimliku korra järgimine. Kodifitseerimise idee omab endas pikka põlvnemist rahvusvahelises õiguses, mille üheks liikumise reguleerimiseks saigi eelnimetatud institutsiooni loomine.¹² Institut de droit Internationali puhul on tegemist konkreetselt teaduasutusega, mis on võtnud vastu mitmeid resolutsioone.¹³ Siinkohal tooks magistritöö autor välja ühendava lüli kahe rahvusvahelise organisatsiooni vahel. Nii ILC kui ka Institut de droit International on üheselt suunanud oma eesmärgi rahvusvahelise õiguse arendamiseks ja seda just nimelt progressiivse arendamise kaudu.

Juba eelnevalt nimetatust tuleneb asjaolu, et ILC kui kontseptsioon ei ole ühiskonnas ega rahvusvahelises kontekstis uus nähtus. 1924. aastal võttis Rahvaste Liidu Assamblee vastu otsuse, mille kohaselt luuakse ekspertkomitee rahvusvahelise õiguse järkjärguliseks kodifitseerimiseks, mis küll erinevalt praegusest ILC-st, moodustatakse vastavalt tsivilisatsioonide ja maailma peamiste õigussüsteemivormide esindamiseks.¹⁴ Siinkohal viitaks tagasi ka Institut de droit Internationalile, mille puhul oli algselt nende töö Rahvaste Liidus silmapaistvaks pingutuseks rahvusvahelise õiguse kodifitseerimisel.¹⁵ Oleks õige täheldada, et ILC on võtnud üle suure osa tööst, mida instituut varem tegi. Praeguse seisuga peaks instituut valima endale valdkonnad, millega ILC ei tegele või valima valdkonna, milles instituudi poolt tehtud tööd saaks ILC hiljem oma töös kasutada. Juba praegugi on ILC oma töös viidanud

---

¹² Hambro, Edvard. "The Centenary of the Institut de Droit International." Nordisk Tidsskrift for International Ret, vol. 43, no. Issues 1-4, 1973, lk 9.

¹³ *Ibidem*, lk 10.

¹⁴ Sucharitkul, S. The role of the international law commission in the decade of international law, 1990, lk 19.

¹⁵ Hambro, Edvard. "The Centenary of the Institut de Droit International." Nordisk Tidsskrift for International Ret, vol. 43, no. Issues 1-4, 1973, lk 11.

instituudi poolt koostatud dokumentidele.¹⁶ Magistritöö autori arvates ei ole tegemist institutsioonidega, mis teine teise eksistentsi kuidagi välistaksid. Kui ILC on konkreetse suunitlusega siiski rahvusvahelist õigust kodifitseerida ja progressiivselt arendada selliselt, et üleilmselt saavutataks mingi sugusel kujul näiteks konventsioon, suunis, põhikiri või muu selline, siis ei tohiks see kuidagi vähendada Rahvusvahelise Õiguse Instituudi töö olulisust rahvusvahelise õiguse läbitöötamisel ning resolutsioonide koostamisel.

1931. aasta septembris võttis Rahvaste Liidu Assamblee vastu resolutsiooni, mille põhifookuseks oli valitsuste mõju tugevdamine kodifitseerimise protsessi igas etapis. Antud teema lisati hilisemalt ka ILC põhikirja koos mõningate resolutsioonide toodud soovustega. Resolutsioonist kumas läbi idee põimida riiklike ja rahvusvaheliste teadusinstituutide töö ning luua ka ekspertkomitee, kes tegeleks konventsioonide ja eelnõude ette valmistamisega.¹⁷

1946. aastal võttis ÜRO Peaassamblee vastu resolutsiooni 94 (I), mille alusel asutati Rahvusvahelise Õiguse Progressiivse Arendamise ja Kodifitseerimise Komitee, mille eesmärgiks sai kaaluda protseduure, mida ÜRO Peaassamblee artikli 13 lõike 1 kohustuste täitmiseks on soovitatud. Komitee võttis vastu aruande, mis soovitas ILC loomist. Samas resolutsioonis sätestati ka ILC põhikirja aluseks olevad sätted.¹⁸ Komitee jäi seiskohale, et ILC liikmed peaksid omama rahvusvahelise õiguse uurimise ja arendamise pädevust ning nad ei tohiks olla vaid oma valitsuste esindajad.¹⁹ 21. novembril 1947. aastal võttis ÜRO Peaassamblee vastu resolutsiooni, millega asutati ÜRO Rahvusvahelise Õiguse Komisjon ning kiideti heaks selle põhikiri.²⁰

ILC on loodud ka selleks, et tagada maailmakord, kus iga riik ning rahvas on sõltumatu, suveräänne ja igal rahval on alati võimalus oma enesemääramisõiguse rakendamisele. Kõik riigid on võrdsed ning vabad, rahvusvahelised institutsioonid on selleks, et julgustada riike väljendama oma soove rahumeelselt ning konfliktid olukorrad lahendatakse kolmandate osapoolte poolt vältimaks relvakonflikti puhkemist.²¹ Nagu ka eelnevalt mainitud rõhub magistritöö autor asjaolule, et selles osas joonistub välja ühine joon ILC ja Institut de droit international'i vahel – mõlemad kannavad endas eesmärki tagada ülemaailmne rahu ning õiguse ja inimlike väärtuste põhimõtete säilimine.

---

¹⁶ Hambro, Edvard. "The Centenary of the Institut de Droit International." Nordisk Tidsskrift for International Ret, vol. 43, no. Issues 1-4, 1973, lk 12.

¹⁷ United Nations. The Work of The International Law Commission, Eight edition, Volume I, 2012, lk 4.

¹⁸ *Ibidem*, lk 5.

¹⁹ *Ibidem*.

²⁰ *Ibidem*, lk 6.

²¹ Sucharitkul, S. The role of the international law commission in the decade of international law, 1990, lk 16.

Esimene ILC koosseis valiti 3ndal novembril 1948.aastal ning esimene istung oli 12. aprillil 1949. aastal.²² Esimesel istungil võeti arutusele ja üle vaatamiseks 25 teemat, mis kujutasid endast peaaegu kõiki võimalikke tööteemasid. Esimese istungi lõpuks valis ILC kodifitseerimiseks välja neliteist teemat.²³ Nendeks olid: riikide ja valitsuste tunnustamine, riikide ja valitsuste õigusjärglus, kohtualluvuse puutumatus riikide ja varade suhtes, kohtualluvus väljaspool siseriikliku piirkonda toimepandud kuritegudes, avamere režiim, territoriaalvete režiim, kodakondsus ja kodakondsusetus, välismaalaste kohtlemine, asüüliõigus, lepingute seadused, diplomaatiline suhtlus ja puutumatus, konsulaarne suhtlus ja puutumatus, riigivastutus ning vahekohtu menetlus.²⁴ Prioriteetseteks teemadeks osutusid lepinguõigus, vahekohtumenetlus ja avamere režiim.²⁵ ÜRO Rahvusvahelise Õiguse Komisjoni tegelikult saavutatud töö on olnud ulatuslikum kui algselt 1949. aastal kehtestatud tööprogramm.²⁶ Magistritöö autori arvates peegeldab nimekiri ILC suurt ambitsiooni, mis tegelikult oli vaid jäämäetipp. Valitud teemad kujutasid endas ilmselt neid valdkondi, kus nähti võimalust olla kõige edulisemad kodifitseerimisel ja progressiivsel arendamisel. Juba nimekirja teemade rohkusest nähtub ILC tungiv soov võtta rahvusvahelise õiguse arendajana juhi koht ning anda kätte siht riikidele rahvusvahelisel areenil navigeerimiseks.

Globaliseerumisest tulenevalt on vajalik ligipääsetav ning funktsioneeriv foorum, kus konfliktid osapooled saavad teha koostööd rahvusvaheliste konfliktide ennetamiseks ning lahendamiseks. Rahvusvahelist koostööd ja rahu peeti silmas juba esimesel rahukonverentsil Haagis ja rahvusvaheliste vaidluste lahendamine oli päevakorral ning tähelepanu all ka teisel Haagi rahukonverentsil.²⁷ Samasugune rõhuasetus konfliktide rahumeelsele lahendamise põhimõttele pandi ka ILC töös nii nimetatud „Rahvusvahelise Õiguse kümnendil“ 1990. aastatel. Tulenevalt ajaloost on nähtav, et sajand tagasi kujundas rahvusvahelist õigust üldjuhul mõne juhtpositsioonil oleva riigi tava, siis tänapäeval võttes arvesse riikide suveräänsust ja võrdsust ei ole selline dominants aktsepteeritav. Globaliseerunud maailmas on oluline märkida, et rahvusvaheline õigus tuleneb eelkõige rahvusvahelise kogukonna liikmete vahelisest kommunikatsioonist.²⁸ Magiströö autori arvates on veidi utoopiline mõelda, et ka tänapäeva

---

²² Sucharitkul, S. The role of the international law commission in the decade of international law, 1990, lk 18.

²³ Wiessner, S., Gonzalez, C. The ILC at Its 70th Anniversary: Its Role in International Law and Its Impact on U.S. Jurisprudence. *FIU Law Review*, 13(6), (2019), lk 1153.

²⁴ *Ibidem*.

²⁵ Sucharitkul, S. The role of the international law commission in the decade of international law. 1990, lk 19.

²⁶ Rosenne, S. The Role of the International Law Commission. *American Society of International Law Proceedings*, 1970, lk 31.

²⁷ Sucharitkul, S. The role of the international law commission in the decade of international law, 1990, lk 16.

²⁸ Tomuschat, C. The International Law Commission - An Outdated Institution. *German Yearbook of International Law*, 49, 2006, lk 79.

ühiskond ei juhindu nii öelda suuremate otsustest. Näiteks kui luuakse mõni suurem kliimalepe, siis rahvusvahelisel areenil on tegemist küll olulise sammuga, kuid kui ükski suur riik sellega liituda ei soovi, siis väheneb selle olulisus märgatavalt.

Pärast esimest Haagi konverentsi hakkas inimkond üha enam püüdlema rahvusvahelise rahu tagamise poole, mille kohasel: „Ideaaliks saab alati olla vaid maailm, kus ei esine relvastatud konflikte, riike hõlmab ühtne koostöö olenemata nende religioossetest, ideoloogilistest või ökonoomilistest vaadetest.”²⁹ Siinkohal leiab magistr töö autor, et sellise ideaali sätestamine läheb ehk kaugemale ILC kui rahvusvahelise õiguse institutsiooni olemusest. Nagu ka enne mainitud on ILC eesmärk arendada rahvusvahelist õigust kodifitseerimise ja progressiivse arendamise kaudu, mis magistr töö autori silmis on olulisemalt kitsam eesmärk kui nii öelda täita ainult rahvusvahelise ühiskonna ideaali üleilmsest rahust.

ILC-l on õigus olemasolevat rahvusvahelist õigust ning seadusi järkjärgulise arendamise käigus täiendada, kuid ILC eesmärk ning õigus ei ole muuta rahvusvahelise õiguse süsteemi. ILC kohustuseks on mõista juba olemasolevate õigusnormide loogikat ning arendada õigusnorme selle loogika raames, mitte muuta õiguse aluseks olevat loogikat.³⁰ Magistr töö autori silmis peitub siinkohal ILC rakenduslik vöttes aluseks juba olemasoleva praktika ning töötades läbi ja lõhki konkreetse valdkonna jõutakse mõistmiseni ning ollakse võimelised edasi arendama tuues ühiskonnani konkreetse ning selge lahenduse.

Omalt poolt tegeleb ILC kohtulike pretsedentide ja erinevate andmete kogumise ja analüüsimisega. Nende kogumise eesmärgiks on teha kindlaks tõendid üldtunnustatud praktikate kohta ja näha oma silmaga, kuhu poole tüür on suunatud. Samuti on kogu eelnev aluspinnaks uute eelnöude välja töötamisele, mille juures peetakse silmas mõistlikust, järjepidevust ja ka vastuvöetavust rahvusvahelisel areenil.³¹ Tulenevalt eelnimetatust on ILC kaudu rahvusvahelise õiguse kodifitseerimise protsessi väärtuslikuimaks aspektiks just ekspertide tasandi pidev koostöö poliitilise tasandiga. Kuid sellise koostöö nimel peab iga tasand täitma oma osa- vastavad poliitikud, rahvusvahelise õiguse puhul riigid, peavad oma eesmärgid küll paika panema, kuid nad peavad jätma ekspertidele vabaduse teha ettepanekuid arendamise eesmärgil.³² Selline käsitus mitme tasandlikust koostööst näitab magistr töö autori arvates suurt võimalust adapteerumiseks. Kuna ILC peab oma töö puhul olema võimeline tuginema eriliiki infole ning pidama silmas ka võimalust olla laialdaselt aktsepteeritud, tuleb

---

²⁹ Sucharitkul, S. The role of the international law commission in the decade of international law, 1990, lk 16.

³⁰ Pellet A., Between Codification and Progressive Development of the Law: Some Reflections from the ILC, lk 17.

³¹ *Ibid*, lk 19.

³² *Ibid*, lk 20.

organisatsioonil olla võimeline pakkuma igale ühele midagi. Selleks, et täita tal lasuvat rahvusvahelise tähtsusega ülesannet tuleb nii öelda paitada kõigi pead ning olla paindlik ka poliitilisel tasandil kaotamata ekspertteadmiste väärtust.

Oma tegevuse jooksul on ILC teinud palju edasiminekuid menetluse täiustamise kohapealt. Algselt tegutses ILC punkti pealt ÜRO Peaassamblee ametliku kodukorra alusel ja kaldus vaidlusi lahendama ainult hääletamise teel. Kuid selline tööviis küsimuste üle otsustamiseks on kogemuste läbi osutunud rahvusvahelise õigusloome jaoks ebarahuldavaks. 1958. aastal otsustati, et edaspidiselt moodustatakse redaktsioonikomitee selliselt, et sinna võib suunata mitte ainult redaktsiooniküsimusi, vaid ka selliseid sisulisi küsimusi, millele kogu ILC ei ole vastust leidnud või millega võib tõenäoliselt kaasneda põhjendamatult pikaajaline arutelu.³³ Seega tegemist oli pigem läbirääkimis- või lepitusrühmaga, kellele suunatakse erinevad seisukohad ja kes oma töös koostab tekste, mis pärast järgnevat arutelu ja vajadust korrigeeritakse ja vastu võetakse niinimetatud ÜRO kõnepruugi alusel „Kvaasi- üksmeele“ poolt. Eelnevalt nimetatud süsteemi rakendati konsulaarsuhteid käsitlevate artiklite eelnõude juures. Oma arengu haripunkti saavutas süsteem rahvusvahelist lepinguõigust käsitlevate artiklite eelnõude koostamisel.³⁴

Alates aastast 1992 on komisjon oma tulevaseks tööks teemasid valinud kindla protseduuri alusel. Vastavalt protseduurile kirjutavad ILC liikmed või selle sekretariaadi määratud liikmed lühiülevaate või selgitava kokkuvõtte ühe eelvalitud loendis nimetatud teema kohta. Kokkuvõtte või lühiülevaate peab käsitlema teemaga seotud peamiseid probleeme ja märkima ära kõik kohaldatavad lepingu, üldpõhimõtted või asjakohased siseriiklikud õigusaktid või kohtuotsused. Samuti tuleb ära märkida juba olemas olev doktriin ja aruanne, mis sisaldab endas konventsiooni eelnõu koostamise eeliseid ja ka puuduseid, vastavalt soovile teema arendamise jätkamiseks.³⁵ Teemade valikul on komisjon lähtunud järgmistest kriteeriumitest. Esiteks peaks valitud teema kajastama riikide vajadusi seoses rahvusvahelise õiguse järkjärgulise arendamise ja kodifitseerimisega. Teiseks peaks teema olema piisavalt arenenud riikliku praktika seisukohalt, et võimaldada järkjärgulist arendamist ja kodifitseerimist. Kolmandaks teema peab olema konkreetselt määratletud, et oleks võimalik teostada järkjärgulist arendamist ja kodifitseerimist. Neljandaks ei peaks komisjon oma töös end piirama vaid traditsiooniliste teemadega. Komisjon on piisavalt pädev kaalumaks ka neid

---

³³ Rosenne, S. The Role of the International Law Commission. American Society of International Law Proceedings, 1970, lk 33.

³⁴ *Ibid.*, lk 34.

³⁵ United Nations. The Work of The International Law Commission, Eight edition, Volume I, 2012, lk 44.

teemasid, mis kajastavad endas rahvusvahelise õiguse uusi arengu suundi ja rahvusvahelise üldsuse kui terviku praktilisi muresid.³⁶

ILC tavapärase töömeetod kujutab endast esimest lugemist, mille ILC ise vastu võtab ja see järel saadetakse riikide valitsustele tähelepanekute tegemiseks. See kõik toimub enne teist ja viimast lugemist, mis lõpetab ILC töö antud teemal. Esimesel lugemisel tehtud kommentaarid võivad sisaldada ka vähemuse seisukohti ILC siseselt ning ka alternatiivsete lahenduste kirjeldusi. Teisel lugemisel aga vastu võetud artiklite eelnõude kommentaarid kajastavad ainult ILC kui terviku otsuseid ja seisukohti.³⁷

1.1 ÜRO Rahvusvahelise Õiguse Komisjoni töövorm

ILC keskendus oma algus aastatel eelkõige mitme poolsete läbirääkimiste lähtekohaks olnud artiklite kavandite koostamisega.³⁸ Praegusel hetkel on komisjoni fookus nihkunud nende väljundite poole, mis ei ole suunitlusega riikide poolsete lepingute sõlmimiseks. Näiteks 70. aastapäeva tööprogrammi üheksast teemast ainult kolm olid lepingu sõlmimisele suunatud.³⁹ Lisaks eelnimetatule on hetkel ILC tööks ja praeguseks eesmärgiks ka rahvusvahelise õiguse üldkasutatavate materiaal- ja menetlusnormide defineerimine, selgitamine ning arendamine.⁴⁰

ILC töö puhul on kõige esinduslikumaks vormiks saanud kommentaaridega eelnõude kavandite välja töötamine. Sellised kommentaaridega eelnõude kavandid on päädinud lepingute sõlmimisega.⁴¹ Kuigi siiani on ILC poolt käsitletavaid olulisi teemasid, mis esitatakse just eesmärgiga sõlmida rahvusvaheline leping artiklite, siis on selline kavandite vormi osakaal suhteliselt vähenenud. Eelkõige pannakse olulist rõhku asjaolule, et formuleerides oma töö teisiti kui artiklite kavandite vormis võib see anda edasi tehtud töö mittesiduvat olemust.⁴² Üldjuhul on eelnõu artiklite kavanditest erinevat tööd peetud pigem eranditeks.⁴³ ILC töövormi muutumine ja artiklite kavandite kui lõppvormi osakaalu vähenemine on osaliselt tingitud

---

³⁶ United Nations. The Work of The International Law Commission, Eight edition, Volume I, 2012, lk 45.

³⁷ Teles, P. G., The ILC's Past Practice on Progressive Development and Codification of International Law - An Empirical Analysis Focusing on the Law of the Sea, Law of Treaties and State Responsibility, 2019, lk 1028.

³⁸ Daugirdas, K. The International Law Commission Reinvents Itself. AJIL Unbound 108, (2014-2015). lk 79.

³⁹ The United Nations. Seventy Years of the International Law Commission: Drawing a Balance for the Future. Published by Koninklijke Brill NV, Leiden, The Netherlands, 2021, lk 17.

⁴⁰ Wiessner, S., Gonzalez, C. The ILC at Its 70th Anniversary: Its Role in International Law and Its Impact on U.S. Jurisprudence, 2019, lk 1152.

⁴¹ RIM, Y. Reflections on the Role of the International Law Commission in Consideration of the Final Form of Its Work, Asian Journal of International Law, 10. 2020, lk 24.

⁴² *Ibid*, lk 29

⁴³ *Ibid*, lk 30.

kodifitseerimiseks sobivate teemade valimisest.⁴⁴ Magistritöö autor on seisukohal, et töövormi muutumise vajalikkus tuleneb eelkõige rahvusvahelise kogukonna vajaduste muutumisest. ILC ei saa jääda ainult üle poole sajandi tagasi sätestatud 14 kodifitseerimise teema juurde, kui nähtub, et täitmaks oma eesmärki on vajalik adapteeruda ning liikuda edasi ainult rahvusvaheliste lepingute sõlmimisest.

Kui ILC eelnõusid ja nende kavandeid ÜRO üldkogule esitas oli see eesmärgiga kutsuda kokku diplomaatiline konverents vastava rahvusvahelise lepingu sõlmimiseks. Kuid selline töö tegemise viis on läbi aja järk järgult teinud läbi ka muudatused. Nii on saanud tavaks, et paljudel juhtudel on ILC oma töö tulemused formuleerinud erineval kujul eelnõude kavanditest. Näiteks on ILC töö olnud suuniste, põhimõtete või järelduste kujul, mis ei oma eraldi eesmärki lepinguks muutumiseks.⁴⁵ Näiteks 2006 aastal oli ILC töö tulemuseks kolm vastu võetud tööd, mida ei kirjeldatud artiklite kavanditena.⁴⁶ Tulenevalt magistritööst saab siinkohal järeldada, et teatud teemad ei olegi sobilikud rangelt rahvusvaheliste lepingute suunas surumiseks. ILC oma töös peab eelkõige silmas pidama ka asjaolu, et nende poolt koostatud tööd omaksid mõjutusi ka rahvusvahelisel areenil ning siinkohal on oluline märkida, et mõningates valdkondades on rakenduslikult parem lahendus suunis või järeldus, kui kindla raamistikuga rahvusvaheline leping.

Sageli toimus ILC tööformaadi valik teema arutelu varases etapis, eriraportööri ettepanekul või oli ka jäetud võimalus, et vorm võis muutuda ka arutelude käigus.⁴⁷ Nagu ka eelnevalt nimetatud ei olnud juba ILC esimestel töö aastatel tööformaadi valik kindlalt kivisse raiutud. Näiteks võttis ILC juba 60ndatel vastu mitu erinimelist tööd- 1949. aasta Riikide Õiguste ja Kohustuste deklaratsiooni projekt, 1950. aasta ÜRO Rahvusvahelise Õiguse Komisjon Nürnbergi tribunali põhimõtted, 1951 aasta raport Mitmepoolsete Konventsioonide Reservatsioonide Kohta, 1954. aasta Kodakondsuseta Isikute Seisundi Konventsiooni kavand ja 1954. aasta Rahu ja Inimkonna Julgeoleku Vastu Suunatud Kuritegude Rahvusvahelise Koodeksi eelnõu. Kuid sellised juhtumid on erinevad just selle poolest, et ÜRO Peaassamblee või ÜRO Majandus- ja Sotsiaalnõukogu pakkus ise välja konkreetse töövormi, kui ILC-le pakuti välja nende valdkondadega tegelemine.⁴⁸

---

⁴⁴ RIM, Y. Reflections on the Role of the International Law Commission in Consideration of the Final Form of Its Work, *Asian Journal of International Law*, 10. 2020, lk 31.

⁴⁵ *Ibid*, lk 24.

⁴⁶ RIM, Y. Reflections on the Role of the International Law Commission in Consideration of the Final Form of Its Work, *Asian Journal of International Law*, 10. 2020, lk 28.

⁴⁷ *Ibid*, lk 29.

⁴⁸ *Ibid*, lk 28.

1998. aastal ILC tõi välja asjaolu, et komisjoni töö ei peaks olema piiratud käsitlemaks traditsioonilisi teemasid, vaid peaks arvesse võtma ka valdkondi, mis kajastavad endas rahvusvahelise õiguse uusi arengusuundi ja rahvusvahelise üldsuse praktilisi murekohti. Komisjoni töövaldkondade valikut on mõjutanud ka rahvusvahelise õiguse areng ja laienemine ning erinevate erialade kasvamine. Üha enam nähtub, et ILC töö on seotud inimõiguste ja keskkonnaõiguse valdkondadega.⁴⁹ Tulenevalt eelnimetatust koorub välja ILC oluline roll – minna kaasa rahvusvahelise kogukonna suunavooludega ning adapteeruda ühiskonna vajadustele. Selleks, et ühe institutsiooni käekäik oleks edukas, peab ta omama võimet kohastumiseks nii olevikus kui ka tulevikus.

Kui vaadata ILC töö viimast kahte aastakümnet joonistub välja tõsisasi, et nende kahe aastakümne jooksul ei ole ILC poolt loodud töö tulemusi rahvusvahelistel konverentsidel mitme poolseks kodifitseerimiseks võetud. Siinkohal tasub märkimist asjaolu, et neid töid, mis ILC on koostanud pärast 1999. aastat ei ole kunagi lepinguteks muudetud. Isegi ka ILC poolt loodud neid töid, kus käsitletud teema on võtnud juba lõpliku vormi artiklite kavanditena.⁵⁰ Magistritöö autor on seisukohal, et selline tendents viimastel aastakümnetel on tulenev asjaolust, et käsitletud teemad ei vaja rahvusvaheliseks rakendamiseks mitme poolset rahvusvahelist lepingut, vaid nende mõju võib olla suurem suuniste, põhimõtete või järelduste näol. Siinkohal just rõhudes asjaolule, et rahvusvahelist lepingut on võimalik rakendada pärast ratifitseerimist ning eeldusel, et enamus rahvusvahelisest kogukonnas on lepinguga liitunud, kuid suuniseid saab rakendada kiiremini ja kergemini.

Kui võtta arvesse ka 2018. aastal välja antud kaks kavandit on ILC seni esitanud 43 erinevat eelnõude, artiklite ja muu sellise kavandit. Nendest kakskümmend kolm tööd on käsitletud kui eelnõude kavandeid, mis kokkuvõttes annab kogu ILC tööst nabi enamuse ehk 53,5 % kogu ILC poolt koostatud ja välja antud materjalist. Ülejäänud 46,5 % jaguneb vastavalt- kaks konventsiooni kavandit, kaks koodeksi kavandit, üks näidisreeglite kogum, üks põhikirja eelnõu, kolm põhimõtete eelnõud, üks deklaratsiooni projekt, üks suunis sõnastatud kui praktika juhend, kaks järelduste projekti ja seitse aruannet.⁵¹ Siinkohal tahaks magistritöö autor rõhutada, et ühe institutsiooni edu ei saa peituda puhtalt statistilistes numbrites. Olenemata töö nimest võib too omada olulist rolli uuenduslikult praktilal ning konkreetsete valdkondade selgitamisel.

---

⁴⁹ RIM, Y. Reflections on the Role of the International Law Commission in Consideration of the Final Form of Its Work, *Asian Journal of International Law*, 10. 2020, lk 31.

⁵⁰ *Ibid*, lk 25.

⁵¹ *Ibidem*.

ILC töövormi muutumise tendents on seotud ka asjaoluga, et ILC töö mõju suurendamiseks on vajalik leida ka teatud määral paindlikum lähenemine. Artiklite kavanditest erineva vormi välja töötamine on eelistatav, kuna see viitab asjaolule, et teema arutamisele on jäetud teatud paindlikus. Samuti aitab erinevate töövormide väljaandmine selliste teemade puhul, kus võib esineda raskuski siseriiklike seadustega ühtlustamiseks või kui esineb ka ebapiisav riiklik praktika.⁵² ILC on oma töökava perioodiliselt üle vaadanud, et oleks tagatud selle ajakohasus ning võetaks arvesse ÜRO Peaassamblee soovitusi ja rahvusvahelise kogukonna praeguseid vajadusi. Samuti on komisjoni arvanud oma töökavast välja teemasid, mis enam vajadustega ei korreleeru.⁵³ Pöörates tähelepanu eelnimetatule paistab jällegi silma ILC kui institutsiooni rahvusvaheline pädevus – oskus minna kaasa üldsuse vajadustega, täites oma rolli rahvusvahelise õiguse kujundajana.

1.2 Kodifitseerimine ja progressiivne arendamine

Üheks rahvusvahelise õiguse kodifitseerimise ja arendamise edendamise oluliseks sammuks saab lugeda Rahvaste Liidu Assamblee 1924 aasta resolutsiooni. Antud resolutsioon nägi ette alalise organi loomist nimega Rahvusvahelise Õiguse Progressiivse Kodifitseerimise Ekspertide Komisjon. Loodud organ pidi olema moodustatud selliselt, et organi esindatus kajastaks peamisi tsivilisatsiooni vorme ning maailmas levinud peamisi õigussüsteeme. Selline oli esimene ülemaailmne proov terve rahvusvahelise õiguse valdkonna kodifitseerimiseks ja arendamiseks. Eesmärgiks arendada valdkonda kui sellist, mitte reguleerida üksikuid konkreetseid õiguslike probleeme.⁵⁴ Rahvusvahelise õiguse kogumi saavad otseselt moodustada vaid need konkreetset tekstid, mis on valitsuste poolt heaks kiidetud. Siinkohal aga ei saa märkimata jätta, et rahvusvahelise õiguse arengut on olulisel määral mõjutanud ka nii öelda erakodifitseerimise püüdlused. Sellisteks on näiteks erinevate seltside, institutsioonide ja ka kirjanike mitmed uurimused ja ettepanekud.⁵⁵

Rahvusvahelises tasandil oli kodifitseerimine vaid doktrinaalne püüdlus kuni 1930. aastani ning tegelikult kuni ÜRO Rahvusvahelise Õiguse Komisjoni loomiseni.⁵⁶ Pärast pikki

---

⁵²RIM, Y. Reflections on the Role of the International Law Commission in Consideration of the Final Form of Its Work, *Asian Journal of International Law*, 10. 2020, lk 32.

⁵³ United Nations. *The Work of The International Law Commission*, Eight edition, Volume I, 2012, lk 35.

⁵⁴ *Ibid.*, lk 3.

⁵⁵ *Ibid.*, lk 1.

⁵⁶ Pellet, A. *Between Codification and Progressive Development of the Law: Some Reflections from the ILC*. 2004, lk 15.

uuringuid jõuti järeldusele ning eesmärgini luua ILC, mis koosneks vastavates valdkondades tunnustatud pädevustega isikutest, kes saavad komisjonis töötada iseseisvalt pädevate isikutena ning kajastaksid rahvusvaheliselt levinuid ning peamisi õigussüsteeme.⁵⁷ Praeguseks hetkeks on nähtav, et ILC näol on tegemist konkreetselt struktureeritud püsiva institutsiooniga, mis on tihedas seoses maailmakorraga toimides selle püsiva osana.⁵⁸

Vajadus luua praktiline rahvusvaheline õiguslik keskkond, milles kodifitseerimise teel loodud norme oleks võimalik rakendada, ei ole siiani kuhugi kadunud. Selleks, et rahvusvahelist õigust oleks võimalik kohaldada on kohatine vajadus kasutada ka positivismi analüütilisi vahendeid. Kuid siinkohal tuleks märkida, et üldjuhul ei ole selline lähenemine legislatsioonile ja otsuste tegemisel ehk kõige õigem viis.⁵⁹ Sellisel juhul pöördumegi ÜRO Rahvusvahelise Õiguse Komisjoni töö poole.⁶⁰

ÜRO Rahvusvahelise Õiguse Komisjon loodi 1947ndal aastal Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Üldkogu poolt. ILC tegevus tuleneb ÜRO põhikirja artikli 13 lõike 1 punktist a, mille kohaselt omab ÜRO Rahvusvahelise Õiguse Komisjon volitusi viia läbi ja algatada uuringuid ning samuti anda edasi soovitusi eesmärgiga edasi arendada rahvusvahelise õiguse arengut ning kodifitseerimist.⁶¹ ILC näol on tegemist struktuuriga, mis koosneb riikide koostööst ning on suhestatav optimistliku konstruktiiviga, mis tekkis pärast Teist Maailmasõda.⁶² Esmalt oli ÜRO Rahvusvahelise Õiguse Komisjon just kui laboratoorium, milles rahvusvahelist õigust oli võimalik kodifitseerida.⁶³ Magistr töö autor on seisukohal, et ILC näol on tegemist institutsiooniga, milles on ühendatud ühiskondlik vajadus ning õiguslik rakendus. ILC on kogum, kus peitub õigussüsteemide koondus ning ekspertteadmiste rakendamise soov.

Kodifitseerimise ja rahvusvahelise õiguse järkjärgulise arendamise eristamine on oluline. Asjatundjatele tuleks jätta kodifitseerimise ülesanne, kui usutakse, et seadus eksisteerib sõltumatult selle sõnastusest ja, et on lihtsalt võimalik kodifitseerida olemasolevaid norme. Kui seevastu rahvusvahelise õiguse progressiivse arendamise ülesande võiks ning saab

---

⁵⁷ Charles C. Jalloh, Introduction :The Role and Contributions of the International Law Commission to the Development of International Law, a Symposium Celebrating the 70th Anniversary of the ILC, 2019, lk 976.

⁵⁸ Tomuschat, C. The International Law Commission - An Outdated Institution. German Yearbook of International Law, 49. 2006, lk 77.

⁵⁹ Wiessner, S., Gonzalez, C. The ILC at Its 70th Anniversary: Its Role in International Law and Its Impact on U.S. Jurisprudence. 2019, lk 1151.

⁶⁰ *Ibid*, lk 1152.

⁶¹ *Ibidem*.

⁶² *Ibidem*.

⁶³ *Ibidem*.

jätta rahvusvahelisel areenil valitsuste läbirääkimiste piirkonnale.⁶⁴ Kodifitseerimine oma olemuselt eeldab teatud seadusliku võimu rakendust ning sellest tulenevalt on olulisimaks instrumendiks rahvusvahelised mitme poolsed lepingud. Näiteks riikide üksmeelsus, mis on eelduseks lepingutingimuste siduvusele ja kehtestamisele rahvusvahelises õiguses, on õigusloome osas lepingutega ühildatud ainult lepingu kui seadusandliku instumendi taandamiseks.⁶⁵

Konkreetsete kodifitseerimispuüdluste kasulikkus seoses selle võimega anda õigusnormidele selgust on sõltuv mitmest erinevast tegurist. Esiteks on seaduste edukaks kodifitseerimiseks vajalik märkimisväärset konsensust erinevate asjaomaste riikide poolt.⁶⁶ Samuti on kasulikkuse tegur sõltuv sellest, et kodifitseerimise aluseks olev objekt oleks ka piisavalt stabiilne, et kodifitseerimine ei muutuks peagi aegunuks. Lisaks on tõenäoliselt pikaajaliseks kasulikkuseks tõenäolisem, kui erinevad ühiskonna faktorid ning mehhanismid on võimelised suhteliselt ranget ning paindumatut kodifikatsiooni oma rüppe rakendama. Nimetatud teguritest esimene on suhtes kodifitseerimise võimalusega, teine ning kolmas suhtes kodifitseerimise jätkuva kasulikkusega.⁶⁷ Magistr töö autor leiab, et ILC töö funktsionaalseks rakendamiseks, tuleb neil jätkuvalt oma töös pidada silmas kõiki kolme kasulikkuse tegurit. Nende tegurite puhul võime rääkida korrelatsioonist – leides kodifitseerimise teema konsensuse kaudu, peab eelduslikult olema ka konsensusest tulenev tahe hiljemalt teemat praktikas rakendada ning tagada selle ajaline kestvus.

Rahvusvahelise õiguse praktikas on nähtav, et ÜRO Peaassamblee ning ka erinevad liikmes valitsused omavad kindlat kohta kodifitseerimise projekti arengu korrapärases töös ning samuti on nähtav ka asjaolu, et ILC olles organ, kes vastutab peamiselt eeltöö tegemise eest peab olema ise võimeline suunama oma tööd ning tegevust nii, et valitsused ning muud osapooled, kes istuvad tagasisidestaja toolil, oleksid võimelised andma võimalikult adekvaatselt rakendatavat tagasisidet.⁶⁸ Magistr töö autorile nähtub, et tagasiside on oluline vältimaks kasulikkuse teguri ära langemist, kuna konsensus võib olla muutlik ning

---

⁶⁴ Caron, D.D, The ILC Articles on State Responsibility: The Paradoxical Relationship between Form and Authority, *The American Journal of International Law*, Oct., 2002, Vol. 96, No. 4. 2002, lk 859.

⁶⁵ Stone, J. On the Vocation of the International Law Commission, *Columbia Law Review*, Vol. 57, No. 1. 1957, lk 16.

⁶⁶ Caron, D.D, The ILC Articles on State Responsibility: The Paradoxical Relationship between Form and Authority. 2002, lk 860.

⁶⁷ *Ibid*, lk 861.

⁶⁸ Rosenne, S. The Role of the International Law Commission. *American Society of International Law Proceedings*. 1970, lk 27.

valdkonnalase töö jõudmine teooriast praktikani eeldab ka rahvusvahelise kogukonna tagasisidet ja kommentaare parendamiseks.

Kui aga vaadata rahvusvahelise õiguse progressiivse arendamise protsessi, siis ei ole riikidel väljakujunenud seisukohti ning pole tekkinud ka ühiseid mustreid. Kui ILC pöördub riikide poole rahvusvahelise õiguse progressiivseks arendamiseks palutakse riikidel edastada oma seisukoht, mis peaks olema esitatud adapteerumist omava positsioonina ning neilt võidakse paluda teha ka teatud järeleandmisi teadmata, kas need rahuldatakse või kompenseeritakse samaväärselt. Antud olukorras võib ILC leida ennast nokk kinni saba lahti olukorrast, kus mõningatel valdkonnaalastel töodel võibki esineda takerdumus läbirääkimiste etappi. Olukorras, kus puuduvad väljakujunenud mudelid, peaksid riigid usaldama läbirääkimisprotsessi sõltumatule institutsioonile, mille üle neil on vaid piiratud kontroll.⁶⁹

Seoses mõistete „*progressiivne arendamine*“ ja „*kodifitseerimine*“ lisati ka täiendavad seadusesätted artiklitesse 16-23, millega täpsustati üldisi menetluslike asjaolusid, mida komisjon pidi järgima oma põhikirja kohustuste täitmisel.⁷⁰ Üldist väljendit „*rahvusvahelise õiguse kodifitseerimine*“ mõisteti kui konkreetset viidet tegevusele, mis kujutas endast rahvusvahelise õiguse reeglite täpsemat sõnastamist ning süstematiseerimist nendes valdkondades, kus riikide poolt on juba olemasolev praktika, pretsedendid ja ka vastavad doktriinid.⁷¹

ILC-le kohaldub artikkel 15, mille järgi on eristatav progressiivne õiguse arendamine, mis tähendab konventsioonide eelnõude ettevalmistamine nendes valdkondades, mida ei ole rahvusvahelise õiguse alusel veel reguleeritud või mille kohta ei ole seadus võrdselt riikide praktikaga arenenud. Rahvusvahelise õiguse kodifitseerimine kujutab endast eelkõige rahvusvahelise õiguse reeglite täpsemat ja konkreetsemat sõnastamist ja süstematiseerimist nendes valdkondades, kus on juba välja kujunenud pretsedendid ja rakenduv praktika. Seega on ILC eesmärgiks ning ülesandeks nii rahvusvahelise õiguse progressiivne arendamine kui ka selle kodifitseerimine.⁷² Tulenevalt artiklist 1 lg -st 2 on ÜRO Rahvusvahelise Õiguse Komisjoni töö suunatud eelkõige rahvusvahelisele avalikule õigusele, kuid ei ole ka välistatud nende töö rahvusvahelises eraõiguses ning selle kodifitseerimises.⁷³

---

⁶⁹ Hafner, G. The International Law Commission and the Future Codification of International Law. ILSA Journal of International & Comparative Law, 2(3), 1996, lk 674.

⁷⁰ Charles C. Jalloh, Introduction :The Role and Contributions of the International Law Commission to the Development of International Law, a Symposium Celebrating the 70th Anniversary of the ILC, 2019, lk 978.

⁷¹ *Ibid*, lk 977.

⁷² Sucharitkul, S. The role of the international law commission in the decade of international law. 1990, lk 18.

⁷³ *Ibidem*.

ILC astus siinkohal sammu edasi defineerides ka oma põhikirja artikkel 15 alusel, et ILC töö eesmärgiks on töötamine ka nendes valdkondades, mida rahvusvahelises õiguses ei ole veel reguleeritud või milles riikide praktikas ei ole seadusi veel piisavalt arendatud. Esiteks võisid ILC tööobjektiks olla need valdkonnad, mida ei olnud rahvusvahelises õiguses veel reguleeritud. Lisaks on ILC-l võimalus tegeleda ka nende valdkondadega, kus riikide poolt rakendatav praktika oli küll olemas, kuid see ei olnud piisav.⁷⁴ Tulenevalt eelnimetatust omab ILC oma töös rakendusliku õigust tegeleda laialdaste teemadega ning valdkonna valiku otsustus ei ole konkreetselt piiratud.

Rahvusvahelise õiguse kodifitseerimise püüdluste taga on alati leidunud kriitikuid, kes seavad kahtluse alla sellise jõupingutuse tarkuse. Siinkohal oleks ehk targem hetkeks mõelda, milles seisneb üldse rahvusvahelise õiguse kodifitseerimise kasulikkus? Kodifitseerimine kui selline toob endaga õigusesse kaasa selguse ja seeläbi ka õiguskindluse. Nimetatu suurendab seaduse võimet reguleerida ning suunata käitumist, kuid samas võib see kohati süstida meie ühiskonda ka soovimatut jäikust.⁷⁵ Magistr töö autor on eelnimetatud seisukohaga täielikult nõus, kuna igasugune rahvusvaheline koostöö püüdlus kodifitseerida mingisugust õigusvaldkonda tagab õigussüsteemide universaalsuse ning laialdasema õigusliku mõistmise. Teatud määral tagab see ka rahvusvahelise harmoonia ning ehk on võimeline ka ära hoidma teatud konfliktide tekkimise.

Eeldusel, et rahvusvahelise õiguse kodifitseerimine ning arendamine on hetkel ääretult asjakohane ning nõuab vaidluste lahendamise mehhanismi laiendamist, siis selline ülesanne õiguse kodifitseerimiseks ning arendamiseks on ainuõige usaldada rahvusvahelise õiguse ekspertidele, kes ILC-sse kuuluvad.⁷⁶ Siinkohal pöörakski magistr töö autor järgmises peatükis tähelepanu ILC liikmete olulisusele.

---

⁷⁴ Charles C. Jalloh, Introduction :The Role and Contributions of the International Law Commission to the Development of International Law, a Symposium Celebrating the 70th Anniversary of the ILC, 2019, lk 976.

⁷⁵ Caron, D.D, The ILC Articles on State Responsibility: The Paradoxical Relationship between Form and Authority, 2002, lk 860.

⁷⁶ Sucharitkul, S. The role of the international law commission in the decade of international law, 1990, lk 17.

1.3 ÜRO Rahvusvahelise Õiguse komisjoni liikmete ja eriraportöörade olemus ja funktsioon

ILC on ainus organisatsioon, kes eelnõusid ning muid õigusdokumente koostab, mis omab mitmekülgset jurisdiktsiooni mis tahes rahvusvahelise õiguse valdkonna teemade osas.⁷⁷ Siin kohal tuleb esile keskne küsimus, kas ILC justnimelt oma organisatsioonilises kontekstis on võimeline reageerima nendele vajadustele, mis tõstatuvad rahvusvahelisel areenil üldsuse vajadusest ja omab nendele reageerimiseks ka vastavaid eelduseid. Siinkohal saab ehk ainult spekuloida, kas ILC oma organisatsioonilisest mudelist vaadatuna on kõike tõhusam või professionaalselt pädevaim vastavate funktsioonide täitmiseks. Kuid siiski eeldades milliseid muudatusi toimub igapäevasel laienevas ning arenevas rahvusvahelises areenis, ei saagi sellele reageerimist võrrelda või samastada organisatsiooni tehnilise ja professionaalse kompetentsiga.⁷⁸ Siinkohal näeb magistritöö autor olulist konksu just ILC liikmete valiku osas. Vajadus vastata ühiskonna soovidele ning vajadustele peab jõudma ILC tuumani. Selleks, et organisatsioon teaks lihtsustatult öeldes „Mida on ühiskonnal nüüd paremaks toimimiseks vaja?“, on oluline, milline on liikmelisuse kontingent. Kas esindatud on vaid poliitiline kontingent või keskendutakse õigusteaduslikele eksperteadmistega liikmetele?

ILC omab tihedat sidet ÜRO Peaassamblee kuuenda komiteega.⁷⁹ ILC liikmete valik toimub nimekirja alusel, mille on ÜRO Peaassambleele esitanud riikide valitsused. Siiski ei ole tegemist otseste riikide valitsuste esindajatega kui üksikindiviididena, kes ILC-s töötavad.⁸⁰ Nii mitmedki ILC liikmed esindavad regulaarselt oma riike ÜRO Peaassamblee kuuendas komitees ning erinevatel diplomaatilistel konverentsidel, mis on kokku kutsutud selleks, et lõplikult vormistada artiklite eelnõud, mille ILC on oma töö käigus koostanud.⁸¹ Vaadates ametialast koosseisu leiame ILC liikmete hulgast valitsusametnikke, akadeemilisi juriste, kohtunikke, suursaadikuid ja isegi kabinetiministreid.⁸² Akadeemikuid iseloomustab nende suundumus siduvale ja selgele tulemusele, kui poliitikuid ehk pigem võime toota universaalselt

---

⁷⁷ Franck, T. M., ElBaradei, M. The Codification and Progressive Development of International Law: A UNITAR Study of the Role and Use of the International Law Commission, *The American Journal of International Law*, Jul., 1982, Vol. 76, No. 3. 1982, lk 631.

⁷⁸ Rosenne, S. The Role of the International Law Commission. *American Society of International Law Proceedings*, 1970, lk 25.

⁷⁹ *Ibidem*.

⁸⁰ Hoyt, E. C. The Contribution of the International Law Commission. *American Society of International Law Proceedings*, 59 First Session. 1965, lk 2.

⁸¹ Rosenne, S. The Role of the International Law Commission. *American Society of International Law Proceedings*, 1970, lk 25.

⁸² Tomuschat, C. The International Law Commission - An Outdated Institution. *German Yearbook of International Law*, 49, 2006, lk 80.

aktsepteeritav pakett.⁸³ Siinkohal tekib magistritöö autoril ka küsimus, et millist rakenduslikul eesmärki liikmed sellisel juhul silmas peavad? Kas esindatakse diplomaatilisi huve või peetakse silmas ILC valdkonna põhise töö edu? On paratamatu, et rahvusvahelisel areenil mõju omamiseks tuleb kanda endas ka poliitilist võimekust, kuid institutsioon, mille eesmärk on sätestatud eelkõige rahvusvahelise õiguse edendamiseks ei saa tugineda vaid tugevale poliitilisele tasandile, vaid peab olema võimeline oma töös liitma nii tugeva õiguslikuteadmiste pagasi ning poliitilise väljaku mängijad.

ILC liikmete töö on enamjaolt seotud just nende isikliku võimekusega. Isikud, kes võttes arvesse nende kogemusi ning ka iseloomuomadusi, on valitud ILC liikmeteks ÜRO Üldkogu poolt ei tohiks olla nii öelda võimukartlikud riikide arvamuste suhtes.⁸⁴ Sellegi poolest, ei saa öelda, et ILC liikmed töötaksid täiesti vaakumilaadses keskkonnas. ILC liikmed peavad arvestama asjaoluga, et nende tehtud töö kasulikkus sõltub suuremal osal erinevate riikide ja ühiskonna osade heakskiidust ning omaksvõtust.⁸⁵ Riikidel puudub küll õigus anda ILC-le käsk, kuid ometi saab neid käsitleda kui kliente, kelle olemasoluga ei oleks ILC-l võimalik töötada.⁸⁶ Siinkohal leiab magistritöö autor, et jälle tõstatub ILC kui adapteeruva institutsiooni olulisus. ILC peab olema võimeline läbi oma liikmete laveerima rahvusvahelisel maastikul ning võimaluse korral siluma oma valdkonnaalast tööd, et see oleks aktsepteeritav erinevatele riikidele ülemaailmselt.

Eesmärgil edendada ILC tööd peaksid riigid ILC liikmeid nimetades ja valides olema ustavamad ILC põhikirjale. Üha enam on kandidaatideks esitatud isikuid, kes tegelikkuses on rohkem ehk kursis ÜRO ja diplomaatide maailma ja tööga, kui akadeemilise rahvusvahelise õigusega. Sellisel valikul on ka omad eelised – tugevdada toetust komisjonile.⁸⁷ Kõlama jääb lause, mis tänapäeva rahvusvahelises üldsuses on igapäevane – „ Ei saa me läbi poliitikata“. Magistritöö autor mõistab asjaolu, et tagamaks oma töö järjepidevuse ja aktsepteerimise, peab ILC olema ka poliitilisel tasemel hea partner, kuid ära ei tohi unustada õiguseksperptide rolli. Ei tohiks juhtuda seiku, kus tehtud töö on küll poliitiliselt riikide tasandil vägagi aktsepteeritav, kuid õiguslikult omab väikest edasiminekut. Siinkohal ei tohiks õiguseksperdid olla asendatavad poliitiliselt heakskiidetud liikmetega.

---

⁸³ *Ibid*, lk 81.

⁸⁴ Rosenstock, R. The ILC and State Responsibility. 96 *American Journal of International Law*. 2002, lk 794.

⁸⁵ *Ibidem*.

⁸⁶ *Ibidem*.

⁸⁷ Pellet, A. Between Codification and Progressive Development of the Law: Some Reflections from the ILC. 2004, lk 20.

ILC liikmeteks on eelkõige isikud, kes omavad tunnustatud pädevust ja kvalifikatsiooni nii rahvusvahelise õiguse doktrinaalsetes kui ka praktilistes aspektides. Komisjoni koosseisu eesmärk on hõlmata laial valikul teadmisi ja praktilisi kogemusi rahvusvahelise õiguse valdkondades. ILC liikmed pärinevad erinevatest rahvusvahelise õigusringkonna osadest, nii akadeemilistest kui diplomaatilistest organisatsioonidest ning kehadest.⁸⁸

Kui vaadata ILC liikmeid, siis näeme, et tegemist on individuaalsete ja sõltumatute ekspertidega erinevalt teiste organitega, näiteks UNICITRAL, mis koosneb riikide esindajatest. Siinkohal on paslik järeldada, et riigid teatud määral kõhklevad usaldada sõltumatutest ekspertidest koosnevat organisatsiooni ning anda nimetatud organisatsioonile ka uute konventsioonide koostamise ülesannet. Siinkohal tulebki eristada kodifitseerimist õiguse progressiivsest arendamisest. Esimesel juhul on väljatöötamine tuginenud juba riikide väljakujunenud praktikale, mis on kõigile tuntud. Riigid esitades oma praktilist infot ILC-le ei kujunda kuidagi uusi seisukohti ega avaldava riigisaladusi ega tee järeleandmisi asjades, mida nad pole ka varem teinud. ILC-l ei esine antud juhul raskusi teabe hankimisega erinevate riikide seisukohtade kohta. Sellises olukorras esineb suhteliselt suur seisukohtade harmoonia ning välistatud ei ole ILC võime välja töötada üldiselt riikide poolt aktsepteeritav kord. Selliselt on ILC töö koosnenud peamiselt juba olemasolevate praktikas kasutatavate õigusnormide ümbersõnastamisest.⁸⁹

Praktikas on osutunud ILC tööle kasulikumas liikmete pikem ametiaeg ning seetõttu on pikendatud ametiaja kestvust viiele aastale.⁹⁰ ILC liikmetel on õigus üksikisikuna ILC välja töötatud reeglite erinevale tõlgendamisele. Kuid ILC töö on aga konsolideerimise protsessi läbiv kollegiaalne väljund, mis esindab kogu komisjoni tõlgendamise avaldusi. Need avaldused võivad olla vastuvõetud erilaadsetes tekstiprojektides, kas artiklites, järeldustes või suunistes, kuid samuti ka komisjoni poolt tehtud kommentaarides.⁹¹

Vaadates ekspertteadmiste olulisust, siis on väidetud, et ILC-l ei esine kodifitseerimise valdkonnas vajalikke eksperte ning ekspertteadmisi, et ILC oleks võimeline tegelema rohkemate, kui vaid väga üldiste probleemidega. Seda kinnitab ka tõsiasi, et igasugune reaalne tegevus eelnõude välja töötamiseks nõuab kõrgemaid teadmisi reguleeritavate asjade suhtes. Kuna üha enam suureneb riikide vaheline suhtlus erinevatel tasanditel ning üha enam tekib

---

⁸⁸ United Nations. The Work of The International Law Commission, Eight edition, Volume I. 2012, lk 8.

⁸⁹ Hafner, G. The International Law Commission and the Future Codification of International Law. 1996, lk 673.

⁹⁰ United Nations. The Work of The International Law Commission, Eight edition, Volume I. 2012, lk 17.

⁹¹ Danae, A. Codification by interpretation": the International Law Commission as an interpreter of international law, European Journal of International Law, 31(1). 2020, lk 173.

küsimusi, millised valdkonnad konkreetseid regulatsioone nõuavad, siis iga ekspert ei pruugi osutada piisavalt kvalifitseerituks antud küsimusi lahendama. Selleks, et kindlustada eelnõude ning välja töötatud dokumentide kõrgtasemelaine kvaliteet on vajalik luua asjakohane suhtlus just nimelt asjaomaste valdkondade ekspertidega.⁹²

ILC liikmed täidavad oma kohustusi missioonil olevate ekspertide staatuses.⁹³ Eriraportöörade roll on kogu ILC töö keskmeks. Eriraportöör täidab oma ülesandeid jätkuvalt kuni ILC on valitud valdkonna teemaga seonduva töö ametlikult lõpetanud. Selliseks ülesannete jätkumise tingimuseks on ka tingimus, et eriraportöör jätkaks oma tegevust ILC liikmena. Eriraportöörade näol on tegemist ühe ILC institutsionaalse tunnusega, mis aitab kaasa komisjoni ülesannete efektiivsele täitmisele.⁹⁴ Siinkohal on oluline tuua välja ka sarnasus Institut de droit Internationaliga, kes sarnaselt ILC-le määrab ka ametisse komisjoni, mida juhib raportöör.⁹⁵

Eriraportöörade töö rollideks on mitmed olulised ülesanded. Näiteks valmistavad eriraportöörid ette aruandeid ILC valitud valdkonna teemal. Samuti osalevad eriraportöörid vastava teema arutamisel täiskogu istungil ja osalevad ka redaktsioonikomitee töös. Lisaks kõigele eelnimetatule aitavad eriraportöörid kaasa artiklite eelnõude kommentaaride välja töötamisele. Eriraportöör oma töötegevuses arendab ILC poolt valitud valdkonna teemat. Tema tööks on seaduse sisu selgitamine ning ettepanekute tegemine teemakohaste aruannete artiklite eelnõude kohta. Eriraportöörade välja antavad raportid ja aruanded moodustavad ILC töö põhialuse ning nende näol on tegemist ka ILC põhikirjas sätestatud töömeetodite ja töötehnika olulise osaga.⁹⁶ Ka magistr töö autor nõustub väitega, et eriraportöör on ILC töö funktsiooni tagamise tuumaks. Nendel lasub kohustus vastutada valdkonna põhiste raportite koostamiseks ning nende tööst sõltub, kas ILC suudab arendada välja või edasi rahvusvaheliselt rakendatavad põhimõtted.

ILC on esitanud eriraportööradele soovitusel, et järgnevaks istungijärguks täpsustaksid eriraportöörid kavandatava töö olemust ja ka ulatust. See tagab asjaolu, et välja töötavad aruanded vastavad ILC kui terviku vajadustele ning kõigile ILC liikmetel oleks võimalik enne istungit piisavalt aruannetega tutvuda ning neid õppida ja oma arvamusi nende põhjal formuleerida.⁹⁷ Väljakujunenud tava kohaselt tutvustab eriraportöör omalt poolt koostatud

---

⁹² Hafner, G. The International Law Commission and the Future Codification of International Law. 1996, lk 672.

⁹³ United Nations. The Work of The International Law Commission, Eight edition, Volume I. 2012, lk 20.

⁹⁴ *Ibid*, lk 25.

⁹⁵ Hambro, E. The Centenary of the Institut de Droit International. Nordisk Tidsskrift for International Ret, vol. 43, no. Issues 1-4. 1973, lk 11.

⁹⁶ United Nations. The Work of The International Law Commission, Eight edition, Volume I. 2012, lk 26.

⁹⁷ *Ibidem*.

raportit komisjonis teema arutamise alguses täiskogu istungil. Lisaks vastab eriraportöör küsimustele, mis arutelu käigus tõstasid ning teeb ka arutelu lõpus kokkuvõtvad märkused. Eriraportööri poolt tehtavad märkused võtavad kokku peamised ülestõstatunud probleemid ning komisjoni suundumused. Kui tõstatub ka vajadus on eriraportööril võimalus anda soovitusi artiklite eelnõude üleandmiseks redaktsioonikomisjonile või vastavale tööruhmale.⁹⁸

---

⁹⁸ United Nations. The Work of The International Law Commission, Eight edition, Volume I, New York 2012, lk 27.

2. ILC PANUS AVAMERE REŽIIMI VALDKONNA KODIFITSEERIMISEL JA PROGRESIIVSEL EDENDAMISEL.

ILC valis juba oma esimesel istungil 1949. aastal avamere režiimi prioriteetseks kodifitseerimise teemaks ning teema eriraportööriks määrati J.P.A François.⁹⁹ Kui ILC antud teema käsitlemisele võttis, märgati, et selle teema puhul on peaaegu võimatu teha ning säilitada vahet hetkel kehtiva õiguse kodifitseerimise ja soovitatavate uute reeglite sõnastamise ehk nii nimetatud progressiivse õiguse arendamise vahel.¹⁰⁰

1953. aastal leidis ÜRO Peaassamblee, et avamere režiimiga tuleb siduda erinevad mereõiguse aspektid nagu territoriaalvee regulatsioon, territoriaalvetega külgnevad tsoonid, mandrilava ning mandrilavaga hõlmatud veed.¹⁰¹ ILC koostas 1956. aastal ühtse artiklite kavandi koos omapoolsete kommentaaridega mereõiguse kohta.¹⁰² 1956. aasta ILC eelnõusse oli süstemaatiliselt koondatud kõik avamerd, territoriaalveid, mandrilava, territoriaalveega piirnevaid alu ja eluressursside kaitset käsitlevad eeskirjad.¹⁰³ ILC leidis, et vajalik on luua konventsioon nende esitatud 73 artiklist koosneva eelnõu põhjal.¹⁰⁴ Kulminatsioon leidis aset 1958. aasta Genfi Mereseaduse Konverentsi kokku kutsumisega.¹⁰⁵ Siinkohal rõhutab magistr töö autor ILC tegevuse olulisusele – konverentsi kokku kutsumine näitab riikide poolset aktiivsust olema valmis ILC poolse tehtud töö aktsepteerimiseks. Konverents laotab nurgakivi rahvusvahelise konventsiooni sõlmimisele.

1958. aastal sõlmiti ILC koostatud artiklite eelnõude põhjal neli Genfi konventsiooni (UNCLOS I), mis käisid territoriaalmere ja külgneva tsooni, avamere, mandrilava ning avamere kalapüügi ja eluressursside kaitse kohta.¹⁰⁶ ILC poolt väljatöötatud mereõiguse lõpparuanne oli Peaassamblee poolt konverentsil viidatud mereõiguse väljatöötamise ja kodifitseerimisega seotud probleemide käsitlemisele aluseks.¹⁰⁷ Konverents pidas aastatel 1973 kuni 1982 üksteist istungit. 1982. aastal võeti vastu ÜRO Mereõiguse Konventsioon

---

⁹⁹ United Nations. The Work of The International Law Commission, Eight edition, Volume I. 2012, lk 126.

¹⁰⁰ Hoyt, E. C. The Contribution of the International Law Commission. 1965, lk 4.

¹⁰¹ Sucharitkul, S. The role of the international law commission in the decade of international law. 1990, lk 20.

¹⁰² Teles, P. G. The ILC's Past Practice on Progressive Development and Codification of International Law - An Empirical Analysis Focusing on the Law of the Sea, Law of Treaties and State Responsibility. 2019, lk 1029.

¹⁰³ Sucharitkul, S. The role of the international law commission in the decade of international law. 1990, lk 20.

¹⁰⁴ United Nations. The Work of The International Law Commission, Eight edition, Volume I. 2012, lk 130.

¹⁰⁵ Sucharitkul, S. The role of the international law commission in the decade of international law. 1990, lk 21.

¹⁰⁶ Teles, P. G. The ILC's Past Practice on Progressive Development and Codification of International Law - An Empirical Analysis Focusing on the Law of the Sea, Law of Treaties and State Responsibility. 2019, lk 1029.

¹⁰⁷ United Nations. The Work of The International Law Commission, Eight edition, Volume I. 2012, lk 130.

(UNCLOS II), mis sisaldab endas 320 artiklit ja üheksat lisa.¹⁰⁸ Konventsiooniga on liitunud kõik Euroopa Liidu riigid.¹⁰⁹ 2020. aasta seisuga on Konventsiooniga liitunud maailmas 162 riiki.¹¹⁰ Kuid on oluline märkida, et 1958. aastal sõlmitud UNCLOS I ei olnud piisav, et vastata tehnoloogilisest arengust tulenevatele uutele väljakutsetele. Eelnimetatu tingib ka asjaolu, et ILC on piiratud oma teadmistes ning nende põhjal on võimalik välja töötada vaid väga üldised põhireeglid. Võttes arvesse ILC tööd on oluline märkida, et nende poolt loodud vahendid nõuavad teadmiste puuduste tõttu toimimiseks täiendavaid rakenduseeskirju.¹¹¹ Vaadates konventsiooniga liitunud riike, leiab magistr töö autor, et tegemist on olulise õigusliku instrumendiga, mis hõlmab endas rahvusvahelise üldsuse nõustumist konkreetsetel teemal.

Konverentsil nähtus töö laiaulatuslikkus ning moodustati viis peamist komiteed. Esimene Komitee, mis tegeles territoriaalmete ja külgneva tsooniga; Teine Komitee, mis tegeles avamere üldrežiimiga; Kolmas Komitee, mis tegeles avamere kalapüügi ja eluressursside kaitsega; Neljas Komitee, mis tegeles mandrilavaga ja Viies Komitee, mis tegeles küsimustega, mis puudutasid vaba juurdepääsu merepiirita riikidele. Iga eelnimetatud komitee esitas täiskoguistungile aruande, milles võeti kokku tehtud töö tulemused ning lisati heakskiidetud artiklite kavandid. Konverentsikogu leppis kokku, et need artiklite eelnõud, korrigeeritakse konventsioonideks: Territoriaalmere ja Külgneva Tsooni Konventsioon; Avamere Konventsioon; Avamere Kalapüügi ja Eluressursside Kaitse Konventsioon; ja Mandrilava Konventsioon.¹¹² Kasutusele võeti juriidiliselt kaks uuendusliku mõistet-juriidiline kontseptsioon mandrilava kohta ja õigusmõiste inimkonna ühtne pärand.¹¹³

Kuigi Viienda komitee töö tulemused ei kulmineerunud konventsiooni sõlmimisega, lisati Komitee poolt tehtud soovitused territoriaalmete ja külgnevate tsoonide konventsiooni artiklisse 14 ning ka avamere konventsiooni artiklitesse 2, 3 ja 4.¹¹⁴ Lisaks neljale vastu võetud konventsioonile võeti vastu ka vaidluste kohustuslikku lahendamist käsitleva Vaidluste kohustusliku lahendamise fakultatiivse protokoll¹¹⁵, mis näeb ette ICJ-i kohustusliku jurisdiktsiooni. Samuti lisaks eelnimetatule võeti vastu ka üheksa resolutsiooni erinevatel teemadel, mis sealhulga hõlmasid ka ÜRO Teise Mereõiguse konverentsi kokku kutsumise

---

¹⁰⁸ United Nations. The Work of The International Law Commission, Eight edition, Volume I. 2012, lk 134.

¹⁰⁹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=legisum:4337127> (09.04.2022)

¹¹⁰ Verma, A.S. A Case for the United States' Ratification of UNCLOS. Extraordinary and plenipotentiary Diplomatist. <https://diplomatist.com/2020/05/02/a-case-for-the-united-states-ratification-of-unclos/>

¹¹¹ Tomuschat, C. The International Law Commission - An Outdated Institution. German Yearbook of International Law, 49. 2006, lk 82.

¹¹² United Nations. The Work of The International Law Commission, Eight edition, Volume I. 2012, lk 131.

¹¹³ Sucharitkul, S. The role of the international law commission in the decade of international law. 1990, lk 21.

¹¹⁴ United Nations. The Work of The International Law Commission, Eight edition, Volume I. 2012, lk 131.

¹¹⁵ Vaidluste kohustusliku lahendamise fakultatiivne protokoll - RT II 1993, 23, 55

küsimusi.¹¹⁶ Magistritöö autor on seisukohal, et vaadates Konverentsil vastuvõetud tööde mahukust võib ILC töö antud teemal lugeda tehtuks hindede viis. Täpsemalt on oluline märkida, et ILC võttes hambusse nii laialdase teema jõudis olla edukas teema kitsenduste osas. Kuna rahvusvahelisse kasutusse võeti märkimisväärsel arvul erinevaid õigusinstrumente on ILC suutnud antud valdkonnas täita oma rolli kui rahvusvahelise õiguse kodifitseerija. Tähelepanuta ei saa jätta asjaolu, et kodifitseeritav valdkond hõlmab absoluutselt kogu ühiskonda ning omab elulist tähtsust kõikide rahvaste jaoks.

ÜRO Mereõiguse konventsiooni (*edaspidi nimetatud UNCLOS*) vastuvõtmist võiks lugeda kulminatsiooniks proovida juba kolmandat korda rahvusvaheliselt mereõigust kodifitseerida ja progressiivselt arendada. Juba eos oli UNCLOS'i eesmärk olla võimalikult universaalne ning kõikehõlmav just eelkõige osaliste osas.¹¹⁷ ILC poolt väljatöötatud UNCLOS'i alusel toimuvad mitmepoolsed läbirääkimised nii ÜRO's endas kui ka teistes rahvusvahelistes organisatsioonides.¹¹⁸ UNCLOS viitab nii mõningateski punktides üldistele rahvusvahelise õiguse reeglitele või sisaldab endas juba üldtunnustatud rahvusvahelisi eeskirju ja standardeid, mis on olulises jaos tuletatud muudest lepingutest.¹¹⁹ Seoses loodud konventsiooni paindlikkusega on paslik välja tuua asjaolu, et asjakohasuse korral võivad rahvusvahelised kohtud, kes UNCLOS'i juhtumeid otsustavad, kohaldada ka rahvusvahelise õiguse üldpõhimõtteid niivõrd, kui see ei lähe vastuollu UNCLOSiga ning kuulub ka vastava rahvusvahelise kohtu jurisdiktsiooni alla. Kogu eelnimetatust saab järeldada, et ILC poolt välja töötatud UNCLOS'i näol on tegemist lepinguga, mis toimib suuremas õigussüsteemis.¹²⁰

Samuti on oluline märkida, et ÜRO Kalavarude leping sätestab koosmõjus UNCLOS-iga riikidevahelise koostööraamistiku ja koostööks kasutatavad põhimõtted piirialade ja siirdekalade kaitseks ja kooskõlastatuks majandamiseks. Siinkohal on järeldatav, et UNCLOS-i loomine on mõjutanud rahvusvahelist õigust ning selle koostööraamistiku erinevate riikide vahel hõlmates enda alla laiaulatusliku ning ühiskonda mõjutava valdkonna.¹²¹ Magistritöö autor on järjekordselt seisukohal, et ILC on UNCLOS-i loomisel täitnud olulist rolli rahvusvahelise õiguse arendajana. ILC täites oma institutsionaalset kohustust arendab rahvusvahelisi ja riiklike raamistike ühiskonna efektiivseks ning õiguslikuks toimimiseks.

---

¹¹⁶ United Nations. The Work of The International Law Commission, Eight edition, Volume I. 2012, lk 131.

¹¹⁷ Boyle, A. Further development of the law of the sea convention: mechanisms for change. *International and Comparative Law Quarterly*, 54(3). 2005, lk 563.

¹¹⁸ *Ibidem*.

¹¹⁹ *Ibid*, lk 565.

¹²⁰ *Ibid.*, lk 566.

¹²¹ Tsamenyi, M., & Ali, K. African States and the Law of the Sea Convention: Have the Benefits Been Realized. *Ocean Yearbook*, 26. 2012, lk 130.

Konventsiooni olulisuse näiteks on asjolu, et konventsiooniga said kohe algselt liituda kolonisatsiooni alt vabanenud Aafrika riigid. See oli oluline samm rahvusvahelisel areenil, kuna need riigid nägid rahvusvahelist õigust kaitsevahendina oma huvide kaitseks just eelnevate koloniseerivate riikide eest. Eesmärk oli neil riikidel minna kaasa rahvusvahelise õiguse arenguga, et vältida neile ebasoodsate olukordade tekkimist.¹²² Samuti saab Aafrika riikide näitel välja tuua, kuidas UNCLOS on aidanud edendada rahvusvahelise kogukonna huve. Nimelt on Aafrika rannikuvete ohutus ja julgeolek oluline nii Aafrika riikidele kui ka ülemaailmsele rahvusvahelisele kogukonnale. Selleks, et tagada õiguspärane heakord merel on UNCLOSi kohaselt riikidel jurisdiktsioon, õigused ja kohustused eaturvalisuse vastu võitlemiseks. Tulenevalt UNCLOSi sätestusele kohaldatakse eelnimetatud õigusi ja kohustusi majandusvööndites. Seega on ILC poolt välja töötatud artiklite põhjal loodud UNCLOSil oluline roll reguleerimaks rahvusvahelist õigust erinevates majandusvööndites.¹²³ Rahvusvahelise õiguse arendaja rolli täites on magistr töö autori arvates oluline märkida, ka kus ja millises osas arendustegevus rakendusliku osa leiab. Majandusvööndid hõlmavad erinevaid ühiskonna osi ning nende harmooniliseks tegevuseks on oluline leida ühtsed instrumendid. Siinkohal lasubki taak ILC tööle, kes seoses UNCLOS-iga on oma kandami rahvusvahelise ühiskonna heaks tööle pannud.

UNCLOS'i on nimetatud ka nii öelda „ookeanide põhiseaduseks“, ehk ka samal moel kui ÜRO põhikirja on kohati peetud rahvusvaheliselt riikide kogukonna põhiseaduseks. Eelnev väide tuleneb sätestusest, et osariikidel ei ole vabadust UNCLOS'i sätestest ühe poolset kõrvale kaldud ning ka nende võimalus mitme poolset selliselt käituda on enamikel juhtudel piiratud.¹²⁴ Mõte, et lepingud omavad võimalust olla dünaamiliselt või elavalt tõlgendatavad, on oluline panus rahvusvahelise õiguse evolutsioonilisse arengusse. Sellised tõlgendamist lubavad tehnikad aitavad vältida konfliktide tekkimist ning säästavad lepinguid nii öelda ammendumisest ja vananemisest hoides ära ka pidevat vajadust nende muutmiseks.¹²⁵ Eelnimetatule tuginedes leiab ka magistr töö autor, et ILC, täites rahvusvahelise õiguse edendaja rolli, peab omama võimet näha kaugemale ja kõrgemale. Igasugune dünaamika ning võime adapteeruda tagab konkreetse jätkusuutlikuse ning ei pane ILC poolt tehtud tööd kindlasse kasti, kust väljapääs puudub. Ajad muutuvad ja ühiskond koos nendega, selleks, et

---

¹²² Tsamenyi, M., & Ali, K. African States and the Law of the Sea Convention: Have the Benefits Been Realized. *Ocean Yearbook*, 26. 2012, lk 120.

¹²³ *Ibid*, lk 141.

¹²⁴ Boyle, A. Further development of the law of the sea convention: mechanisms for change. 2005, lk 566.

¹²⁵ *Ibid*, lk 567.

kunagi toimiv välja arendatud regulatsioon toimiks, peab ta omama dünaamilisust, et teda saaks sisendada rahvusvahelisse kogukonda ka uues ajas ja uutes kommetes.

ILC poolt välja töötatud artiklite põhjal sõlmitud UNCLOS omab tähtsust ülemaailmse instrumendina. Eelnimetatud väide tugineb oluliselt ka konventsiooni preambulis sätestatule, mille kohaselt on konventsiooni eesmärgiks aidata kaasa rahu, õigluse ja edasisele arengule kõigi maailma rahvaste jaoks. Lisaks on preambulis välja toodud eesmärkideks edendada merede ja ookeanide rahumeelset kasutamist ning aidata kaasa õiglase ja erapoolet rahvusvahelise majanduskorra elluviimisele.¹²⁶ ILC on UNCLOSi loomise protsessil osalenud institutsioonina täitnud oma rolli kui rahvusvahelise õiguse kodifitseerija ja progressiivne arendaja. Siinkohal on paslik ka välja tuua, et UNCLOS oma olemuselt omab tähtsust ka rahvusvahelise rahu ja julgeoleku tagajana. Samasugune eesmärk on sätestatud ka UNCLOSi preambulis. Kuid selleks, et mõista UNCLOSI rahu ja julgeoleku tagamise mehhanismina tuleks hinnata ja ka mõista loodud seaduste keerulist ja dünaamilist olemust.¹²⁷

Esiteks on oluline märkida, et UNCLOS annab riikidele laiendatud jurisdiktsiooni, mis suurendab naabrussuhete hulka ning paratamatult võib sellega tekkida ka rohkem konfliktseid olukordi. Teiseks on oluline märkida, et tulenevalt UNCLOSi sätestest on olukord, kus õigused ja kohustused eksisteerivad ühekskoos. Samuti on sätestatud teatud tundlikud teemad, nagu piiriküsimused ja sõjalise tegevuse korraldus, mis tulenevalt oma olemusest on tundlikud ning väärivad üldjuhul erikohtlemist.¹²⁸

UNCLOSi XV peatükis on sätestatud erinevad mehhanismid konfliktide ja vaidluste lahendamiseks. Siinkohal on nähtuv, kuidas ILC on mänginud rolli rahvusvahelise õiguse arendamisel aidates välja töötada rahvusvahelises õiguses kohanduvad konflikti lahendamise mehhanismid. Väidet toetab ka näide, et UNCLOS-iga liitudes saavad vastavalt artiklile 287 riigid valida vaidluse lahendamise korra või vahendid. Seega on ILC arendanud rahvusvahelist õigust vastavalt, et nende töö tulemusena on arendatud ka välja riikidele kohalduv raamistik, millega tekkivad konfliktid või vaidlused lahendatakse.¹²⁹

Vaadates veelgi eelnimetatud rahvusvahelise rahu ja julgeoleku tagamise eesmärki, on oluline märkida, et eesmärgi saavutamine toimub läbirääkimiste ja riikide jurisdiktsiooni piiride kindlaks määramise kaudu.¹³⁰ Näiteks saab tuua Aafrika riigid, kes on oma

---

¹²⁶ Tsamenyi, M., & Ali, K. African States and the Law of the Sea Convention: Have the Benefits Been Realized. 2012, lk 113.

¹²⁷ *Ibid*, lk 147.

¹²⁸ *Ibidem*.

¹²⁹ Tsamenyi, M., & Ali, K. African States and the Law of the Sea Convention: Have the Benefits Been Realized. 2012, lk 147.

¹³⁰ *Ibid*, lk 149.

piiriküsimusi UNCLOS-is sätestatu kohaselt lahendanud rahumeelselt. Aafrika riigid on kasutanud oma merepiiri küsimuste lahendamisel nii UNCLOS-i sätteid kui ka muid rahvusvaheliselt tunnustatud õiguse põhimõtteid. Peamisteks näideteks Nigeeria ja Ekvatoriaal-Guinea, Ekvatoriaal-Guinea, São Tomi ja Príncipe vaheline kokkulepe, Gambia ja Senegali vaheline kokkulepe, Keenia ja Tansaania vaheline kokkulepe, Liibüa ja Tuneesia vaheline kokkulepe, Mauritaania ja Maroko vaheline kokkulepe, Mauritiuse ja Seišellide vaheline kokkulepe ning samuti ka Lõuna Aafrika ja Namiibia vaheline kokkulepe.¹³¹ Siinkohal tuleb jällegi vaadata tagasi ILC töö poole, kes oma artikleid edendades on täitnud rolli arendada rahvusvahelist õigus ning samuti teinud seda nii, et rahvusvaheline õigus on arenenud rahumeelsete läbirääkimiste suunas delikaatsete küsimuste lahendamisel. Seda kinnitab ka preambulis rõhutatud, et kodifitseerimisprotsessid on vahendiks riikidevahelise koostöö ja partnerluse saavutamiseks.¹³²

ILC poolt loodud Mereõiguse konverents on protsessina pakkunud paljudele riikidele foorumit dialoogiks, läbirääkimisteks ja mõnikord ka tekkivate vaidluste lahendamiseks.¹³³ UNCLOS-i jõustumisega loodi hea pinnas, et konventsiooniga seotud institutsioonid ja platvormid saaksid eksiteerida. Üheks selliseks on näiteks mereõiguse konventsiooni osalisriikide kohtumised ÜRO Peaassamblees. Need kohtumised loovad baasi küsimuste lahendamiseks ja soodsate lahenduste leidmiseks, eriti aitamaks arenguriike.¹³⁴ Lisaks on UNCLOS andnud erinevatele riikidele näiteks nagu enamikele Aafrika riikidele võimaluse süvendada oma rahvusvahelisi suhteid erinevate asutuste ja rakendusasutuste platvormide kaudu.¹³⁵ Magistritöö autor on seisukohal, et UNCLOS omab laialdast haaret rahvusvahelises üldsuses kätkeades endas konfliktseid teemasid hõlmavaid sätteid. UNCLOS-i enda sätestusest tulenevalt on tema eesmärgiks lihtsalt öeldes rahu – koostöö erinevate riikide ja institutsioonide tasandil. ILC UNCLOS-i sätteid luues pidas silmas ka oma enese kohustust olla rahvusvahelise rahu ja koostöö tagaja. Magistritöö autor on seisukohal, et töötades välja rahvusvaheliselt aktsepteeritud konventsiooni, mis hõlmab nii väikeriike kui kontinendipõhiseid suhteid, on ILC jätnud maha suure jalajälje.

---

¹³¹ Tsamenyi, M., & Ali, K. African States and the Law of the Sea Convention: Have the Benefits Been Realized. 2012, lk 150.

¹³² *Ibid*, lk 151.

¹³³ *Ibidem*.

¹³⁴ *Ibidem*.

¹³⁵ *Ibid*, lk 152.

3. ILC TEGEVUS RAHVUSVAHELISE LEPINGUÕIGUSE KODIFITSEERIMISE JA PROGRESSIIVSEL ARENDAMISEL

Algselt tegeles ILC eelnõude kavandite koostamisega traditsioonilistel teemadel. Teemad olid valmis ILC poolseks kodifitseerimiseks, kuna olemas oli suur hulk riikide poolt loodud praktikat, mille alusel olid juba välja kujunenud teatud reeglid, mis omasid suuremal või vähemalt hulgal selgusetust.¹³⁶ Rahvusvahelist lepinguõigust on peetud valdkonnaks, kus enamik reegleid ning ettekirjutisi ei ole selgepiirilised ja määratletud kujul ning vaevalt leitakse mõni küsimus, mis ei tekita kahtlusi või segadust.¹³⁷ Lepingute õigus on ulatuslik ja pigem isegi juhitamatu oma ajaloolises riikidevaheliste lepingute raamistikus.¹³⁸ Kuid vaadates praegust üleilmselt olukorda on selline olukord drastiliselt muutunud ning seda tulenevalt suures osas ka ILC panuse tõttu.¹³⁹

Rahvusvaheline lepinguõigus lisati ILC päevakorda 1949. aastal. Alates esimesest istungist on ILC valdkonda oma prioriteediks pidanud. Vaadates tagasi ILC loomise eelnevale ajale on esimesed valdkonnalased kodifitseerimised, millele ka ILC oma töös viidatud näiteks Harvardi 1935. aasta konventsiooni eelnõu, 1928. aasta Havanna lepingute konventsioon ja 1927. aasta Ameerika juristide eelnõu. Kuid eelnevalt nimetatud kodifitseerimise katseid ei saa siiski lugeda õnnestumiseks, kuna omaaegses rahvusvahelisel areenil ei leidnud nad rakendust. ILC sai siiski neid kasutada oma töös allikmaterjalina.¹⁴⁰ ILC määras antud valdkonnas eriraportöörideks J. L. Brierly, Sir Hersch Lauterpachti, Sir Gerald Fitzmaurice'i and Sir Humphrey Waldocki.¹⁴¹ Komisjoni algse visiooni kohaselt oli nende tööks kavandada rahvusvahelise lepinguõiguse alal pigem üldisloomuline koodeks kui üks või mitu rahvusvahelist konventsiooni.¹⁴² 1966. aastal vastu võetud lepingu õiguse artiklite eelnõu puhul soovitas ILC konventsiooni sõlmimiseks kokku kutsuda rahvusvaheline konverent, et teemat konkreetsemalt arutada.¹⁴³ Siinkohal näeb magistr töö autor samasugust tendentsi Mereõiguse

---

¹³⁶ RIM, Y. Reflections on the Role of the International Law Commission in Consideration of the Final Form of Its Work. 2020, lk 31.

¹³⁷ Dörr, O. Codifying and Developing Meta-Rules: The ILC and the Law of Treaties. 2006, lk 131.

¹³⁸ Rosenne, S. The Role of the International Law Commission. American Society of International Law Proceedings. 1970, lk 32.

¹³⁹ Dörr, O. Codifying and Developing Meta-Rules: The ILC and the Law of Treaties. 2006, lk 131.

¹⁴⁰ *Ibid*, lk 129.

¹⁴¹ United Nations. The Work of The International Law Commission, Eight edition, Volume I. 2012, lk 144.

¹⁴² *Ibid*, lk 145.

¹⁴³ RIM, Y. Reflections on the Role of the International Law Commission in Consideration of the Final Form of Its Work. 2020, lk 26.

konverentsi ja Lepinguõiguse konverentsi kokku kutsumise vahel. Tol ajal leidis ILC, et rahvusvahelise rakenduse tagamiseks on parim lahendus rahvusvahelise konventsiooni sõlmimine.

Kui ILC alustas rahvusvahelise lepinguõiguse alalise artiklite eelnõude koostamisega, otsustas ta piirata nende kohaldamisala riikidevaheliste lepingute. Selliselt jäeti välja lepingud riikide ja muude rahvusvahelise õiguse subjektide. Otsustati käsitleda ainult kirjalikus vormis olevaid lepinguid.¹⁴⁴ ILC leidis, et välja töötatavad eelnõud ei tohiks sisalda sätteid järgnevatel teemadel: vaenutegevuse puhkemise mõju lepingutele; riikide õigusjärglus lepingute suhtes; riigi rahvusvahelise vastutuse küsimus lepingujärgse kohustuse täitmata jätmise korral; enamsoodustusrežiimi klausel ja teemad, mis käsitlevad selliste lepingute kohaldamist, mis näevad ette üksikisikute kohustusi ja õiguseid, mida tuleb täita.¹⁴⁵ Konverentsi esimesel istungil keskenduti ILC poolt vastuvõetud artiklite eelnõude läbivaatamisele. Teisel istungi viidi lõpule eelmisel istungil reserveeritud artiklite läbi vaatamine ja keskenduti täiskogu koosolekule, kus arutati nende artiklite üle, mille tervikkomitee ja redaktsioonikomitee oli eelnevalt läbi töötanud ja vaadanud.¹⁴⁶

ILC kuldaja saavutuseks on 1969. aastal vastu võetud Rahvusvahelise Lepinguõiguse Viini Konventsioon. Kuna lepingud omavad riikidevahelistest rahumeelsetes suhetes asendamatu rolli on sellise konventsiooni loomine rahvusvahelise rahu säilitamise seisukohast ilmtingimata elulise tähtsusega.¹⁴⁷ Viini Lepinguõiguse Konventsiooni eesmärgiks oli kindlustada endale koht lepingute tõlgendamise korrapärase keske ning tuumik komponendina.¹⁴⁸ Ilma asjaomaste organisatsiooni reeglite kohaldamise piiramist, sätestab Viini Lepingu Õiguse Konventsioon, et seda kohaldatakse kõikide lepingute suhtes, mis on rahvusvahelise organisatsiooni osisdokument ja ka nendele mistahes rahvusvahelise organisatsiooni siseselt vastu võetud lepingute suhtes.¹⁴⁹ Peamised Konventsiooniga hõlmatud valdkonnad on järgnevad: lepingute sõlmimine ja jõustamine, sealhulgas reservatsioonid ja lepingute ajutine kohaldamine; lepingute järgimine, sealhulgas lepingute ja kolmandate riikide järgimine, kohaldamine ning tõlgendamine; lepingute muutmine ja modifitseerimine; lepingute kehtetus, lõpetamine ja kehtivuse peatamine, sealhulgas selle osasätete kohaldamine ja nende sätete kohaldamist või tõlgendamist puudutavate vaidluste lahendamise kord ning lepingu

---

¹⁴⁴ United Nations. The Work of The International Law Commission, Eight edition, Volume I. 2012, lk 146.

¹⁴⁵ *Ibid*, lk 147.

¹⁴⁶ *Ibidem*,

¹⁴⁷ Dörr, O. Codifying and Developing Meta-Rules: The ILC and the Law of Treaties. 2006, lk 131.

¹⁴⁸ Mortenson, J. The travaux of travaux: is the vienna convention hostile to drafting history. American Journal of International Law, 107(4). 2013, lk 781.

¹⁴⁹ United Nations. The Work of The International Law Commission, Eight edition, Volume I. 2012, lk 148.

kehtetuse, lõpetamise või kehtivuse peatamise tagajärjed.¹⁵⁰ Lisaks erinevad sätted, riigi õigusjärgluse, riigi vastutuse ja vaenutegevuse puhkemise juhtumite, samuti agressorriigi juhtumite reguleerimine ja diplomaatiliste või konsulaarsuhete katkestamine ja lepinguste sõlmimise käsitlemine.¹⁵¹ Konverents võttis vastu ka kaks deklaratsiooni ja viis resolutsiooni, mis lisati Konventsiooni lõppaktile.¹⁵²

Alates 1980. aastast, mil konventsioon jõustus, on sellest saanud universaalne õigusliku olemustiku oluline element, mida nähakse funktsioneeriva osana, mis hoiab rahvusvahelist suhtlust ja üldsust koostöös. Konventsiooni edu peitub ka selles, et seda rakendatakse jätkuvalt riikide lepingutega seotud praktikas ning sellele tuginevad ka need riigid, kes tegelikult ei ole konventsiooniga veel liitunud. Nii mõningaid konventsiooni sätteid loetakse universaalse tavaõiguse autentseks kodifikatsiooni vormiks ning erinevad rahvusvaheliselt tunnustatud kohtud ning tribunamid kasutavad oma töös konventsiooni normidele tuginemist.¹⁵³ Tuginedes eelnimetatule märgib ka magistr töö autor, et Konventsiooni puhul on tegemist dünaamilise õigusinstrumendiga, mis on läbi aja suutnud olla tugev ning leiab rakendusliku pinda õigusmaastikul ka tänapäeval. Seda kinnitab ka hilisemalt töös kajastatav näide, et ILC isegi oma hetkel päevakorras olevaid valdkondi rakendades peab silmas pidama enese poolt sätestatud mõisteid Konventsioonis.

Rahvusvahelise lepinguõiguse puhul on tegemist teemaga, mis ei olnud ainult üks esimesi ILC poolt käsitletavaid teemasid, vaid mis on hoidnud ILC-d tegevuses kogu selle eksistentsi jooksul ning on igati päevakorraline ka praegusel ajal.¹⁵⁴ Kui 1969. aasta konverentsil võeti vastu esimene rahvusvahelise lepinguõiguse konventsioon, mis tähistas ILC kakskümmend aastat tehtud töövilja võeti vastu ka resolutsioon millega soovitati, et rahvusvaheliselt tunnustatud organisatsioonide sõlmitud lepingute õigust tuleks käsitleda täiesti eraldi teemana.¹⁵⁵ Eraldi rahvusvahelise lepinguõiguse alateemana käsitles ILC riikide õigusjärglust lepingute osas alatest 1968. aastast ja koostas vastaval teemal artiklitest koosneva eelnõude konstrueeritud teksti 1974. aastal. Kui kümne aasta jooksul ei olnud rahvusvaheline lepinguõigus ILC töö ametlikus päevakorras, siis 1993. aastal leidis ILC, et tuleb asuda tööle rahvusvahelise lepinguõiguse erivaldkonnaga, mis selgitaks Viini konventsioonide reegleid. Selline otsus tulenes faktist, et konventsioonides käsitletuid reegleid peeti liiga üldistavaks,

---

¹⁵⁰ United Nations. The Work of The International Law Commission, Eight edition, Volume I, 2012, lk 148.

¹⁵¹ *Ibid*, lk 149.

¹⁵² *Ibidem*.

¹⁵³ Dörr, O. Codifying and Developing Meta-Rules: The ILC and the Law of Treaties. 2006, lk 131.

¹⁵⁴ *Ibid*, lk 129.

¹⁵⁵ *Ibid*, lk 130.

selleks, et toimida riikide jaoks usaldusväärse juhina ning mitmed olulised küsimused olid jäänud tähelepanuta. ILC võttis enda peale kandami võtta vastu konkreetsemat ja üheselt mõistetavat reservatsioonide õiguse ettekirjutused ning koostada seejärel ka vastavad suunised rahvusvaheliseks rakendamiseks.¹⁵⁶ Magistritöö autor näeb eelnimetatust tulenevalt ILC võimet olla kriitiline ka enda loomingu suhtes. Süvenemine konkreetse õigusaspekti kodifitseerimisele läbi intuitsiooni ajaloo annab ILC-le võimaluse arenemiseks ning oma töö panuse suurendamiseks.

Üheks keerulisemaks ja vastuolulisimaks teemaks rahvusvahelises lepinguõiguses on osutunud lepingute reservatsioonide reeglid.¹⁵⁷ Neid reegleid on korduvalt arutatud ning läbi töötatud nii ILC poolt kui ka erinevatel rahvusvahelistel konverentsidel.¹⁵⁸ Tulenevalt Konventsioonist on reservatsioonide puhul tegemist riigi ühepoolse avaldusega, mille kohaselt võib välistada või muuta lepingu teatud sätete õiguslikku mõju nende kohaldamisel selle riigi suhtes.¹⁵⁹ 1993. aastal, kui ILC reservatsioonide käsitleva teema päevakorda võttis tuvastati mitu lahendamist vajavat probleemi- reservatsioonide ja tõlgendusdeklaratsioonide erinevus, reservatsioonide kehtivus, teatud tüüpi lepingute suhtes esinevate reservatsioonide probleem ning reservatsioonidele vastuväidete esitamise kord. ILC tegi otsuse, et töötatakse välja suunised, kuidas olemasolevaid Konventsiooni sätteid oleks võimalikult efektiivne ning kohane praktikas kohaldada.¹⁶⁰ Algselt ei sisaldanud ILC artiklid reegleid selle kohta, kuidas riigid saavad väljendada oma nõusolekut ja tahet olla rahvusvahelise lepinguga seotud, kuna ILC sooviks oli vältida vaidlusi teemal, kas üldreegli kohaselt tuleks eelistada ratifikatsiooni või allkirja. Eelnimetatu tähendab, et täpsema ja sõnaselge sätte puudumisel tuleks nõuda ratifitseerimist. Kuid pärast riikide tagasisidet otsustati, et nõusolek, mis on siduv, võib olla antud mis tahes kokkulepitud viisil ning selline käsitlus tunnustab praktiliselt vaba riikide menetluslikku autonoomiat lepingulise nõusoleku rakendamises ja kehtestamises rahvusvahelises õiguses.¹⁶¹

ILC varem nimetatud töö tulemuseks ei olnud konkreetsete artiklite kavandid, millest lõpuks võiks saada rahvusvaheline leping, vaid pigem on tulemuseks olnud suunised ehk niinimetatud praktikajuhis.¹⁶² Selline praktikajuhis ei oma ehk omaette õiguslikku staatust ning

---

¹⁵⁶ Dörr, O. Codifying and Developing Meta-Rules: The ILC and the Law of Treaties. 2006, lk 130.

¹⁵⁷ *Ibid*, lk 135.

¹⁵⁸ *Ibid*, lk 136.

¹⁵⁹ *Ibid*, lk 137.

¹⁶⁰ *Ibid*, lk 136.

¹⁶¹ *Ibid*, lk 133.

¹⁶² McRae, D. The Work of The International Law Commission, 2007–2011: Progress and Prospects. 2012, lk 325.

samuti ei saa seda päriselt pidada õiguse kodifitseerimiseks ehk progressiivseks arendamiseks. Kuid siiski tuleb ära märkida, et praktikajuhis sisaldab sätteid 1969. ja 1986 aasta Viini Konventsioonidest ning ka sätteid, mis on põhistatud 1969. aasta Konventsiooni kohtulikel tõlgendustel ning samuti ka sätteid, mida ILC on pidanud seni lahendamata küsimuste mõistlikeks lahendusteks. Seega olenemata pealkirjast, mille järgi on tegemist vaid praktikajuhendiga, on tegelikkuses tegemist tööga, mis peidab endas olemasolevat lepinguõigust ja rahvusvahelist tavaõigust ja sisaldab endast sätteid, mis võivad viia rahvusvahelise õiguse edasise arenguni, ehk teed progressiivse arenguni.¹⁶³ Magistr töö autor on seisukohal, et ILC on läbi oma eksistentsi mõistnud asjaolu, et nii öelda nimi ei muuda meest. Konkreetsete ning rakenduslike suunised võivad omada rahvusvahelisel areenil isegi suuremat mõju kui pikk konventsioon.

2011. aastal võttis ILC vastu praktika juhendi, mis sisaldas suuniseid teemal lepingute reservatsioonid.¹⁶⁴ Vastuvõetud praktikajuhendi eesmärk oli kõrvaldada ebaselgused ning täita vajalikud lüngad, mis esinesid Viini Konventsioonides. Lünkade täitmine ja ebaselguste kõrvaldamine toimus sellisel kujul, et konventsioone ei peaks muutma ning samuti et ei esineks kõrvale kaldeid antud konventsioonidest.¹⁶⁵ ILC poolt välja antud tööd on täiendavateks vahendid õigusnormide sisu kindlaksmääramisel ning võivad olla rakendatavad ka lepingute tõlgendamise vahenditena.¹⁶⁶ Lepingureservatsioonide praktikajuhendi näol on tegemist tohutu tööga ulatudes kuuesaja leheküljeni. Antud artiklite ja kommentaaride eelnõud kasutavad oma töös sageli nii kohtunikud, kaitsjad ja vahekohtunikud just reservatsioone sisaldavates kohtuvaidlustes ning tulemusena areneb välja ka väärtuslik akadeemiline kommentaar ILC poolt väljatöötatud juhendile.¹⁶⁷ Siinkohal kasutaks väljendit ei saa käbi ilma kännuta. ILC arendab välja valitud valdkonnalased artiklid või juhendid, ent need ei oma iseseisvalt nii suurt mõju enne, kui need leiavad õigusmaastikult erinevate kohtunike, advokaatide ja teoretikute poolt rakendamist. Ning ka eelnimetatud isikutel on oma töö tugevdamiseks ning rahvusvahelise õiguse edendamiseks oluline ILC poolt tehtud töö, kuna nii öelda ILC poolne eeltöö kajastab ennast rahvusvahelist praktika ning doktriini valdkonnaalalist edasiarendust.

---

¹⁶³ McRae, D. The Work of The International Law Commission, 2007–2011: Progress and Prospects. 2012, lk 326.

¹⁶⁴ RIM, Y. Reflections on the Role of the International Law Commission in Consideration of the Final Form of Its Work. 2020, lk 28.

¹⁶⁵ Danae, A. Codification by interpretation": the International Law Commission as an interpreter of international law. 2020, lk 174.

¹⁶⁶ *Ibid*, lk 172.

¹⁶⁷ McRae, D. The Work of The International Law Commission, 2007–2011: Progress and Prospects. 2012, lk 326.

Kui vaadata terase pilguga ILC programme on tõsiasjaks, et ÜRO õigusloometegevused, mis on keskendunud justnimelt ILC tööle on nüüd koondunud traditsioonilise rahvusvahelise õiguse tuumaks.¹⁶⁸ Ehk ongi siinkohal paslik öelda, et 1969. aastal loodud Viini lepinguõiguse konventsioon, mis põhineb ILC poolt 1966. aastal vastu võetud lepingu õiguse artiklite eelnõul, on ILC enda ajaloo üheks kõrgpunktiks.¹⁶⁹ 1969. aasta Viini Konventsioon Lepinguõiguse kohta on parim näide lepinguõiguse konventsioonipõhisest kodifitseerimisest. Selline arengu käsitus on mõjukas ja märkimisväärne, kuna too võimendab Viini Konventsiooni Lepinguõiguse kohta, tagades selles sätestatud reeglite selguse ja asjakohasuse. Siinkohal on oluline märkida, et ILC olles lepinguõiguse reegleid taas kinnitanud ning selgitanud, on aidanud kaasa esmaste reeglite loomisele erinevates rahvusvahelise õiguse valdkondades. Kogu selline ILC tegevus aitab luua potentsiaali rahvusvahelise õiguse jätkuvalle legitiimsusele.¹⁷⁰ Konventsiooni on kohaldanud alates 1969. aastast nii rahvusvahelised õigusteadlased, rahvusvahelised kohtud ja tribunalid kui ka riigid oma praktikas. Eriti on kohaldamisele kuulunud Viini Lepinguõiguse Konventsiooni lepingute tõlgendamist sätestavad artiklid 31 kuni 33. Vaadates rahvusvahelist õigust võib leida, et selle üks tunnusjooni on paindlikus kõigi mineviku, oleviku ja tulevaste asjaolude hõlmamisel, mis on kooskõlastatud osapoolte kavatsustega. Sellisele tunnusele on vastavalt viidatud ka juba ILC poolt välja töötatud ja Viini Lepingu Õiguse Konverentsil vastuvõetud Viini Lepingu õiguse 1969. aasta konventsioon.¹⁷¹

Viini lepinguõiguse konventsiooni nurgakiviks võib pidada sätet, mille kohaselt hoiduksid kohtud poolte tegelike kavatsuste uurimisest, kui tõlgendamisele allutud säte on juba oma olemuselt üheselt klaar.¹⁷² Kui vaadata veel ka lepingute tõlgendamist, siis kogu välja töötatud praktika on aidanud kaasa rahvusvahelise õiguse arengule juba üle 50 aasta. Samuti ei saa nimetamata jätta asjaolu, et välja töötatud sätteid on esile tõstetud nii mitmeteski rahvusvaheliste kohtute ja tribunalide otsustes. Lähenedes lepingu tõlgendamise mõistele, siis on see välja toodud kolme konkreetse reegli alusel: tõlgendamise üldreegel tulenevalt

---

¹⁶⁸ Rosenne, S. The Role of the International Law Commission. American Society of International Law Proceedings. 1970, lk 33.

¹⁶⁹ RIM, Y. Reflections on the Role of the International Law Commission in Consideration of the Final Form of Its Work. 2020, lk 26.

¹⁷⁰ Danae, A. Codification by interpretation": the International Law Commission as an interpreter of international law. 2020, lk 171.

¹⁷¹ Chatinakrob, T. The significance of subsequent agreements and practice of the 1969 Vienna Convention on the Law of Treaties in the development of international law: the analysis of the notable navigational and related rights and whaling decision. Journal of Law, Policy and Globalization, 74(1). 2018, lk 26.

¹⁷² Mortenson, J. The travaux of travaux: is the Vienna Convention hostile to drafting history. American Journal of International Law, 107(4). 2013 lk 782.

konventsiooni artiklist 31, täiendavad tõlkevahendid tulenevalt konventsiooni artiklist 32 ja kahes või enamas keeles kinnitatud lepingute tõlgendamine tulenevalt konventsiooni artiklist 33. Eelnimetatud artiklite käsitletud näiteks Rahvusvahelise Kohtu poolt on mänginud olulist rolli rahvusvahelise õiguse arengus.¹⁷³ Kui vaadata lähemalt hilisemate lepingute ja aluslepingute tõlgendamise seotud järelduste eelnõud on selle lõpliku vormi kajastatud kui juhtfunktsiooni täitvat. Vastava järelduste eelnõu eesmärgiks on taas kinnitada ja seadust selgitada, mitte ei ole eesmärgiks olemasoleva konventsiooni asendamine või lõppeesmärgiks järelduste eelnõu enda konventsiooniks muutmine.¹⁷⁴ ILC eesmärgiks on olnud anda neile, kes tegelevad lepingute tõlgendamise ja kohaldamisega orientiiri ning seeläbi aidata kaasa ühisele mõistmisele minimeerides tekkivate konfliktide võimalikkust.¹⁷⁵

Rahvusvaheliselt pädevad advokaadid panevad rõhku rahvusvahelise kohtute ja tribunalide avaldustele. Ka siinkohal on nähtav, et ILC mõju pädevus suureneb nende poolt tehtavate avalduste tõttu, mida ILC ise avaldab Rahvusvahelise Kohtu ning teiste rahvusvaheliste kohtute ja tribunalide arutluskäikudele ning protsessidele. 2020 aasta jaanuari seisuga on Rahvusvaheline Kohus tuginenud ILC tööle sõnaselgelt 23 otsuses.¹⁷⁶

Viini Lepinguõiguse Konventsioon rõhutab asjaolu, et lepingud omavad rahvusvahelise õiguse areenil olulist tähtsust, kuna tegemis on rahvusvahelise õiguse allikatega ja rahvusvaheliste läbirääkimiste vahenditega.¹⁷⁷ Viini Lepinguõiguse Konventsiooni puhul on oluline märkida, et selle välja töötamisel said osaleda ka alles tekkinud rahvusriigid, kes olid aktiivsed osalised ning hästi esindatud, seega ei teki probleemi asjaolust, et riik on seotud valdkonna seadusega, mille kodifitseerimise ja kujunemise protsessil osaleda ei saadud.¹⁷⁸

Kuidas üldse mõõta institutsiooni nagu ILC efektiivsust või operatiivsust? Kui me vaatame ILC väljundi kvaliteeti saab nii öelda anda institutsiooni efektiivsusele hea hinde. Kui vaadata vähem subjektiivse külje alt komisjoni tööd, tuleb vaadata, mis on edasiarenenud ILC poolt loodud eelnõudest. 2004 aasta statistika kohaselt on komisjon esitanud 27 lõpparuannet

---

¹⁷³ Chatinakrob, T. The significance of subsequent agreements and practice of the 1969 Vienna Convention on the Law of Treaties in the development of international law: the analysis of the notable navigational and related rights and whaling decision. *Journal of Law, Policy and Globalization*, 74(1). 2018, lk 26.

¹⁷⁴ RIM, Y. Reflections on the Role of the International Law Commission in Consideration of the Final Form of Its Work, 2020, lk 23.

¹⁷⁵ Danae, A. Codification by interpretation": the International Law Commission as an interpreter of international law. 2020, lk 174.

¹⁷⁶ *Ibid*, lk 172.

¹⁷⁷ Chatinakrob, T. The significance of subsequent agreements and practice of the 1969 Vienna Convention on the Law of Treaties in the development of international law: the analysis of the notable navigational and related rights and whaling decision. 2018, lk 26.

¹⁷⁸ Deutsch, E. P. Vienna Convention on the Law of Treaties. *Notre Dame Lawyer*, 47(2). 1971, lk 297.

ja ühe esimese lugemise eelnõu. Nende 27 aruande tulemusel on loodud 15 konventsiooni ja lisaks ka osad valikulised protokollid.¹⁷⁹

Nii kohtud, muud tribunalid, riikide valitsused ja rahvusvahelised organisatsioonid on kõik viidanud oma töös ÜRO Rahvusvahelise Õiguse Komisjoni poolt koostatud kodifitseerimis artiklitele ning eelnõudele kui tavapärase rahvusvahelise õiguse peegeldusele.¹⁸⁰ Nii mitmedki neist lepingutest, alustades Rahvusvaheliste lepingute õiguse Viini Konventsioonist¹⁸¹ on ühed olulisimad, mis kunagi sõlmitud. Samuti on raske kinnitada, et ILC edukust ning mõju rahvusvahelisele õigusele on võimalik vaid lepingutestatistika kaudu efektiivselt mõõta. Selleks tuleb meeles pidada asjaolu, et ILC poolt väljatöötatud kavandid võivad avaldada juba märkimisväärset mõju rahvusvahelisele õigusele ka varem, kui need on lõplikult valmis. Siinkohal on paslik näiteks tuua Riigivastutust käsitlevad artiklid, mis omasid juba enne olulist mõju rahvusvahelisele õigusele, kui need esmakordselt vastu võeti.¹⁸²

ILC tööd on peetud oluliseks, et kõrvaldada rahvusvahelise õiguse lüngad ning selgitada tõlgendamise ebakindlusi. Enamik rahvusvahelise õiguse olulisi valdkondi sai ILC poolt kodifitseeritud ja progressiivselt arendatud esimese 40 tegevusaasta jooksul, mida võib nimetada ka ILC kuldajastuks.¹⁸³ Magistritöö autor on eelneva seisukohaga nõus, kuna nii oluliste ja üleilmsete konventsioonide vastuvõtmine on toimunud ILC töö esimetel kümnenditel ning liikudes tänapäeva suunas on pigem tegeletud väiksemate ja spetsiifilisemate valdkondadega töötades välja suuniseid ning juhendeid. Seega tulenes siit ka magistritöö autori soov uurida lähemalt ILC tööd riigivastutuse valdkonnas, mis on sammuke kaugemale kuldajastus ning sammuke lähemal tänapäevasele ILC tööle.

---

¹⁷⁹ Pellet, A. Between Codification and Progressive Development of the Law: Some Reflections from the ILC. 2004, lk 21.

¹⁸⁰ Bordin, F. L. Reflections of Customary International Law: The authority of codification conventions and ILC draft articles in International Law, The International and Comparative Law Quarterly, Vol. 63, No. 3. 2019, lk 535.

¹⁸¹ Rahvusvaheliste lepingute õiguse Viini konventsioon- RT II 2007, 15.

¹⁸² Pellet, A. Between Codification and Progressive Development of the Law: Some Reflections from the ILC. 2004, lk 21.

¹⁸³ The United Nations. Seventy Years of the International Law Commission: Drawing a Balance for the Future. Published by Koninklijke Brill NV, Leiden, The Netherlands, 2021, lk 67.

4. ILC PANUS RIIGIVASTUTUSE VALDKONNA KODIFITSEERIMISEL JA PROGRESSIIVSEL ARENDAMISEL

Kui eelnevalt analüüsitud teemad rahvusvahelise lepingu õiguse ja rahvusvahelise avamereõiguse kohapealt on ILC tehtud töö kulmineerunud rahvusvaheliste konventsioonide sõlmimisega, siis järgnevalt analüüsimisele tulev teema ei ole sellist kulminatsiooni saavutanud.

Riigivastutuse teemakohaste artiklite valmimist on rahvusvaheline akadeemiline ringkond oodanud aastakümneid.¹⁸⁴ Riigivastutus on üks viimaseid olulisi valdkondi rahvusvahelise õiguse kodifitseerimisel tehtud suurte pingutuste tulemus.¹⁸⁵ Kuigi enamuse 1949. aastal koostatud ILC poolsest loetelus nimetatud teemad on ILC poolt läbi töötatud, siis riigivastutuse teemale on viidatud kui viimasele märkimisväärsele valdkonnale rahvusvahelise õiguse kodifitseerimise suures pingutuses.¹⁸⁶

Magistritöö autor on valinud üheks alateemaks just ILC töö Riigivastutuse alal eelkõige, kuna antud teema on olnud ILC päevakorras 1954 aastast kuni 2001 aastani ning antud teemal on ILC panus olnud ka üks viimase aja olulisemaid.¹⁸⁷ Pärast 40. aastast tööd, koostas ILC artiklid riikide rahvusvahelise vastutuse kohta.¹⁸⁸ Kuna ILC töötas valdkonna kallal pikka aega, mille käigus leidis rahvusvahelises õiguses ja ka rahvusvahelises ühiskonnas aset nii mõningaidki olulisi muudatusi. Näiteks hakkasid olulist rolli mängima mitteriiklikud osalejad. Samuti muutusid arusaamad selle kohta, kellel on üldse rahvusvahelisest õigusest tulenevalt konkreetset õigused ja ka kohustused. Samuti arenesid ILC töö kõrval samaaegselt välja väga kõrgelt spetsialiseerinud õigusrežiimid.¹⁸⁹ Magistritöö autori arvates mängib olulist rolli ka asjaolu, et kuna teema oli nii pikalt ILC päevakorras jõudis vahepeal muutuda ka ILC töö formaalne pool ehk enam ei olnud konkreetse eesmärgi saavutamiseks vajalik rahvusvahelise konverentsi kokku kutsumine ning konventsiooni sõlmimine. Ajaline mõjutus mängis seega rolli ka lõpp produkti nimetamisel.

---

¹⁸⁴ Caron, D.D, The ILC Articles on State Responsibility: The Paradoxical Relationship between Form and Authority. 2002, lk 858.

¹⁸⁵ *Ibid*, lk 859.

¹⁸⁶ RIM, Y. Reflections on the Role of the International Law Commission in Consideration of the Final Form of Its Work. 2020, lk 31.

¹⁸⁷ Teles, P. G. The ILC's Past Practice on Progressive Development and Codification of International Law - An Empirical Analysis Focusing on the Law of the Sea, Law of Treaties and State Responsibility. 2019, lk 1034.

¹⁸⁸ Barboza, J. State responsibility for wrongful acts: comments on some ilc articles. Environmental Policy and Law, 44(1-2), 2014, lk 95.

¹⁸⁹ Bodansky, D. & Crook, J. R. Symposium: the ilc's state responsibility articles: introduction and overview. American Journal of International Law, 96(4). 2002, lk 774.

1949. aastal valis ILC küll riigivastutuse teema oma kodifitseerimisele kuuluvate teemade hulka, kuid ei lisanud seda siiski prioriteetsete teemade loetellu, kuid 1955. aastal otsustas ILC alustada riigivastutuse valdkonna uurimist ja määras valdkonna eriraportööriks Kuubast pärit F. V. Garcia Amadori, kes järgneval kuuel istungil, esitas kuus järjestikust aruannet, mis käsitlesid üldist vastutust välismaalastest isikutele või varale tekitatud kahju eest.¹⁹⁰ Sel ajal, kui teema ILC poolt päevakorda võeti, oli riigivastutuse käsitus seotud eelkõige riigi vastutusega välismaalaste ees ehk kodakondsuseta isikute suhtes kohalduva riigivastutusena.¹⁹¹ Juba teemat käsitlema hakates jõudis ILC järeldusele, et tegemist on väga komplekse ja keerulise teemaga.¹⁹² Täpsemalt tõstasid esile kaks probleemset teemat – kohustuste täitmata jätmise vabastused ning tegevused, mis ei ole ebaseaduslikud, kuid on tekitanud mõnele osapoolle kahju. Lisaks eelnevalt nimetatule oli ILC jaoks samuti probleemseks teemaks vaidluste lahendamine.¹⁹³ ILC koostatud lõppartiklites kajastus nendest kolmest vaid esimene, teised kaks teemat oli ILC oma kokkuvõttest välja jätnud.¹⁹⁴

Kui eelnevalt nimetatud eriraportööri F. V. Garcia Amadori liikmelisus lõppes, määras ILC teemaga tegelema alamkomitee, mida juhtis itaallasest Roberto Ago ja mille eesmärk oli mõelda läbi, kuidas antud valdkonnas ILC tööga edasi liikuda.¹⁹⁵ Oluline on märkida, et juba eriraportööri professor Ago ajast on ILC suunanud oma tööd valdkondades selliselt, et rahvusvahelise õiguse kodifitseerimine ja progressiivne arendamine peab toimuma ühiskonna ja rahvusvaheliste õigushuvidega kooskõlas ja nende vajadustele vastavalt.¹⁹⁶ Roberto Ago tõi oma 1963. aasta aruandes välja lähenemisviisi, mille ILC võttis sellest ajast saati oma töö aluseks. Nimelt keskendutakse pigem üldistele teistele riigivastutuse reeglitele kui konkreetsetele esmastele kohustusreeglitele. Ehk Roberto Ago seisukohast võetuna peaks ILC oma töös keskenduma kogu vastutusele. Pärast alakomitees esitatud raportit määras ILC Roberto Ago riigivastutuse teema eriraportööriks.¹⁹⁷

1963. aastal arutas komisjon riigivastutuse valdkonnas allkomitee aruannet. Kõik ILC liikmed, kes arutelul osalesid, nõustusid järeldustega, mille kohaselt tuleks prioritseerida riigi

---

¹⁹⁰ United Nations. The Work of The International Law Commission, Eight edition, Volume I. 2012, lk 204.

¹⁹¹ Rosenstock, R. The ILC and State Responsibility. 2002, lk 792.

¹⁹² *Ibid*, lk 793.

¹⁹³ *Ibidem*,

¹⁹⁴ *Ibidem*.

¹⁹⁵ Bodansky, D. & Crook, J. R. Symposium: the ilc's state responsibility articles: introduction and overview. 2002, lk 777.

¹⁹⁶ Mazzeschi, R. Marginal Role of the Individual in the ILC's Articles on State Responsibility, The. Italian Yearbook of International Law, 14. 2004, lk 41.

¹⁹⁷ Bodansky, D. & Crook, J. R. Symposium: the ilc's state responsibility articles: introduction and overview. 2002, lk 777.

rahvusvahelist vastutust reguleerivate üldreeglite määratlused. Samuti ei tohiks nende üldreeglite määratlemisel jätta tähelepanuta kogemusi ja kogutud materjali kindlates sfäärides. Eelkõige on oluline, et tähelepanuta ei jäetaks vastutust välismaalasest isikute või varale tekitatud kahju eest ja hoolikalt tuleb tähelepanu juhtida tagajärgedele, mida ka arengud rahvusvahelises õiguses võivad avaldada riikide vastutusele ning selliselt käsitletavale valdkonnale.¹⁹⁸Kui ILC alustas riigivastutuse teema käsitlemist kaasnes sellega ka teema järjest keerukamaks muutumine, mis tulenes rahvusvahelistest osalejatest- rohkem riike, arvukamaid ja mõjukamaid rahvusvahelisi organisatsioone, piirkondlikke rühmitusi, põlisrahvaid ja valitsusväliseid organisatsioone.¹⁹⁹

Oluline märksõna, mida ILC on ka ise täheldanud, on poliitika. Selleks, et ILC töö leiaks kandepinda ka rahvusvahelisel maastikul on oluline täita ka poliititsed ootused, mis töö valmimisele on pandud. Kui ILC oma tööd riigivastutuse valdkonnas alustas oli selge, et lõpp produkt peab olema mõõdukas, mida riigid oleksid valmis ka aktsepteerima. Selline suund tõi kaasa omad muutused – riigikuritegude välja jätmine ja teksti ulatuslik lihtsustamine.²⁰⁰ Magistritöö autor seoks antud lõigu arutelu varasemalt mainitud ILC liikmelisuse teemaga. On märgatav tendents liikmete poliitilise suutlikkuse ja ILC tööde edu vahel. Kui juba institutsioon ise on võimeline tunnustama, et valdkonnas tehtud töö on tugev üldjuhul ainult siis, kui see sisaldab endas ka poliitiliselt tugevat kandamit, on täheldatav, et liikmelisuse ning teema valiku korral võetakse arvesse poliitilisel maastikul toimuvat ning minnakse ehk kaugemal ainult õiguslikust ekspertiisist ning selle tugevusest.

Kuna ILC töötas riigivastutuse artiklite välja töötamise kallal üle neljakümne aasta, siis oli selle aja vältel liikunud rahvusvahelise õiguse tegevus laialdasemalt üle erirežiimidele. Näiteks nagu Maailma Kaubandusorganisatsiooni reguleerimine, piirkondlikud inimõiguste organisatsioonid nagu Euroopa Inimõiguste Kohus, lisaks ka kahepoolsed investeerimislepingud. Siinkohal tulebki välja ILC poolt loodud artiklite oluline mõju. Kui suundutakse erirežiimide poole, on oluline tähtsus üldistel reeglitel, mis võivad olla rakendatavad nii öelda lünga täitjatena ning omada rahvusvahelises õiguses ühendatavat rolli.²⁰¹ Kuna vähesed rahvusvahelised režiimid on täielikult iseseisvad, siis ei hõlma ka nende artiklid olulisi küsimusi, nagu omistamine, õigusrikkumist välistavad asjaolud,

---

¹⁹⁸ United Nations. The Work of The International Law Commission, Eight edition, Volume I. 2012, lk 205.

¹⁹⁹ Caron, D.D, The ILC Articles on State Responsibility: The Paradoxical Relationship between Form and Authority. 2002, lk 859.

²⁰⁰ Bodansky, D., & Crook, J. R. Symposium: the ilc's state responsibility articles: introduction and overview. 2002, lk 774.

²⁰¹ *Ibidem*.

õiguskaitsevahendid ja rakendatavad vastu meetmed. Seega tõstatubki ILC poolt loodud artiklite vajalikus – selgeid ja kõikehõlmavaid artikleid on vaja, et otsustajad saaksid konkreetseid juhtumeid käsitledes välistada lünkade tekkimine ja vajadusel lüngad ka täita. Seega on ILC rahvusvahelise õiguse arendamisel võtnud rolli olemaks vahendiks pakkumaks eeskirju ja lähtepunkte valdkondades kus, erirežiimid ei ole veel täielikult välja arenenud.²⁰²

Siinkohal on magistritöö autor arvamusel, et ILC ehk ei pidanud teema valikut tehes enda ülesandeks küll olla lünkade täitja, kuid nagu ka eelnevalt nimetatud toimus valdkonnaalane töö ligi 40 aastat ning selle aja sees jõudis valdkond näidata oma eripalgeid. Ometi ei ole magistritöö autor arvamusel, et nii öelda lünga täitja positsioon vähendaks töö olulisuse mõtet – konkreetsete vaidluste lahendamisel puhul pöörduks just nimelt ILC poolt tehtud artiklite poole ning kasutataks neid rakenduslikult õigusmaastikul. Kas seda oleks tehtud kui sõlmitud oleks valdkonna põhine rahvusvaheline leping? Siinkohal kalduks magistritöö autor arvamusele, et pigem mitte. Rahvusvaheline leping ootab endast suuremat konsensust ja ratifitseerimist, kui rahvusvahelisele rakenduslikule põllule suunatud valdkonnapõhised artiklid.

ILC töö riikide rahvusvahelise vastutuse teemal on kindlasti üks kõige olulisemaid ja ka raskemaid kodifitseerimise ja progressiivse arendamise püüdluseid. Seega siinkohal on oluline täheldada ILC poolt välja töötatud artiklite eelnõude olulisust rahvusvahelise õiguse arendamises.²⁰³ Juba enne, kui ILC oli oma töö riigivastutuse valdkonnas valmis saanud, oli nende töö hakanud mõjutama rahvusvaheliste kohtude sealhulgas ka Rahvusvahelise Kohtu tööd.²⁰⁴ ILC töö puhul riigivastutuse valdkonnas on paslik välja tuua, et välja töötatud artiklite eelnõud käsitlevad väga konkreetset ainult riigi rahvusvahelist vastutust teiste riikide ees ja seega on tegemist täielikult traditsioonilisele rahvusvahelisele õigusele organiseeritud artiklitega, mis keskenduvadki oma olemuselt riikidevahelistele suhetele.²⁰⁵

ILC poolt välja töötatud artiklite eelnõude olulisimateks säteteks võib lugeda artiklid 40 ja 41, mis käsitlevad imperatiivsetest normidest tulenevate kohustuste raskeid rikkumisi. Nende tähtsus tuleneb ka sellest, et selliselt sätestatult omandavad uuesti kasutust *jus cogensi* ja riikide rahvusvaheliste kuritegude mõisted. Samuti omavad olulist tähtsust artiklid 48 ja 54, mis käsitlevad vastavalt vastutuse esiletõusmist ja rakendatavaid meetmeid, mida võivad

---

²⁰² Bodansky, D., & Crook, J. R. Symposium: the ilc's state responsibility articles: introduction and overview. 2002, lk 774.

²⁰³ Mazzeschi, R. Marginal Role of the Individual in the ILC's Articles on State Responsibility. 2004, lk 39.

²⁰⁴ Bodansky, D., & Crook, J. R. Symposium: the ilc's state responsibility articles: introduction and overview. 2002, lk 775.

²⁰⁵ Mazzeschi, R. Marginal Role of the Individual in the ILC's Articles on State Responsibility. 2004, lk 39.

kasutada muud kolmandad riigid. Siinkohal on oluline roll olnud ILC poolt valdkonnas tehtud töö, kuna ILC poolt välja töötatud artiklid peegeldavad endas riikide rahvusvaheliste kuritegude vastu suunatud kohustuste ja meetmete mõisteid.²⁰⁶ Magistritöö autor leiab, et igasugune peegeldus rahvusvahelisest arusaamast ning põhimõtetest on mõju käsitlusel kõige suurema kaaluga. Kui ILC tehtud tööle saab panna nii öelda pitsati kirjaga „ esindab rahvusvahelise üldsuse poolt tunnustatud mõisteid“ on ILC täitnud oma rolli rahvusvahelise õiguse edendajana ning ka rahvusvahelise õiguse kodifitseerijana.

On väidetud, et otsus, mille ILC tegi, vältides artiklite käsitlemist lepinguna ning valides rahvusvahelise õiguse arendamise vahendiks välja töötatud artiklite vormi, võis tol hetkel tõstatada küll mõningaid küsimusi rahvusvaheliselt kogukonnalt.²⁰⁷ Ükskõik, millist skeptitsismi ILC poolt tehtavale tööle riigivastutuse valdkonnas ette heideti, on nende artiklite vastu võtmine olulise rolliga rahvusvahelise õiguse jätkuvas arengus.²⁰⁸

ILC on rahvusvahelise üldsuse ette toonud oma kollektiivse arvamuse riikide vastutuse kohta rahvusvaheliste õigusvastaste tegude eest. Nimetatud artiklid on avaldanud ning jätkuvalt ka avaldavad mõju rahvusvahelisele õiguslikule mõtlemisele, erinevate vahekohtute otsustele ja ka riikide praktikatele. Kuid nagu on näidanud nii mõningadki artikleid kajastavad teadustööd, siis artiklid paistavad rahvusvahelisele kogukonnale mõnikord vastuolulistena ning veelgi sagedamini ebaselgetena.²⁰⁹ Mitmed, kui mitte paljudki, ILC poolt väljatöötatud artiklid kajastavad endas selgelt pigem seaduste progressiivset arendamist kui selle otsest kodifitseerimist. Selline järeldus ometi ei vähenda nende mõju kui sellist.²¹⁰ Siinkohal tuleks magistritöö autor tagasi kodifitseerimise ja progressiivse arendamise vahetegurile. Ülal mainitud valdkonna puhul on oluline märkida, et kui riigivastutuse artikleid käsitleda puht progressiivse arenduse tulemusena annabki see üldsusele märku, et vastavas valdkonnas ei ole konkreetselt ühest praktikast või doktriinist. Eelnimetatu rõhub veelgi ILC töö olulisusele antud valdkonnas – rajamaks artikleid, mida vähese praktika olemasolu korral igapäevaselt õigusmaastikul oleks võimalik rakendada.

Lisaks tuleb rõhku panna asjaolule, et ILC teemakohased artiklid mõjutasid rahvusvahelist õigusmaastiku juba vaid mustandi kujul ning see rõhus nende vastuvõtmise

---

²⁰⁶ Mazzeschi, R. *Marginal Role of the Individual in the ILC's Articles on State Responsibility*. 2004, lk 41.

²⁰⁷ Caron, D.D, *The ILC Articles on State Responsibility: The Paradoxical Relationship between Form and Authority*, lk 858.

²⁰⁸ Bodansky, D., & Crook, J. R. *Symposium: the ilc's state responsibility articles: introduction and overview*, lk 774.

²⁰⁹ Caron, D.D, *The ILC Articles on State Responsibility: The Paradoxical Relationship between Form and Authority*. 2002, lk 858.

²¹⁰ *Ibidem*.

vajadusele. Olulist rolli mängis ka teadmine, et Peaassambleele oli ILC juba soovitanud jätta teema käsitus artiklite kujule. Eesmärgiks ei olnud konverentsi kokku kutsumine või konventsiooni sõlmimine, kuna nende puhul ei saadud olla kindlad, kas üldse tööle rakendust leitakse.²¹¹

ILC artiklid riigivastutuse teemal käsitlevad teatud põhiküsimusi. Millal on riik rikkunud omal lasuvat rahvusvahelist kohustust ja millised on selle rikkumise tagajärjed? Artiklites ei ole püütud määrata kindlaks konkreetseid esmaseid käitumisreegleid, vaid on käsitletud üldisemaid teisesemaid vastutuse reegleid ning abinõusid esmaste reeglite rikkumiste korral.²¹² Artiklid tõstatavad nii mõningaidki keerulisi kontseptuaalseid küsimusi, mis kannavad endas ka rahvusvaheliste kohustuste põhialuseid. Samuti näiteks diplomaatide või rahvusvaheliste õiguspraktikute jaoks tõstatavad artiklid olulisi küsimusi analüüsi ja rakenduse osas konkreetsete vaidluste puhul.²¹³

ILC töö on olnud aluseks nii mõningatele rahvusvahelise õiguse instrumentidele ja mõnelgi juhul on ILC loodud konventsioonide eelnõud seadnud etaloni teatud valdkondade riikidevahelisele regulatsioonile. Kuid ILC töö ja tegevuse mõju ei ole piiratud ainult lepingute kui selliste ja konventsioonide ametliku vastuvõtmisega. Kui vaadatagi näiteks peaaegu 50 aastat kestnud tööd ja jõupingutusi riigivastutuse õiguse valdkonnas, siis sealt tuleneb oluline panus ILC poolt, mis ei ole siiani veel päädinud mitme poolse konventsiooniga.²¹⁴ Tegemist on endiselt ühe kõige laialdasemalt aktsepteeritud õigusliku avaldusega, mis on tehtud riikide üldiste vastutuse reeglite kohta rahvusvaheliste õigusvastaste tegude eest.²¹⁵

Lisaks on ILC töö antud teemal aidanud suurel osal kaasa õigusriigi põhimõtete arendamisele rahvusvahelistes suhetes. Veel tuleb märkida, et ILC tehtud töö on mänginud mõjuvat rolli rahvusvahelise õiguse stabiilsuse ja prognoositavuse vahendina, mis koordineerib riikidevahelisi suhteid. ILC töö on mõjutanud ka selliste suhete paremat mõistmist ning väärtustamist ning kogu selle põhjal on järeldatav, et ILC töö aitab kaasa ka rahuväljavaadete parandamisele rahvusvahelisel areenil.²¹⁶

---

²¹¹ Caron, D.D, *The ILC Articles on State Responsibility: The Paradoxical Relationship between Form and Authority*. 2002, lk 858.

²¹² Bodansky, D., & Crook, J. R. *Symposium: the ilc's state responsibility articles: introduction and overview*. 2002, lk 773.

²¹³ *Ibid*, lk 776.

²¹⁴ Charles C. Jalloh, *Introduction :The Role and Contributions of the International Law Commission to the Development of International Law, a Symposium Celebrating the 70th Anniversary of the ILC*. 2019, lk 980.

²¹⁵ *Ibidem*.

²¹⁶ *Ibid*, lk 981.

5. ILC PANUS RAHVUSVAHELISE ÕIGUSE ARENGUSSE *JUS COGENS'*INÄITEL

Tuginedes asjaolule, et ILC on oma tööga loonud rohkel hulgal õiguslikke vahendeid. Näiteks nagu eelnimetatud Viini Lepinguõiguse konventsioon ning riigivastutuse põhimõtete artiklid, siis jääbki mulje nagu rahvusvahelise õigusliku raamistiku jaoks olulised valdkonnad oleksid ammendunud ning töö uutes valdkondades on keeruliselt algatav.²¹⁷

2014. aastal oma kuuekümnendal istungil otsustas ILC, et võtab *jus cogens*'i teema oma pikajalisse programmi ja järgneval aastal nimetati ametisse ka eriraportöör.²¹⁸ Eriraportöör Dire Tladi kasutas *jus cogensi* valdkonna olulisuse märkimiseks väga meeldejäävat lauset: „*Jus Cogensil* on initsiaalid JC ja ajaloost on tuntud veel üks isik selliste initsiaalidega, kes suutis vee peal käia ja muuta vee veiniks – asjaolu, et nad omavad sarnaseid initsiaale võiks anda meile märku *jus cogensi* jõust ning potentsiaalset.“²¹⁹ Oma esimeses raportis tõi eriraportöör välja kolm järelduste eelnõu, millest esimene määratles ära nii öelda teema üldise haarde, teise kohaselt on *jus cogens* erand üldreeglid, mille alusel rahvusvahelise õiguse reeglid on *jus dispositivum* ning kolmas andis ülevaate *jus cogens*'i üldistele omadustele. Raportis olid mainitud ka mõningad metoodilisi küsimusi- näiteks, kas ILC võiks teema kohast tööd hallates tuua välja ka nii-öelda illustreeritud nimekirja, kus on välja toodud, millised normid kvalifitseeruvad *jus cogens*'i normideks.²²⁰ Kuigi raport võeti ILC liikmete poolt positiivse meelestatusega vastu tõstasid raportist nii mõningad märkused. Nimelt töid ILC liikmed välja, et teema üldnimetus kui *jus cogens* ei ole piisav, et tabada teema sisulist natuuri. Liikmete seast kostus arvamusi, et oleks ehk parem kasutada juba Viini Konventsioonis kasutatud nimetust, mille kohasel *jus cogens* ehk rahvusvahelise üldsuse õiguse imperatiivsed normid.²²¹ Siinkohal leiab magistr töö autor, et oluline roll rahvusvahelise õiguse arendamisel on ILC olnud ka selles osas, kuidas nende varasemalt tehtud töö mõjutab ILC enda olevikku ja tulevikku. Kui arutusele tulevad valdkondade nimetamised ning nende mõtestamine, vaatab ILC tagasi ka oma loomingule, mis tõttu on magistr töö autori arvates omandanud ILC töö rahvusvahelise väärtuse. Ühe institutsiooni töö omab mõju rahvusvahelisel areenil ning

---

²¹⁷ Tomuschat, C. The International Law Commission - An Outdated Institution. German Yearbook of International Law, 49. 2006, lk 78.

²¹⁸ United Nations General Assembly, International Law Commission Sixty-ninth session. Second report on *jus cogens* by Dire Tladi, Special Rapporteur. Märts 2017, lk 3.

²¹⁹ Zdravkovic, A. Finding The Core of International Law- Jus Cogens in the work of International Law Commission, researchgate. Detsember 2019, lk 142.

²²⁰ *Ibid*, lk. 4.

²²¹ *Ibidem*.

siinkohal on see areen institutsiooni enda tulevane tööpõld, millel end rakendades saab tugineda rahvusvaheliselt aktsepteeritud kontseptsioonidele ning normidele – olles ise nende looja.

Samuti heideti esimesele raportile ette, et raport ei käsitlenud endas piisavalt mitme poolsete lepingute olulisust ja üldist mõju *jus cogensi* normidele. Rõhuti siiski teadmisele, et ka tänapäeval on riikide jaoks üks läbipaistvamaid ja veenvamaid meetodeid rahvusvahelise arvamuse avaldamiseks ikkagi mitme poolset sõlmitud leping.²²²

Kõige kõmulisemaks osutus eelnõu 3 järeldus ning eriti selle 2 paragrahv, mille kohasel rahvusvaheline õigus ei tunnista asjaolu, et *jus cogensi* normid kaitsevad rahvusvahelisi põhiväärtusi, on hierarhiliselt rahvusvahelistest normidest kõrgemad ning omavad universaalset kohaldatavust. Kui enamik ILC liikmeid oli nimetatud paragrahvi sisuga nõus, siis oli ka neid, kes ei nõustunud antud väitega.²²³ Magistritöö autor leiab, et selles paragrahvis peitub üks suurimaid väärtuseid ILC töös antud teemal– nimetada kolm olulist komponenti *jus cogensi* olemusest. Tulenevalt eriraportööri järeldustest sõnastas ILC *jus cogensi* ile omased omadused, mida aktsepteerisid suures osas riike. Siinkohal on paslik pidada silmas, kui suure osa sellest moodustab rahvusvaheline üldsus ning millist väärtust omab nende poolne sisu kirjelduse aktsepteerimine.

Osad delegatsioonid rõhusid asjaolule, et ILC oma töös peaks piirduma *jus cogensi* i puhul lepinguõiguse raamistikuga, kuid aja jooksul adapteerusid siiski enamus delegatsioonid mõttega, et töö peaks olema võimalikult laiahaardeline ning sihtima kõrgemale ja kaugemale lepinguõiguse raamistikust. Samuti toodi liikmete poolt välja probleem- kuidas hallata teemat, mille puhul on rahvusvaheline praktika peaaegu et olematu.²²⁴ Tulenevalt ILC põhikirjast on ILC kohustuseks rahvusvahelise õiguse kodifitseerimine ning oluline on märkida, et komisjoni töö peaks põhinema riiklikel praktikatel.²²⁵ Näiteks Holland rõhus ka asjaolule, et esimene raport ei käsitlenud realselt seda, kuidas eri riigid praktikas *jus cogensi* i mõistet käsitlesid ning samuti võiks öelda, et manitseti ILC-d, et nende poolt välja antav töö peab kindlasti põhinema riikide praktikal.²²⁶ Holland rõhus siiski ka veel asjaolule, et olenemata sellest, et

---

²²² Zdravkovic, A. Finding The Core of International Law- Jus Cogens in the work of International Law Commission, researchgate. detsember 2019, lk 149.

²²³ *Ibid*, lk 5.

²²⁴ United Nations General Assembly, International Law Commission Sixty- ninth session. Second report on *jus cogens* by Dire Tladi, Special Rapporteur, March 2017, lk 6.

²²⁵ The United Nations. Seventy Years of the International Law Commission: Drawing a Balance for the Future. Published by Koninklijke Brill NV, Leiden, The Netherlands, 2021, lk 5.

²²⁶ United Nations General Assembly, International Law Commission Sixty- ninth session. Second report on *jus cogens* by Dire Tladi, Special Rapporteur. 2017, lk 6.

on esinemas doktriiniüleküllus, siis ei ole ei esimeses ega teises raportis välja pakutud järeldusi, mis ei põhineks siiski rahvusvahelisel praktikal.²²⁷

Tulenevalt teisest raportist oli selge, et välja pakutud elementide kirjeldused, mille alusel norm on omandanud *jus cogens*'i staatuse jäävad siiski ka Viini konventsiooni artikkel 53 piiresse.²²⁸ ILC tõi juba 1966. aasta lepinguõiguse artiklite kommentaarides välja asjaolu, et *jus cogens*'i tuvastamiseks ei ole olemas lihtsalt kriteeriumi. Tulenevalt riikide suunitlustest ning ka kohtute ja teaduslikest kirjutistest lähtus eriraportöör Viini Konventsiooni artiklist 53.²²⁹ Magistritöö autor rõhutaks ka siin teises peatükis analüüsitud Viini Konventsiooni olulisust ILC töös. ILC kui institutsiooni, kelle töö põhjal sõlmiti Viini Konventsioon, peab tegutsema rahvusvahelises õiguses teeloojana võttes arvesse ka enda poolt loodud konventsioone. ILC võttes käsitlesele uue teema näiteks nagu seda on *jus cogens*, peab minema tagasi enda poolt kirja pandud definitsioonini. Siinkohal on paslik märkida, et juba Viini Konventsiooniga loodud rahvusvahelise õiguse normide käsitleused mängivad rolli ka tänapäevasel rahvusvahelise õiguse arendamisel.

Tulles tagasi esimese raporti juurde antud teemal jäi siiski lahtiseks küsimus, et kui palju riigid peaksid aktsepteerima ja tunnustama konkreetset normi, et norm saaks omandada *jus cogens*'i normi tunnustuse. Eriraportöör pakkus välja, et suur enamus riike, kuid ILC leidis, et vajalik on ikkagi väga suurt riikide enamust. See on ehk selline niidiotsa harutamise väljendus ning täpsemalt on siiski vajalik, et vähemalt kaks kolmandiku kõigist rahvusvahelise kogukonna liikmetest, sealhulgas just nimelt majanduslikult ja sõjaliselt võimsamad, riigid tunnustaksid ning aktsepteeriksid kõnealust normi. Selline nõue normi tunnustuseks on küll ehk kõrge künnisega, kuid rõhub ka *jus cogens*'i normi tuumale, mille kohaselt sellised normid peegeldavadki ühiskondlike väärtusi, omavad hierarhilist üleolekut ning üldist kohalduvust.²³⁰ ILC on seisukohal, et *jus cogens*'i normi puhul on tegemist üldise rahvusvahelise õiguse normida, mida rahvusvaheline kogukond tervikuna on aktsepteerinud ning tunnustanud selliselt, et sellest normist ei ole lubatud teha mingisuguseid erandeid.²³¹

---

²²⁷ United Nations General Assembly, International Law Commission Sixty-ninth session. Second report on *jus cogens* by Dire Tladi, Special Rapporteur. 2017, lk 8.

²²⁸ *Ibid*, lk 9.

²²⁹ *Ibid*, lk 16.

²³⁰ Zdravkovic, A. Finding The Core of International Law- Jus Cogens in the work of International Law Commission, researchgate detsember 2019, lk 150.

²³¹ *Ibid*, lk 156.

Selles, et *jus cogens*'i normid peegeldavad või ka mõnede sõnul kaitsevad rahvusvahelise kogukonna väärtuseid, ei ole üldjuhul keegi kahelnud.²³² Nii nagu ka eelpool mainitud fundamentaalsete väärtuste peegelduse olemasolule *jus cogens*'i puhul, on ka laialdaselt aktsepteeritud, et *jus cogen*'sile on omane ka hierarhiline ülemus. Seda on ILC oma töös ka varasemalt märkinud ning seda kinnitab ka näiteks Euroopa Liidu Kohus oma otsuses *Kadi v. Council and Commission*, kus kirjeldati *jus cogens*it, kui rahvusvahelise avaliku õiguse kõrgemal seisvaid norme.²³³ Samuti on ka Euroopa Inimõiguste Kohus omalt poolt leidnud, et *jus cogens*'i näol on tegemist normiga, mis platseerub lepinguõiguse ja tavaõiguse reeglitest kõrgemale rahvusvahelises hierarhias.²³⁴ Siinkohal on magistritöö autor jõudnud järeldusele, et märkimisväärne osa ILC tööst on seotud ka teiste õiguslike institutsioonidega. ILC poolt tehtud töö saab olulise kandetala, kui nende poolt sõnastatu leiab kõlapinda ka mõne teise institutsiooni töös.

Vaadates põhjalikumalt *jus cogens*'i staatust, siis on paljud teoreetikud läbi ajaloo pakkunud erinevaid norme vastavateks *jus cogens*'i normide kandidaatideks, kuid see ei ole leidnud endale kunagi tugevat aluspinda. Üldjuhul on märgtav tendents, et norm omandab endale *jus cogens*'i staatuse eelkõige siiski, kui konkreetselt mõni rahvusvaheline tribunal eelistatult just Rahvusvaheline Kohus täiesti üheselt mõistetavalt ja sõnaselgelt kuulutab normi *jus cogens*'i normiks. Ka ILC eriraportöör antud valdkonnas on andnud kõrgeima väärtuse just kohtute seisukohtadele *jus cogens*'i normide puhul.²³⁵ Eelpool nimetatud väitega nõustub ka magistritöö autor. Üksikud õigusteoreetikud võivad omada küll konkreetseid vaateid ning arusaami normi olemusest *jus cogens*'i puhul, kuid üksikul indiviidil ei esine piisavalt rahvusvahelist kandepinda, et olla ühiskondliku arvamuse peegeldus. Kui rahvusvaheliselt esindatud kohus teeb konsensuse kohase otsuse konkreetse normi olemuse kohta on esindatud ka rahvusvaheline kogukond ning vastavad arusaamad.

Universaalne kohalduvus *jus cogens*'i puhul rõhub eelkõige asjaolule, et need kehtivad kõikides riikides. Nagu ka eelnevate kirjelduste puhul on ka universaalne kohaldatavus saanud toetust nii riikide kui rahvusvaheliste kohtude praktika näol.²³⁶ Näiteks on Ameerika Inimõiguste Kohus öelnud, et *jus cogens*'i norme kohaldatakse kõikidele riikidele ning

---

²³² United Nations General Assembly, International Law Commission Sixty-ninth session. Second report on *jus cogens* by Dire Tladi, Special Rapporteur. 2017, lk 10.

²³³ *Ibid*, lk 12.

²³⁴ *Ibid*, lk 13.

²³⁵ Zdravkovic, A. Finding The Core of International Law- Jus Cogens in the work of International Law Commission, researchgate 2019, lk 151.

²³⁶ United Nations General Assembly, International Law Commission Sixty-ninth session. Second report on *jus cogens* by Dire Tladi, Special Rapporteur. 2017, lk 14.

tegemist on normidega, mis on siduvad kõikidele riikidele. Samuti on Ameerika Ühendriikide Apellatsioonikohtus kirjeldatud *jus cogens*'i norme, kui oma olemuselt sõltumatuid üksikute riikide nõusolekutest, olles omaduselt universaalselt siduva. Lisaks on Tribunal Fédéral öelnud, et *jus cogens*'i normid on siduvad kõigile rahvusvahelise õiguse subjektidele.²³⁷ Siinkohal on järeltada, et kõigi kolme elemendi kirjelduse puhul on juba riikide ning kohtute praktika illustreerivaks näiteks ILC poolt sõnastatud elementide kinnistamiseks. Tulenevalt kõigest eelnimetatust leiab magistr töö autor ka oluliseks pidada, et ILC täidab ka nii öelda universaalse kollektori rolli. Tuginedes riikide praktikale, analüüsis rahvusvaheliselt kokku kogutud informatsiooni sõnastab ILC konkreetselt rahvusvaheliselt kasutatava mõiste sisu. Selline tehtud töö omandab väärtuse rahvusvahelise õiguse arengus – praktiliselt põhinev sisustatud mõiste leiab laialdasema kasutuse ning võimaldab ühiskondlikus sfääris konkreetselt samamõisteliselt mõistet rakendada ning vajadusel ka sellele tugineda.

Antud valdkonnapuhul on ILC-l tulnud kõne alla ka nii öelda näitliku nimekirja koostamine juba *jus cogens*'i staatuse omandanud normidest. Enamik komisjoniliikmeid on loetelu ideed toetanud, kuid on ka neid, kes seavad selle otstarbelikusse kahtluse alla. Siinkohal saab tagasi vaadata ka 1966. aasta lepinguõiguse artiklite eelnõudele, mille puhul ILC kaalus ka mittetäieliku normi loetelu koostamist, kuid loobus sellest ideest kartes pikaajalise diskussiooni üles kerkimist. Samuti tekiks küsimus nende normide staatuse kohta, mis ei ole loetellu lisatud.²³⁸ Komisjoni liikmetest enamus siis pooldas nimekirja koostamise ideed. Esiteks kuna praktikas on hea leida näiteid normidest, mis juba on vastavad *jus cogens*'i kriteeriumitele. Teiseks toetab loetelu komisjoni poolt välja töötatud kriteeriumite kohaldamist.²³⁹ Magistr töö autori arvates on eelnevalt komisjoni poolt nimetatud asjaolu, et selline nimekiri tekitab liialt vastuolusid vettpidav. Kui sätestada konkreetsed normid ja leida, et vaid sellised on vastavad *jus cogens*'i kriteeriumitele võib tekkida olukord, kus tegelikult kriteeriumitele vastavaid norme ei juleta sellena käsitleda, kuna ees on range näidisloetelu. Magistr töö autor ei näe loetelu sätestamisel väärtust rahvusvahelise õiguse areenil.

---

²³⁷ United Nations General Assembly, International Law Commission Sixty-ninth session. Second report on *jus cogens* by Dire Tladi, Special Rapporteur. 2017, lk 15.

²³⁸ United Nations General Assembly, International Law Commission Seventy-first session. Fourth report on peremptory norms of general International law (*jus cogens*) by Dire Tladi, Special Rapporteur. Jaanuar 2019, lk 21.

²³⁹ *Ibid*, lk 22.

6. KOKKUVÕTE

Magistritöö analüüsis ILC tööd neljas valdkonnas- avamererežiim, rahvusvaheline lepinguõigus, riigivastutus ja *jus cogens*. Analüüsi eesmärgiks on välja tuua, mil moel on ILC töö eelnimetatud valdkondades mõjutanud rahvusvahelise õiguse arengut. Magistritöös keskendutakse ILC tegevusele rahvusvahelise õiguse kodifitseerimisel ja progressiivsel arendamisel. Magistritöös seatud uurimisküsimuseks on – Kuidas on ÜRO Rahvusvahelise Õiguse Komisjon mõjutanud rahvusvahelise õiguse arengut avamereõiguse, rahvusvahelise lepingu õiguse, riigivastutuse ja *jus cogens*'i valdkonnas?

Kodifitseerimise protsesside arengus on alates 1949. aastast ILC täitnud juhtpositsioonirolli. ILC komisjon kehtestas ametliku valituste vahelise pikaajaliselt eksisteeriva programmi rahvusvaheliste seaduste kodifitseerimiseks ning järkjärguliseks arendamiseks ja on enda loodud programmi täitmisel nimel kohusetundlikult töötanud.²⁴⁰ ILC valis endale esimese istungi lõpuks neliteist teemat, mis kodifitseerimist ja progressiivset arendamist vajavad.²⁴¹ ILC valib oma käsitletavaid teemasid konkreetsete kriteeriumite alusel – rahvusvaheline vajadus, piisav arengutase riiklikus praktikas, konkreetsetel määratletud kodifitseerimiseks ja progressiivseks arendamiseks, samuti ei ole oluline olla piiratud traditsiooniliste valdkondadega.²⁴² Enamik 1949ndal aastal paika pandud ILC töötemadest on edukalt läbi töötatud ning nii mõningalgi korral on töö tulemuseks olnud olulised ning innovaatilised uuendused rahvusvahelises õiguses. Olulisimateks on ka antud magistritöös käsitletud 1969. aastal loodud Rahvusvaheline Lepinguteõiguse Viini konventsioon ja 2001. aasta Riigivastutust käsitlevad artiklid.²⁴³

Esimeses peatükis antakse ülevaade ILC tööst, ülesehitusest, koosseisust ning eesmärkidest. Esimeses peatükis on analüüsitud ka Institut de droit Internationali loomist ning ühenduslüli ILC-ga, mis on ühine suunitlus rahvusvahelise õiguse arendamiseks läbi õiguse progressiivse arendamise. Samuti järeldab magistritöö autor, et ILC eesmärk arendada rahvusvahelist õigust kodifitseerimise ja progressiivse arendamise kaudu on olemuselt kitsam kui rahvusvaheline ideaal üleilmsest rahust. Magistritöö autori arvates peitub ILC-s oluline

---

²⁴⁰ Rosenne, S. The Role of the International Law Commission. American Society of International Law Proceedings. 1970, lk 30.

²⁴¹ Wiessner, S. Gonzalez, C. The ILC at Its 70th Anniversary: Its Role in International Law and Its Impact on U.S. Jurisprudence., 2019, lk 1153.

²⁴² United Nations. The Work of The International Law Commission, Eight edition, Volume I. 2012, lk 45.

²⁴³ Wiessner, S., Gonzalez, C. The ILC at Its 70th Anniversary: Its Role in International Law and Its Impact on U.S. Jurisprudence. 2019, lk 1154.

rakenduslik voorus- võttes aluseks juba olemasoleva praktika ning töötades läbi ja lõhki konkreetse valdkonnaga, jõutakse mõistmiseni ning ollakse võimelised edasi arenguks, tuues ühiskonnani konkreetse ning selge lahenduse. Samuti rõhub magistritöö autor arvamusele, et kuna ILC peab oma töö puhul olema võimeline tuginema eriliiki infole ning pidama silmas ka võimalust olla laialdaselt aktsepteeritud, tuleb organisatsioonil olla võimeline pakkuma igale ühele midagi. Selleks, et täita tal lasuvat rahvusvahelise tähtsusega ülesannet tuleb nii öelda paitada kõigi pead ning olla paindlik ka poliitilisel tasandil kaotamata ekspertteadmiste väärtust.

Analüüsides ILC poolt kasutatavaid töövorme nähtub, et kõige esinduslikumaks vormiks on saanud kommentaaridega eelnõude kavandid, kuna need on sobivaimaks pinnaseks rahvusvaheliste lepingute ja konventsioonide loomiseks.²⁴⁴ Analüüsist nähtub, et viimasel kahel kümnendil on töövormi osas toimunud muutus ning selliste eelnõude artiklite kavandite osakaal on vähenenud.²⁴⁵ ILC töövorm on olnud läbi aja muutuv ning ILC poolt on lisaks eelnõude artiklite kavanditele koostatud konventsioonide eelnõude kavandeid, koodeksite eelnõude kavandeid, põhikirjade eelnõude kavandeid, põhimõtete eelnõude kavandeid ja erinevaid praktika juhiseid.²⁴⁶ 2018. aasta statistika alusel on ILC välja töötanud 43 erinevat eelnõude, artiklite ja muu sellise kavandit, nendest eelnõude kavandeid on 53, 3% ja ülejäänud töövormid hõlmavad endast 46,5 % ILC välja antud töödest.²⁴⁷ Töövormi muutumise tendents on seatud vajadusega leida kodifitseerimise teemadele paindlikum lähenemine.²⁴⁸ Magistritöö autor on seisukohal, et töövormi muutumise vajalikkus tuleneb eelkõige rahvusvahelise kogukonna vajaduste muutumisest. ILC ei saa jääda ainult üle poole sajandi tagasi sätestatud 14 kodifitseerimise teema juurde, kui nähtub, et täitmaks oma eesmärki on vajalik adapteruda ning liikuda edasi ainult rahvusvaheliste lepingute sõlmimisest. Tulenevalt magistritööst saab jõuda järeldusele, et teatud teemad ei olegi sobilikud rangelt rahvusvaheliste lepingute suunas surumiseks. ILC oma töös peab eelkõige silmas pidama ka asjaolu, et nende poolt koostatud tööd omaksid mõjutusi ka rahvusvahelisel areenil ning siinkohal on oluline märkida, et mõningates valdkondades on rakenduslikult parem lahendus suunis või järeldus, kui kindla raamistikuga rahvusvaheline leping. Samuti leiab magistritöö autor, et ILC peab olema võimeline minema kaasa rahvusvahelise kogukonna suunavooludega ning adapteruma

---

²⁴⁴ RIM, Y. Reflections on the Role of the International Law Commission in Consideration of the Final Form of Its Work. 2020, lk 24.

²⁴⁵ *Ibid*, lk 29.

²⁴⁶ *Ibid*. lk 25.

²⁴⁷ *Ibidem*.

²⁴⁸ *Ibid*., lk. 32.

ühiskonna vajadustele oma teemakäsitlustes. Kuna ILC vaatab oma töökava üle perioodiliselt on magistritöö autor seisukohal, et ILC omab oskust minna kaasa üldsuse vajadustega.

Järgnevalt toob magistritöö autor välja kodifitseerimise ja progressiivse arendamise olulisuse ning erinevused. Siinkohal selgub, et oluline roll on ka kodifitseerimise ja progressiivse arendamise eristamine.²⁴⁹ Analüüsist nähtub, et kodifitseerimise puhul on tegemist rahvusvahelise õiguse reeglite täpsema sõnastamisega nendes valdkondades, kus on juba rakendatavad pretsedendid ja välja kujunenud praktika, kuid progressiivse arendamise puhul on rahvusvaheline praktika puuduv ning progressiivselt arendatavas valdkonnas ei ole rakendatavad regulatsiooni välja veel töötatud.²⁵⁰ Magistritöö autor on seisukohal, et ILC näol on tegemist institutsiooniga, milles on ühendatud ühiskondlik vajadus ning õiguslik rakendus. ILC on kogum, kus peitub õigussüsteemide koondus ning ekspertteadmiste rakendamise soov.

Rahvusvahelise õiguse kodifitseerimise püüdluste taga on alati leidunud kriitikuid, kes seavad kahtluse alla sellise jõupingutuse tarkuse. Siinkohal oleks ehk targem hetkeks mõelda, milles seisneb üldse rahvusvahelise õiguse kodifitseerimise kasulikkus? Kodifitseerimine kui selline toob endaga õigusesse kaasa selguse ja seeläbi ka õiguskindluse. Nimetatu suurendab seaduse võimet reguleerida ning suunata käitumist, kuid samas võib see kohati süstida meie ühiskonda ka soovimatut jäikust.²⁵¹ Magistritöö autor on eelnimetatud seisukohaga täielikult nõus, kuna igasugune rahvusvaheline koostöö püüdlus kodifitseerida mingisugust õigusvaldkonda tagab õigussüsteemide universaalsuse ning laialdasema õigusliku mõistmise. Teatud määral tagab see ka rahvusvahelise harmoonia ning ehk on võimeline ka ära hoidma teatud konfliktide tekkimise.

Seejärel annab magistritöö autor ülevaate ILC liikmete ja eriraportöörade tööst. Liikmete ja eriraportöörade puhul mängib olulist rolli indiviidide isiklik võimekus, mis peab hõlmama endas nii iseloomuomadusi kui ka kogemusi.²⁵² ILC liikmetelt eeldatakse teadmisi nii ÜRO, diplomaatia ja akadeemilise rahvusvahelise õiguse valdkondades.²⁵³ Samuti eeldatakse liikmetelt pädevuse ja kvalifikatsiooni olemasolu rahvusvahelise õiguse doktrinaalsetes ja praktilistes aspektides.²⁵⁴ ILC töö keskmeks võib lugeda eriraportöörade töö,

---

²⁴⁹ Caron, D.D, The ILC Articles on State Responsibility: The Paradoxical Relationship between Form and Authority. 2002, lk 859.

²⁵⁰ Charles C. Jalloh, Introduction :The Role and Contributions of the International Law Commission to the Development of International Law, a Symposium Celebrating the 70th Anniversary of the ILC. 2019, lk 977.

²⁵¹Caron, D.D, The ILC Articles on State Responsibility: The Paradoxical Relationship between Form and Authority. 2002, lk 860.

²⁵² Rosenstock, R. The ILC and State Responsibility. 2002, lk 794.

²⁵³ Pellet, A. Between Codification and Progressive Development of the Law: Some Reflections from the ILC. 2004, lk 20.

²⁵⁴ United Nations. The Work of The International Law Commission, Eight edition, Volume I. 2012, lk 8.

kellele kuuluvad mitmed ülesanded. Olulisimaks ülesandeks on koostada ILC poolt valitud valdkonna kohta eriraport ning hilisem osalemine teema arutamisel istungitel. Eriraportöör on üks suurimaid kujundajaid valdkonna arendamisel ILC poolt.²⁵⁵ Antud peatüki puhul tõstas magistritöö autoril küsimus, et millist rakenduslikul eesmärki liikmed sellisel juhul silmas peavad? Kas esindatakse diplomaatilisi huve või peetakse silmas ILC valdkonna põhise töö edu? On paratamatu, et rahvusvahelisel areenil mõju omamiseks tuleb kanda endas ka poliitilist võimekust, kuid institutsioon, mille eesmärk on sätestatud eelkõige rahvusvahelise õiguse edendamiseks ei saa tugineda vaid tugevale poliitilisele tasandile, vaid peab olema võimeline oma töös liitma nii tugeva õiguslikuteadmiste pagasi ning poliitilise väljaku mängijad. ILC peab olema võimeline läbi oma liikmete laveerima rahvusvahelisel maastikul ning võimaluse korral siluma oma valdkonnaalast tööd, et see oleks aktsepteeritav erinevatele riikidele ja õigussüsteemidele ülemaailmselt. Kõlama jääb lause, mis tänapäeva rahvusvahelises üldsuses on igapäevane – „Ei saa me läbi poliitikata“. Magistritöö autor mõistab asjaolu, et tagamaks oma töö järjepidevuse ja aktsepteerimise, peab ILC olema ka poliitilisel tasemel hea partner, kuid ära ei tohi unustada õiguseksperdid rolli. Ei tohiks juhtuda seiku, kus tehtud töö on küll poliitiliselt riikide tasandil vägagi aktsepteeritav, kuid õiguslikult omab väikest edasiminekut. Siinkohal ei tohiks õiguseksperdid olla asendatavad poliitiliselt heakskiidetud liikmetega.

Järgnevas neljas peatükis keskendub autor ILC tööle neljas valdkonnas - avamererežiim, rahvusvaheline lepinguõigus, riigivastutus ja *jus cogens*. Selline teemade valik on tehtud magistritöö autori enda poolt võttes arvesse asjaolu, et analüüsiobjektideks valitud kahes valdkonnas on ILC töö kulmineerunud rahvusvaheliste konventsioonidega, kolmandaks valitud teema puhul on ILC töö kestvus olnud ligi 40 aastat, kuid töös selles valdkonnas ei kulmineerunud rahvusvahelise konventsiooni sõlmimisega ja neljandaks valitud teema puhul on tegemist valdkonnaga, mis on hetke seisuga oluline ILC tööobjekt. Magistritöö autor kohaldab töö tegemisel ajaloolist meetodit ning on kogunud andmeid erinevatest õigusteaduslikest artiklitest, perioodikatest ning ka ILC poolt välja antud raportitest, ÜRO raportitest ja samuti ka ILC poolt välja töötatud konventsioonidest.

Teises peatükis keskendub magistritöö autor ILC tegevusele avamererežiimi valdkonnas. Magistritöös analüüsitud ILC tegevus avamererežiimi puhul on omandanud erilise rolli rahvusvahelise õiguse arengus. ILC valis avamere režiimi valdkonna prioriteetseks kodifitseerimise teemaks juba esimesel istungil 1949. aastal. ILC töötas antud teemaga

---

²⁵⁵ *Ibidem*, lk 26.

intensiivselt 1949 - 1956. aastatel ning koostas ühtse artiklite kavandi omapoolsete kommentaaridega.²⁵⁶ Antud kavandis oli süstemaatiliselt koondatud avamerd, territoriaalveid, mandrilava territoriaalveega piirevate alade ja eluressursside kaitsed hõlmavad eeskirjad.²⁵⁷ ILC täheldas, et rahvusvahelisel areenil mõju omamiseks on vajalik rakendada välja töötatud valdkonna artiklitele konventsionaalseid meetmeid ning sellest tulenevalt kutsuti kokku 1958. aastal Genfi Konverents.²⁵⁸ Magistritöö autor rõhutaks oma järelduses asjaolu, et konverentsi kokku kutsumine näitab riikide poolset aktiivsust olema valmis ILC poolse tehtud töö aktsepteerimiseks. Konverents laotab nurgakivi rahvusvahelise konventsiooni sõlmimisele.

Konverentsil sõlmiti ILC poolt koostatud töö põhjal neli Genfi konventsiooni.²⁵⁹ Konverentsil on olnud rahvusvahelisele õigusele suur mõju võttes arvesse asjaolu, et välja töötati veel Territoriaalmere ja Külgneva Tsooni Konventsioon; Avamere Konventsioon; Avamere Kalapüügi ja Eluressursside Kaitse Konventsioon; ja Mandrilava Konventsioon.²⁶⁰ Samuti on oluline märkida, et kasutusele võeti juriidiliselt kaks uuendusliku mõistet- juriidiline kontseptsioon mandrilava kohta ja õigusmõiste inimkonna ühtne pärand.²⁶¹ Vaadates konventsiooniga liitunud riike, leiab magistritöö autor, et tegemist on olulise õigusliku instrumendiga, mis hõlmab endas rahvusvahelise üldsuse nõustumist konkreetsetel teemal. Magistritöö autor on seisukohal, et vaadates Konverentsil vastuvõetud tööde mahukust võib ILC töö antud teemal lugeda tehtuks hindele viis. Täpsemalt on oluline märkida, et ILC võttes hambusse nii laialdase teema jõudis olla edukas teema kitsenduste osas. Kuna rahvusvahelise kasutusse võeti märkimisväärsel arvul erinevaid õigusinstrumente on ILC suutnud antud valdkonnas täita oma rolli kui rahvusvahelise õiguse kodifitseerija. Tähelepanuta ei saa jätta asjaolu, et kodifitseeritav valdkond hõlmab absoluutselt kogu ühiskonda ning omab elulist tähtsust kõikide rahvaste jaoks.

Üheks olulisemaks ILC saavutuseks rahvusvahelise õiguse arendamisel on olnud nende panus Genfi konverentsist tulenevalt ÜRO Mereõiguse konventsiooni vastu võtmine 1982. aastal.²⁶² ILC poolt välja töötatud artiklite põhjal loodud UNCLOSil on oluline roll reguleerimaks

---

²⁵⁶ Teles, P. G. The ILC's Past Practice on Progressive Development and Codification of International Law - An Empirical Analysis Focusing on the Law of the Sea, Law of Treaties and State Responsibility. 2019, lk 1029.

²⁵⁷ Sucharitkul, S. The role of the international law commission in the decade of international law., 1990, lk 20.

²⁵⁸ *Ibid*, lk 21.

²⁵⁹ Teles, P. G. The ILC's Past Practice on Progressive Development and Codification of International Law - An Empirical Analysis Focusing on the Law of the Sea, Law of Treaties and State Responsibility. 2019, lk 1029.

²⁶⁰ United Nations. The Work of The International Law Commission, Eight edition, Volume I. 2012, lk 131.

²⁶¹ Sucharitkul, S. The role of the international law commission in the decade of international law. 1990, lk 21.

²⁶² United Nations. The Work of The International Law Commission, Eight edition, Volume I. 2012, lk 134.

rahvusvahelist õigust erinevates majandusvööndites.²⁶³ UNCLOS on andnud paljudele riikidele sealhulgas ka näiteks Aafrika riikidele võimaluse osaleda rahvusvahelises õiguses ning olla osa rahvusvahelise õiguse arengus.²⁶⁴ UNCLOSi näol on tegemist suuremas õigussüsteemis toimiva lepinguga, kuna seda kohaldavad rahvusvahelised kohtud. UNCLOS omab teiste rahvusvaheliste lepingute ees olulist tähtsust, olles nii öelda „ookeanide põhiseaduseks“.²⁶⁵ Juba UNCLOSi preambulis sätestatud eesmärk aidata kaasa rahu, õigluse ja edasisele arengule maailma rahvaste jaoks, muudab UNCLOSi tähtsaks ülemaailmse instrumendina.²⁶⁶ Magistritööst tulenevalt saab järeldada, et ILC poolt välja töötatud artiklite põhjal sõlmitud UNCLOS omab tähtsust ülemaailmse instrumendina.²⁶⁷ ILC on UNCLOSi loomise protsessil osalenud institutsioonina täitnud oma rolli kui rahvusvahelise õiguse kodifitseerija ja progressiivne arendaja.²⁶⁸ Magistritöö autor on järjekordselt seisukohal, et ILC on UNCLOS-i loomisel täitnud olulist rolli rahvusvahelise õiguse arendajana. ILC täites oma institutsionaalset kohustust arendab rahvusvahelisi ja riiklike raamistike ühiskonna efektiivseks ning õiguslikuks toimimiseks. Rahvusvahelise õiguse arendaja rolli täites on magistritöö autori arvates oluline märkida, ka kus ja millises osas arendustegevus rakendusliku osa leiab. Majandusvööndid hõlmavad erinevaid ühiskonna osi ning nende harmooniliseks tegevuseks on oluline leida ühtsed instrumendid. Siinkohal lasubki taak ILC tööle, kes seoses UNCLOS-iga on oma kandami rahvusvahelise ühiskonna heaks tööle pannud. Magistritöö autor on seisukohal, et UNCLOS omab laialdast haaret rahvusvahelises üldsuses kätledes endas konfliktseid teemasid hõlmavaid sätteid. UNCLOS-i enda sätestusest tulenevalt on tema eesmärgiks lihtsalt öeldes rahu – koostöö erinevate riikide ja institutsioonide tasandil. ILC UNCLOS-i sätteid luues pidas silmas ka oma enese kohustust olla rahvusvahelise rahu ja koostöö tagaja. Magistritöö autor on seisukohal, et töötades välja rahvusvaheliselt aktsepteeritud konventsiooni, mis hõlmab nii väikeriike kui kontinendipõhiseid suhteid, on ILC jätnud maha suure jalajälje.

Kolmandas peatükis keskendub magistritöö autor ILC tegevusele rahvusvahelise lepinguõiguse valdkonnas. Juba 1949. aastast saati on rahvusvaheline lepinguõigus olnud ILC

---

²⁶³ Tsamenyi, M., & Ali, K. African States and the Law of the Sea Convention: Have the Benefits Been Realized. 2012, lk 141.

²⁶⁴ *Ibid*, lk 120.

²⁶⁵ Boyle, A. Further development of the law of the sea convention: mechanisms for change. 2005, lk 566.

²⁶⁶ Tsamenyi, M., & Ali, K. African States and the Law of the Sea Convention: Have the Benefits Been Realized. 2012, lk 113.

²⁶⁷ Boyle, A. Further development of the law of the sea convention: mechanisms for change. 2005, lk 567.

²⁶⁸ Tsamenyi, M., & Ali, K. African States and the Law of the Sea Convention: Have the Benefits Been Realized. 2012, lk 147.

päevakorras.²⁶⁹ Rahvusvahelise lepinguõiguse valdkonna puhul on tegemist ulatusliku ja raskesti juhitava valdkonnaga oma raamistikus.²⁷⁰ Rahvusvahelise lepinguõiguse puhul on tegemist teemaga, mis ei olnud ainult üks esimesi ÜRO Rahvusvahelise Õiguse Komisjoni poolt käsitletavaid teemasid, vaid tegemist on teemaga, mis on hoidnud Komisjoni tegevuses kogu selle eksistentsi jooksul ning on igati päevakorraline ka praegusel ajal.²⁷¹

Komisjoni algse visiooni kohaselt oli nende tööks kavandada rahvusvahelise lepinguõiguse alal pigem üldisloomuline koodeks kui üks või mitu rahvusvahelist konventsiooni.²⁷² Üheks suurimaks saavutuseks selle õigusliku teema puhul on ILC poolt 1969. aasta mais vastu võetud Rahvusvahelise Lepinguõiguse Viini Konventsioon. Kuna lepingud omavad riikidevahelistest rahumeelsetes suhetes asendamatu rolli on sellise konventsiooni loomine rahvusvahelise rahu säilitamise seisukohast ilmtingimata elulise tähtsusega.²⁷³ Ilma asjaomaste organisatsiooni reeglite kohaldamise piiramist, sätestab Rahvusvahelise Lepinguõiguse Viini Konventsioon, et seda kohaldatakse kõikide lepingute suhtes, mis on rahvusvahelise organisatsiooni osisdokument ja ka nendele mistahes rahvusvahelise organisatsiooni siseselt vastu võetud lepingute suhtes.²⁷⁴

1969. aasta Viini Konventsioon Lepinguõiguse kohta on parim näide lepinguõiguse konventsioonipõhisest kodifitseerimisest. Selline arengu käsitlus on mõjukas ja märkimisväärne, kuna too võimendab Viini Konventsiooni Lepinguõiguse kohta, tagades selles sätestatud reeglite selguse ja asjakohasuse. Siinkohal on oluline märkida, et ILC olles lepinguõiguse reegleid taas kinnitanud ning selgitanud aitab kaasa lepingute esmaste reeglite loomist, toimimist ja ka lõpetamist paljudes rahvusvahelise õiguse valdkondades. Kogu selline ILC tegevus aitab luua potentsiaali rahvusvahelise õiguse jätkuvale legitiimsusele.²⁷⁵ Magistritöö autor leiab, et Viini Konventsiooni puhul on tegemist dūnaamilise õigusinstrumendiga, mis on läbi aja suutnud olla tugev ning leiab rakendusliku pinda õigusmaastikul ka tänapäeval. Seda kinnitab ka hilisemalt töös kajastatav näide, et ILC isegi oma hetkel päevakorras olevaid valdkondi rakendades peab silmas pidama enese poolt sätestatud mõisteid Viini Konventsioonis.

---

²⁶⁹ Dörr, O. Codifying and Developing Meta-Rules: The ILC and the Law of Treaties. 2006, lk 129.

²⁷⁰ Rosenne, S. The Role of the International Law Commission. 1970, lk 32.

²⁷¹ Dörr, O. Codifying and Developing Meta-Rules: The ILC and the Law of Treaties. 2006, lk 129.

²⁷² United Nations. The Work of The International Law Commission, Eight edition, Volume I. 2012, lk 145.

²⁷³ Dörr, O. Codifying and Developing Meta-Rules: The ILC and the Law of Treaties. 2006, lk 131.

²⁷⁴ United Nations. The Work of The International Law Commission, Eight edition, Volume I. 2012. lk 148.

²⁷⁵ Danae, A. Codification by interpretation": the International Law Commission as an interpreter of international law. 2020, lk 171.

Alates 1980. aastast, mil konventsioon jõustus, on sellest saanud universaalne õigusliku olemustiku oluline element, mis mõnede jaoks on funktsioneeriv osa, mis hoiab rahvusvahelist suhtlust ja üldsust koostöös. Konventsiooni edu peitub ka selles, et seda rakendatakse jätkuvalt riikide lepingutega seotud praktikas ning sellele tuginevad ka need riigid, kes tegelikult ei ole konventsiooniga veel liitunud.²⁷⁶ Kuna paljud rahvusvahelised advokaadid, kohtunikud ning ka teised õigusasjaajajad kasutavad regulaarselt viitamist Viini Lpeingu õiguse konventsioonile, siis kasutaks magistritöö autor väljendit ei saa käbi ilma kannuta. ILC arendab välja valitud valdkonnalased artiklid või juhendid, ent need ei oma iseseisvalt nii suurt mõju enne, kui need leiavad õigusmaastikult erinevate kohtunike, advokaatide ja teoretikute poolt rakendamist. Ning ka eelnimetatud isikutel on oma töö tugevdamiseks ning rahvusvahelise õiguse edendamiseks oluline ILC poolt tehtud töö, kuna nii öelda ILC poolne eeltöö kajastab ennast rahvusvahelist praktika ning doktriini valdkonnaalalist edasiarendust.

Neljandas peatükis keskendub magistritöö autor ILC tegevusele riigivastutuse valdkonnas. Antud valdkonna artiklite valmimist on rahvusvaheline akadeemiline ringkond oodanud aastakümneid ning tegemist on ühe viimastest olulistest valdkondadest, kus rahvusvahelist õigust on kodifitseeritud.²⁷⁷ ILC tegevus riigivastutuse alal toimus aastatel 1954 kuni 2001.²⁷⁸ Riigivastutuse artiklite probleemsemateks teemadeks olid kohustuste täitmata jätmise vabastused ning tegevused, mis ei ole ebaseaduslikud, kuid on tekitanud mõnele osapoolle kahju ja samuti ka vaidluste lahendamine. ILC poolt koostatud artiklites oli vaid küll käsitletud neist esimest.²⁷⁹ 1963. aastal leiti, et keskenduda tuleks riigi rahvusvahelist vastutust reguleerivatele üldreeglite määratlemisele.²⁸⁰

Kui ILC alustas riigivastutuse teema käsitlemist kaasnes sellega ka teema järjest keerukamaks muutumine, mis tulenes rahvusvahelistest osalejatest- rohkem riike, arvukamaid ja mõjukamaid rahvusvahelisi organisatsioone, piirkondlikke rühmitusi, põlisrahvaid ja valitsusväliseid organisatsioone.²⁸¹ ILC nägi riigivastutuse teema kallal töötades, et lõpp produkt peab kujunema selliseks, et riigid oleksid valmis seda aktsepteerima ning, et töö oleks ka mõju rahvusvahelise õiguse arengule. Eelnimetatust tulenevalt lihtsustas ILC oluliselt välja

---

²⁷⁶ Dörr, O. Codifying and Developing Meta-Rules: The ILC and the Law of Treaties. 2006 lk 131.

²⁷⁷ Caron, D.D, The ILC Articles on State Responsibility: The Paradoxical Relationship between Form and Authority. 2002, lk 859.

²⁷⁸ Teles, P. G. The ILC's Past Practice on Progressive Development and Codification of International Law - An Empirical Analysis Focusing on the Law of the Sea, Law of Treaties and State Responsibility. 2019, lk 1034.

²⁷⁹ Rosenstock, R. The ILC and State Responsibility. 2002, lk 793.

²⁸⁰ United Nations. The Work of The International Law Commission, Eight edition, Volume I. 2012, lk 205.

²⁸¹ Caron, D.D, The ILC Articles on State Responsibility: The Paradoxical Relationship between Form and Authority. 2002, lk 859.

töötatud teksti ning jättis välja ka riigikuriteod oma artiklitest.²⁸² Magistritöö autori arvates mängib olulist rolli ka asjaolu, et kuna teema oli nii pikalt ILC päevakorras jõudis vahepeal muutuda ka ILC töö formaalne pool ehk enam ei olnud konkreetse eesmärgi saavutamiseks vajalik rahvusvahelise konverentsi kokku kutsumine ning konventsiooni sõlmimine. Ajaline mõjutus mängis seega rolli ka lõpp produkti nimetamisel. On märgatav tendents liikmete poliitilise suutlikkuse ja ILC tööde edu vahel. Kui juba institutsioon ise on võimeline tunnustama, et valdkonnas tehtud töö on tugev üldjuhul ainult siis, kui see sisaldab endas ka poliitiliselt tugevat kandamit, on täheldatav, et liikmelisuse ning teema valiku korral võetakse arvesse poliitilisel maastikul toimuvat ning minnakse ehk kaugemal ainult õiguslikust ekspertiisist ning selle tugevusest.

Kuna rahvusvaheline õigus liigub laialdasemalt tegevuselt üle erirežiimidele, siis toimivad ILC loodud artiklid nii öelda üldiste reeglite näol lünga täitjatena. Oluline roll ILC artiklite näol rahvusvahelise õiguse arengus tuleneb nende vajalikkuses – selleks, et otsustajad saaksid konkreetseid juhtumeid lahendades välistada lünkade tekkimise või vajadusel tekkinud lünkasid täita. Seega on ILC poolt välja töötatud riigivastutuse artiklitel oluline roll olemaks eeskirja ja lähtepunktide vahendiks nendes valdkondades, kus erirežiimid ei ole täielikult välja arenenud.²⁸³ Juba enne, kui ILC oli oma töö riigivastutuse valdkonnas valmis saanud, oli nende töö hakanud mõjutama rahvusvaheliste kohtude sealhulgas ka Rahvusvahelise Kohtu tööd.²⁸⁴ Siinkohal on magistritöö autor arvamusel, et ILC ehk ei pidanud teema valikut tehes enda ülesandeks küll olla lünkade täitja, kuid nagu ka eelnevalt nimetatud toimus valdkonnaalane töö ligi 40 aastat ning selle aja sees jõudis valdkond näidata oma eripalgeid. Ometi ei ole magistritöö autor arvamusel, et nii öelda lünga täitja positsioon vähendaks töö olulisuse mõtet – konkreetsete vaidluste lahendamisel puhul pöörduetaksegi just nimelt ILC poolt tehtud artiklite poole ning kasutatakse neid rakenduslikult õigusmaastikul.

ILC töö puhul riigivastutuse valdkonnas on paslik välja tuua, et välja töötatud artiklite eelnõud käsitlevad väga konkreetset ainult riigi rahvusvahelist vastutust teiste riikide ees ja seega on tegemist täielikult traditsioonilisele rahvusvahelisele õigusele organiseeritud artiklitega, mis keskenduvadki oma olemuselt riikidevahelistele suhetele.²⁸⁵ ILC on rahvusvahelise üldsuse ette toonud oma kollektiivse arvamuse riikide vastutuse kohta rahvusvaheliste õigusvastaste tegude eest. Nimetatud artiklid on avaldanud ning jätkuvalt ka

---

²⁸² Bodansky, D. & Crook, J. R. Symposium: the ilc's state responsibility articles: introduction and overview. 2002, lk 774.

²⁸³ *Ibidem*.

²⁸⁴ *Ibid*, lk 775.

²⁸⁵ Mazzeschi, R. Marginal Role of the Individual in the ILC's Articles on State Responsibility. 2004, lk 39.

avaldavad mõju õiguslikule mõtlemisele, erinevate vahekohtute otsustele ja ehk ka riikide praktikatele.²⁸⁶ Lisaks on ILC töö antud teemal aidanud suurel osal kaasa õigusriigi põhimõtete arendamisele rahvusvahelistes suhetes. Veel tuleb märkida, et ILC tehtud töö on mänginud mõjuvat rolli rahvusvahelise õiguse stabiilsuse ja prognoositavuse vahendina, mis koordineerib riikidevahelisi suhteid. ILC töö on mõjutanud ka selliste suhete paremat mõistmist ning väärtustamist ning kogu selle põhjal on järeldatav, et ILC töö aitab kaasa ka rahuväljavaadete parandamisele rahvusvahelisel areenil.²⁸⁷ Siinkohal jäi magistr töö autor seisukohale, et ILC on oma tegevuses andnud edasi rahvusvahelise kogukonna arusaamade peegeldusi, millega on ta täitnud oma rolli rahvusvahelise õiguse edendajana.

Viiendas peatükis analüüsis magistr töö autor ILC tegevust *jus cogens*'i teemal. 2014. aastal võttis ILC teema oma pikaajalisse programmi ning nimetas ametisse eriraportööri Dire Tladi. Oma esimeses raportis tõi eriraportöör välja kolm järelduste eelnõu, millest esimene määratles ära nii öelda teema üldise haarde, teise kohaselt on *jus cogens* erand üldreeglist, mille alusel rahvusvahelise õiguse reeglid on *jus dispositivum* ning kolmas andis ülevaate *jus cogens*'i üldistele omadustele. Raport võeti üldiselt vastu positiivse meelestatusega, siis tõstasid mõningad küsimused, teema üldise nimetuse osas, vähese arutelu üle mitme poolsete lepingutega seoses, teema seos Viini Konventsiooni sätestusega.²⁸⁸

Kõige kõmulisemaks osutus eelnõu 3 järeldus ning eriti selle 2 paragrahv, mille kohaselt rahvusvaheline õigus ei tunnista asjaolu, et *jus cogensi* normid kaitsevad rahvusvahelisi põhiväärtusi, on hierarhiliselt rahvusvahelistest normidest kõrgemad ning omavad universaalset kohaldatavust. Kui enamik ILC liikmeid oli nimetatud paragrahvi sisuga nõus, siis oli ka neid, kes ei nõustunud antud väitega.²⁸⁹ Magistr töö autor leiab, et selles paragrahvis peitub üks suurimaid väärtuseid ILC töös antud teemal – nimetada kolm olulist komponenti *jus cogens*'i olemusest. Tulenevalt eriraportööri järeldustest sõnastas ILC *jus cogens*'ile omased omadused, mida aktsepteerisid suures osas riike. Siinkohal on paslik pidada silmas, kui suure osa sellest moodustab rahvusvaheline üldsus ning millist väärtust omab nende poolne sisu kirjelduse aktsepteerimine.

Kokkuvõtvalt öeldes saab ehk leida, et ILC töö *jus cogens*'i valdkonnas näitab ka rahvusvahelise õiguse küpsust. Siinkohal tuleb silmas pidada just *jus cogens*'i normide

---

²⁸⁶ Caron, D.D, The ILC Articles on State Responsibility: The Paradoxical Relationship between Form and Authority. 2002, lk 858.

²⁸⁷ Charles C. Jalloh, Introduction :The Role and Contributions of the International Law Commission to the Development of International Law, a Symposium Celebrating the 70th Anniversary of the ILC. 2019, lk 981.

²⁸⁸ United Nations General Assembly, International Law Commission Sixty- ninth session. Second report on *jus cogens* by Dire Tladi, Special Rapporteur. 2017, lk 4.

²⁸⁹ *Ibid*, lk 5.

peamiseid ülesandeid – keelata ebamoraalsed lepingud, olla tõhus vahend konfliktide ja vastuoluliste normiolukordade lahendamisel. Nagu ka eelnevalt magistritöös välja toodi on ILC järeldanud, et *jus cogens*'i normid paiknevad rahvusvahelises normide hierarhias kõrgemal positsioonil seoses nende ühiskondliku põhimõtete peegelduse ja universaalse kohaldumisega. Eelnevalt nimetatust tulenevalt peaks selliste normide kohaldamine pakkuma vahendit huvide tasakaalustamiseks ja korrektseks tõlgendamiseks viisil, mis tagab rahvusvaheliselt tunnustatud väärtuste esile kerkimise. ILC töö antud valdkonnas omab tähtsust just see tõttu, et *jus cogens*'i normid saavad täita oma eelnimetatud ülesannet vaid sellisel juhul, kui nad on korrektselt identifitseeritud nii sisu kui õiguslike omaduste näol.²⁹⁰ Eelnev analüüsitulemus on korrelatsioonis ka magistritöö autori arvamusega seoses ILC valdkonnapõhise tööga. Valides *jus cogens*'i teema oma päevakorda haukas ILC suure tüki hambu, kuid on lähenenud teema sisule konkreetselt ning pädevalt. Ka ILC tööst on nähtuv, et üldjuhul omandab norm *jus cogens*'i staatuse vaid alles siis kui mõni rahvusvaheline kohus peaks oma otsuses normile selge sõnaliselt kui *jus cogens*'i normile viitama.

Kogu töö analüüsist on nähtuv, et ILC tegevus omab kandvat tuge erinevate riikide, rahvusvaheliste organisatsioonide ja ametnike töös. ILC poolt koostatud nii konventsioonid kui ka erinevad suunised annavad praktikas kasutatavat tuge rahvusvahelisel õigusmaastikul liiklejatele. Oma töös viitvad nendele nii rahvusvahelised kohtud kui ka erinevad riiklikud tribunamid. Kuigi ehk ILC tegevuse kuldaega ilmestavad eelkõige Viini Lepinguõiguse Konventsioon ning UNCLOS, siis ei ole kuidagi vähem märkimisväärne ILC tegevus tänapäeval näiteks *jus cogens*'i teemal. ILC on täitnud oma rolli rahvusvahelise õiguse kodifitseerijana eeskujulikult. Läbi õiguse kodifitseerimise on ILC tõstnud rahvusvahelise õiguseareeni kvaliteeti ning koostöö taset, kuna ühine arusaam ning korrektsed raamistikud soodustavad rahvusvahelist koostööd. Magistritöö koostamine on andnud väärtuse õigusteadusesse, kuna antud töö annab ülevaate olulise rahvusvahelise organisatsiooni tööst. Väärtust loob asjaolu, et analüüsides ühe institutsiooni tegevust rahvusvahelises õiguses kodifitseerimise ja progressiivse arendamise protsessis kindlates valdkondades on nähtuv, milline tegevus on osutunud efektiivseks ning mil määral on too tegevus rahvusvahelisele õigusele loonud pinnase edasiseks arenguks.

---

²⁹⁰ Zdravkovic, A. Finding The Core of International Law- Jus Cogens in the work of International Law Commission. 2019, lk 157.

7. ABSTRACT

Each institution has its own purpose and set out role. The International Law Commission (ILC) was created as an institution to codify and progressively develop international law. Therefore, the ILC is responsible for the progressive development and codification of international law.²⁹¹ The ILC was founded in 1947 by the United Nations.²⁹²

The choice of the topic of the master's thesis was influenced by the author's interest in historical topics. Also interested in gaining an overview of the nature, areas of work and contributions to international law of a long-established international institution. The master's thesis is of a historical nature and thus the method used is the historical research method. The method of data processing is the processing of scientific articles, reports, and legislation. The elaborated material includes scientific articles written by various legal scholars as well as work reports published by the ILC. In addition, the material covered included The United Nations Convention on the Law of the Sea and the Vienna Convention on the Law of the Treaty.

The aim of this master's thesis is to analyse the work of the ILC in four areas - law of the sea, law of treaties, state responsibility and *jus cogens*. The aim of the analysis is to highlight how the work of the ILC in these four areas has influenced the development of international law. In the master's thesis, the author focuses on the work of the ILC in the codification and progressive development of international law. Due to the nature of the thesis, it gives an analysis on the work of the ILC. As the ILC has been active for over 70 years and has worked on various fields of international law, the author of this thesis chose specific fields of law for her research subjects. Those subjects are –law of the sea, law of treaties, state responsibility and *jus cogens*. The previous choice for the subjects was due to the fact that the topics to be analysed would be two areas where the ILC's work has resulted in the conclusion of an international convention and a field that has been covered for several decades, but the end product of the ILC's work has not been an international convention and in addition one of the latest subject of ILC work *jus cogens*. The research question of the master's thesis is - How has the ILC influenced the development of international law in the field of law of the sea, law of treaties, state responsibility and *jus cogens*?

---

²⁹¹ McRae, D. The Work of The International Law Commission, 2007–2011: Progress and Prospects. 2012, lk 322.

²⁹² United Nations. The Work of The International Law Commission, Eight edition, Volume I. 2012, lk 6.

The first chapter of this thesis focuses on the ILC structure, work methods, members and goals. In order to understand the role that the ILC has played in the development of international law and to answer the research question, it is necessary to understand the responsibility placed on the organization and the goals set by the organization. In addition, it is important to provide an overview of the work of the Special Rapporteurs. In the following chapters of this thesis the author focuses on chosen topics - law of the sea, law of treaties, state responsibility and *jus cogens*. The author analyses how has the ILC worked on those chosen topics and what has been the results of this work. The author analyses how has ILC's work influenced the development of International Law.

To find the answer to the research question it is important to know how the ILC works, who are its members and what does codification and progressive development of law embodies. The first composition of the ILC was elected on 3 November 1948 and held its first session on 12 April 1949. At the end of the first session, the ILC selected fourteen topics for codification- Succession of States and Governments, Jurisdictional immunities of States and their property, Jurisdiction with regard to crimes committed outside national territory; Regime of the high seas, regime of territorial waters; Nationality, including statelessness; Treatment of aliens; Right of asylum; Law of treaties; Diplomatic intercourse and immunities; Consular intercourse and immunities; State Responsibility and Arbitral Procedure.²⁹³ Law of treaties, arbitral procedure and regime of the high seas were identified as priorities.²⁹⁴ The ILC chooses topics for the progressive development and codification on set criteria. Such as how the topic reflects the needs of the countries. Also, the topic needs to be sufficiently developed and defined in terms of national practice to allow for gradual development and codification.²⁹⁵

In the case of ILC's work, the most representative form has been the development of draft articles in which many of the case has concluded with international treaties.²⁹⁶ However this form has decreased in the ILC's work proportion.²⁹⁷ This kind of changes is mostly influenced by the topics suitable for codification and progressive development.²⁹⁸ Since ILC is not limited to a certain kind of work form it has produced in its work also drafts for codex,

---

²⁹³ Wiessner, S., Gonzalez, C. The ILC at Its 70th Anniversary: Its Role in International Law and Its Impact on U.S. Jurisprudence. 2019, lk 1153.

²⁹⁴ Sucharitkul, S. The role of the international law commission in the decade of international law. 1990, lk 19.

²⁹⁵ United Nations. The Work of The International Law Commission, Eight edition, Volume I, 2012, lk 45.

²⁹⁶ RIM, Y. Reflections on the Role of the International Law Commission in Consideration of the Final Form of Its Work. 2020, lk 24.

²⁹⁷ *Ibid*, lk 29.

²⁹⁸ *Ibid*, lk 31.

draft articles for conventions, draft principles, guiding principles and conclusions.²⁹⁹ It is also noted that since 1999 none of the work, that the ILC has conducted have been turned into international conventions.³⁰⁰ In the late 90s the ILC pointed out that its work should not be only covering traditional issues, but that it should also work on areas that reflect new developments in international law and also topics which come from the international practical concern. The expansion of international law has influenced the choice of topics for the ILC.³⁰¹

From the 2018 statistics the ILC has submitted 43 different drafts, articles, principles, and others alike. 53.5 % of these drafts are being considered as “draft articles”, the rest have been two draft conventions, two draft codes, one model rules, one draft statute, three draft principles, one draft declaration, one guideline, two draft conclusions, and seven reports.³⁰² The tendency to change the ILC’s work is related to the fact that in order to be more influential to the international law the ILC’s work must have certain flexibility. The variety of publications helps in such situations where there is need for harmonisation with state practice.³⁰³ The author of this thesis has the opinion that the necessity to change the form of ILC’s work is primarily due to the changing needs of the international community. The ILC cannot only stick to the 14 topics set out more than half a century ago. As the international community evolves so must do the ILC. In its work, the ILC must also bear in mind the fact that the work they produce has an impact on the international stage, and it is important to note that in some areas a guideline or conclusion is better than an international agreement with a solid framework. Author finds that the ILC must be able to keep pace with the trends of the international community and adapt to the needs of society in its approaches to certain topics. As ILC periodically reviews its work program, the author of the master's thesis believes that ILC could keep pace with the needs of the public.

To understand what kind of influence the ILC has made to international law it is necessary to draw a distinction between the codification and progressive development. The general understanding of codification of international law is that it is an activity where the rules of law are more precisely formulated and systematised in areas where there are already existing practices, precedence, and relevant doctrines.³⁰⁴ Progressive development is drafting of work

---

²⁹⁹ RIM, Y. Reflections on the Role of the International Law Commission in Consideration of the Final Form of Its Work. 2020, lk 25.

³⁰⁰ *Ibidem*.

³⁰¹ *Ibid*, lk 31.

³⁰² *Ibid*, lk 25.

³⁰³ *Ibid*, lk 32.

³⁰⁴ Charles C. Jalloh, Introduction :The Role and Contributions of the International Law Commission to the Development of International Law, a Symposium Celebrating the 70th Anniversary of the ILC. 2019, lk 977.

in those areas which are not yet regulated under international law or for which the law has not developed to the same extent as state practices.³⁰⁵

The members of the ILC are selected based on a list submitted by the Governments of the States to the United Nations General Assembly. However, they are not direct representatives of national governments.³⁰⁶ The members of the ILC do not work in a completely isolated environment, because they have to bear in mind that the influence of their work mostly depends on the approval and acceptance of states and international society.³⁰⁷ States cannot command the ILC's work, but they can be seen as clients without whom the ILC would not exist.³⁰⁸ In nowadays more candidates who are more familiar with the UN diplomatic work are being nominated for ILC. As for strengthening the support for the ILC it would be seen as an advantage.³⁰⁹ People working in the ILC are individuals with high competencies and qualifications in both the doctrinal and practical aspects of international law.³¹⁰ Considering this topic a question emerged– who is more important to ILC diplomatic members or experts of law? Inevitably, political influence is needed to have an impact on the international stage, but an institution whose purpose is to codify international law cannot solely rely on a strong political level but must be able to bring together both a strong body of legal knowledge and political players. The ILC must be able to navigate the international landscape through its members and, where possible, streamline its work in the field so that it is acceptable to different countries and legal systems worldwide. There is a sentence that is commonplace in today's international community: 'We cannot do without politics'. The author of the master's thesis understands the fact that in order to ensure the continuity and acceptance of its work, the ILC must also be a good partner at the political level, but the role of legal experts must not be forgotten.

The role of special rapporteurs is at the heart of all ILC's work. The Special Rapporteur shall continue in office until the ILC has formally completed its work in the chosen field. The Special Rapporteurs are key figures for the ILC since they contribute to the effective performance of the ILC tasks.³¹¹ The Special Rapporteurs prepare reports on the subject selected by the ILC. also take part in the plenary committee on the subject and will also take

---

³⁰⁵ Sucharitkul, S. The role of the international law commission in the decade of international law. 1990, lk 18.

³⁰⁶ Hoyt, E. C. The Contribution of the International Law Commission. 1965, lk 2.

³⁰⁷ Rosenstock, R. The ILC and State Responsibility. 2002, lk 794.

³⁰⁸ *Ibidem*.

³⁰⁹ Pellet, A. Between Codification and Progressive Development of the Law: Some Reflections from the ILC. 2004, lk 20.

³¹⁰ United Nations. The Work of The International Law Commission, Eight edition, Volume I. 2012, lk 8.

³¹¹ *Ibid*, lk 25.

part in the work of the drafting committee. The Special Rapporteurs contribute to the development of comments on the draft articles and their job is to explain the content of the law and make proposals for draft articles or relevant reports. The reports issued by the Special Rapporteurs form the basis of the ILC's work and are also an important part of the working methods and techniques set out in the ILC's statutes.³¹²

Already at its first session in 1949, the ILC identified the high seas regime as a priority subject for codification, and J. P. A François was appointed as The Special Rapporteur.³¹³ In 1953, the UN General Assembly considered that various aspects of the law of the sea, such as the regulation of territorial waters, the continental shelf and the waters covered by the continental shelf, should be linked to the high seas regime.³¹⁴ In 1956 the ILC prepared a draft article with comments on the law of the sea topic.³¹⁵ Following the UN General Assembly's example the ILC at its eight session presented a draft that brought together all rules governing the high seas, territorial sea, continental shelf, adjacent waters to territorial waters and the conservation of living resources.³¹⁶ At the same meeting the ILC adopted the draft on the topic law of the sea.³¹⁷ In conclusion, the author of the master's thesis would emphasize the fact that the convening of the conference shows the activity of the countries to be ready to accept the work done by the ILC. The conference laid the cornerstone for concluding an international convention.

From the ILC works on the topic in 1958 the first Geneva Law of the Sea Conference was convened.³¹⁸ In 1958 four conventions on the protection of fisheries and living resources in the territorial sea and adjacent zones, the high seas, the continental shelf, and the high seas were concluded.³¹⁹ In December 1982, the United Nations Convention on the Law of the Sea was adopted, containing 320 articles and nine annexes.³²⁰ The adoption of the United Nations Convention on the Law of the Sea (hereinafter UNCLOS) in 1982 can be considered the culmination of the third attempt to codify and progressively develop the law of the sea.³²¹ For

---

³¹² United Nations. The Work of The International Law Commission, Eight edition, Volume I. 2012, lk 26.

³¹³ *Ibid.*, lk 126.

³¹⁴ Sucharitkul, S. The role of the international law commission in the decade of international law. 1990, lk 20.

³¹⁵ Teles, P. G. The ILC's Past Practice on Progressive Development and Codification of International Law - An Empirical Analysis Focusing on the Law of the Sea, Law of Treaties and State Responsibility, 2019, lk 1029.

³¹⁶ Sucharitkul, S. The role of the international law commission in the decade of international law. 1990, lk 20.

³¹⁷ United Nations. The Work of The International Law Commission, Eight edition, Volume I. 2012, lk 130.

³¹⁸ Sucharitkul, S. The role of the international law commission in the decade of international law. 1990, lk 21.

³¹⁹ Teles, P. G. The ILC's Past Practice on Progressive Development and Codification of International Law - An Empirical Analysis Focusing on the Law of the Sea, Law of Treaties and State Responsibility. 2019, lk 1029.

³²⁰ United Nations. The Work of The International Law Commission, Eight edition, Volume I. 2012, lk 134.

³²¹ Boyle, A. Further development of the law of the sea convention: mechanisms for change. 2005, lk 563.

example, The Convention has been signed by all the countries of the European Union.³²² As of 2020, 162 countries have acceded to the Convention worldwide.³²³ In addition to the four conventions adopted, the Conference also adopted the Optional Protocol on the Compulsory Settlement of Disputes, which provides for the mandatory jurisdiction of the International Court of Justice. In addition to the mentions above, the Conference also adopted nine resolutions on various topics, including the convening of the Second Conference on the Law of the Sea.³²⁴ Looking at the countries that have acceded to the Convention, the author of the master's thesis considers that it is an important legal instrument that involves the agreement of the international community on a specific topic. The author of the master's thesis is of the opinion that considering the volume of the papers accepted at the Conference, ILC's work on this topic can be considered to have been successful. As a significant number of different legal instruments have been introduced internationally, the ILC has been able to play its role as a codifier of international law in this field.

For example, it is important to point out, that the convention was immediately open to accession by African countries that were liberated from colonization. This was an important step in the international arena, as these countries saw international law as a means of defending their interests against previous colonizing states. Their aim was to go with the developments of international law and be part of its development.³²⁵ UNCLOS has helped to advance the interests of the international community. The safety and security of Africa's coastal waters is important both for African countries and for the global international community.³²⁶ African countries have used both the provisions of UNCLOS and other internationally recognized principles of law to address their maritime border issues.³²⁷ Here again, we need to look back at the work of the ILC, which, in promoting its articles, has played a role in developing international law and has also done to move international law towards peaceful negotiations on sensitive issues.³²⁸

---

³²² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=legissum:4337127> (09.04.2022)

³²³ Verma, A.S. A Case for the United States' Ratification of UNCLOS. Extraordinary and plenipotentiary Diplomatist. <https://diplomatist.com/2020/05/02/a-case-for-the-united-states-ratification-of-unclos/> (09.04.2022)

³²⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=legissum:4337127> (09.04.2022)

³²⁵ Tsamenyi, M., & Ali, K. African States and the Law of the Sea Convention: Have the Benefits Been Realized. 2012, lk 120.

³²⁶ *Ibid*, lk 141.

³²⁷ *Ibid*, lk 150.

³²⁸ *Ibid*, lk 151.

It is also important to note that UNCLOS is also referred to as the "Constitution of the seas".³²⁹ Under UNCLOS, states have jurisdiction, rights, and obligations to ensure safety, including for example, combating piracy, in order to ensure legitimate order at sea. Pursuant to Article 58 of UNCLOS, the above rights and obligations apply in the exclusive economic zones. Thus, UNCLOS, based on articles developed by the ILC, has an important role to play in regulating international law in the various economic zones.³³⁰ Multilateral negotiations on the basis of UNCLOS, play a key role in the further development of law of the sea, both within the United Nations and in other international organizations and conferences.³³¹ With regard to the flexibility of the established Convention, it is appropriate to point out that, where appropriate, international courts that decide to apply UNCLOS in their work may also apply the general principles of international law, in so far as this work does not conflict with UNCLOS and falls within the jurisdiction of the relevant international court. It can be concluded from all the above that UNCLOS, developed by the ILC, is an agreement that operates in a larger legal system.³³²

UNCLOS is important as a global instrument. The above statement is largely based on the statement in the UNCLOS preamble in which the purpose of the Convention is to promote peace, justice, and the further development of all the peoples of the world. In addition, the preamble sets out the objectives of promoting the peaceful uses of the seas and oceans and of contributing to a fair and equitable international economic order.³³³ As an institution involved in the process of establishing UNCLOS, the ILC has played its role as a codifier and progressive developer of international law.³³⁴ Chapter XV of UNCLOS sets out various mechanisms for resolving conflicts and disputes. It can be seen here how the ILC has played a role in the development of international law by helping to develop adaptive conflict resolution mechanisms in international law.³³⁵ As a process, the Conference on the Law of the Sea, set up by the ILC, has provided a forum for dialogue, negotiation and sometimes dispute resolution for many countries.³³⁶ In fulfilling its institutional responsibility, the ILC develops

---

³²⁹ Boyle, A. Further development of the law of the sea convention: mechanisms for change. 2005, lk 566.

³³⁰ Tsamenyi, M., & Ali, K. African States and the Law of the Sea Convention: Have the Benefits Been Realized. 2012, lk 141.

³³¹ Boyle, A. Further development of the law of the sea convention: mechanisms for change. 2005, lk 564.

³³² *Ibid.* lk 566.

³³³ Tsamenyi, M., & Ali, K. African States and the Law of the Sea Convention: Have the Benefits Been Realized. 2012, lk 113.

³³⁴ *Ibid.* lk 147.

³³⁵ *Ibidem.*

³³⁶ *Ibid.* lk 151.

international and national frameworks for the efficient and legal functioning of society. In fulfilling the role of the developer of international law, the author of the master's thesis considers it important to note also where and to what extent the development activity has an applied part. Economic zones cover different parts of society, and it is important to find common instruments for their harmonious functioning. This is where the burden lies with the work of the ILC, which has worked for the international community in connection with UNCLOS. The author of the master's thesis is of the opinion that UNCLOS has a wide scope in the international community, including provisions covering conflicting issues. According to UNCLOS itself, its aim is simply peace - cooperation at the level of different countries and institutions. In creating the provisions of the UNCLOS, the ILC also kept in mind its own obligation to be the guarantor of international peace and cooperation. The author of the master's thesis is of the opinion that the ILC has left a large footprint by developing an internationally accepted convention such as UNCLOS.

Initially the ILC chose traditional topics for codification and progressive development. This was because these topics were ready for codification by the ILC, as there was a large body of national practice that had already led to the development of certain rules. One such topic was the law of treaties.³³⁷ This topic has been considered an area of international law where most rules and regulations have not been clear and well-defined.³³⁸ However, looking at the current international situation, then it has changed drastically, largely due to the contribution of the ILC's work. Law of treaties as a codification topic has been on the ILC's agenda since 1949.³³⁹ The Vienna Convention on the Law of Treaties, adopted in May 1969, is certainly the greatest achievement of the ILC on this legal issue.³⁴⁰ This topic is not only one of the first issues to be addressed by the ILC, but one that has kept the Commission active throughout its existence and is still on the agenda today.³⁴¹ The author of the master's thesis considers that the Vienna Convention is a dynamic legal instrument that has been strong over time and still has application in the legal landscape today. This is also confirmed by the example in the work that the ILC, even when applying the areas currently on the agenda, must consider the definitions set out in the Vienna Convention.

---

³³⁷ RIM, Y. Reflections on the Role of the International Law Commission in Consideration of the Final Form of Its Work. 2020, lk 31.

³³⁸ Dörr, O. Codifying and Developing Meta-Rules: The ILC and the Law of Treaties. 2006, lk 131.

³³⁹ *Ibid*, lk 129.

³⁴⁰ *Ibid*, lk 131.

³⁴¹ *Ibid*, lk 129.

When the ILC began drafting permanent articles on the chosen topic, they decided to limit their scope to interstate agreements. Thus, excluding agreements between States and other subjects of international law, such as international institutions. The ILC also decided not to address in its work those international agreements that were not concluded writing.³⁴² The ILC also decided that the drafts to be developed should not include provisions on the following topics. The impact of the outbreak of hostilities on treaties, the succession of states of treaties, the question of a state's international liability for non-compliance with a treaty, the most-favoured-nation clause and the application of treaties setting out the obligations and rights of individuals.³⁴³ Without prejudice to the relevant rules of the Organization, the Vienna Convention on the Law of Treaties provides that it shall apply to all agreements forming an integral part of an international organization and to any agreement adopted within the international organization.³⁴⁴ There are many areas cover by the Vienna Convention on the Law of treaties - the conclusion and enforcement of agreements, including reservations and the provisional application of agreements; compliance with agreements, including compliance with agreements and third countries, application and interpretation; amendment and modification of contract; the invalidity, termination and suspension of agreements, including the application of its partial provisions and the procedure for settling disputes concerning the application or interpretation of those provisions, and the consequences of invalidity, termination or suspension of the agreement; he various provisions governing the succession of the State, the liability of the State and the outbreak of hostilities, as well as the cases of the aggressive state, and the severance of diplomatic or consular relations and the conclusion of agreements.³⁴⁵

Since its entry into force in 1980, the Convention has become an essential element of the universal legal framework, and for some it is a functional part of keeping international relations and the society together. The success of the Convention also lies in the fact that it continues to be applied in the practice of national treaties, and it is also used by those countries which have not yet acceded to the Convention. Thus, some provisions of the Convention are authentic forms of codification of universal customary law, and various international courts and tribunals rely on the provisions of the Convention in their work.³⁴⁶ Since 1968 the ILC

---

³⁴² Dörr, O. Codifying and Developing Meta-Rules: The ILC and the Law of Treaties. 2006, lk 146.

³⁴³ *Ibid*, lk 147.

³⁴⁴ *Ibid*, lk 148.

³⁴⁵ United Nations. The Work of The International Law Commission, Eight edition, Volume I. 2012, lk 149.

³⁴⁶ Dörr, O. Codifying and Developing Meta-Rules: The ILC and the Law of Treaties. 2006, lk 131.

considered as a separate sub-topic the succession of states to treaties and drafted draft articles on the subject in 1974. In 1993 the Commission considered it necessary to work on a specific area of international contract law that would clarify the rules of the Vienna Conventions. This decision stemmed from the fact that the rules contained in the conventions were considered too general to act as a credible guide for States, and several important issues were overlooked. Therefore, the ILC undertook to adopt more specific and unambiguous provisions on the right of reservation and then to draw up guidelines for their implementation.³⁴⁷ Author of this thesis also finds that the ILC develops articles or guides in selected areas, but they do not have as much impact on their own until they are implemented by judges, lawyers, and theorists in the legal landscape.

One of the most complex and important issues in the topic has been the rules on the reservation of treaties.³⁴⁸ Pursuant to the Convention, a reservation is a unilateral declaration by a State that the legal effect of certain provisions of the treaty in their application may be excluded or modified.³⁴⁹ In 1993, when the ILC decided to work on reservations some issues emerged – differences between reservations and interpretative declarations; the validity of reservations; the problem of reservations on certain types of agreements and the procedure for objecting to reservations. The ILC decided to develop guidelines on how to make the existing provisions of the conventions as effective and appropriate as possible in practice, rather than adding additional protocols to the conventions.³⁵⁰ The ILC's work did not result in draft articles that could eventually lead to an international agreement, but rather in practice guidelines.³⁵¹ Such a developed practice guide may not have a legal status in itself, nor can it really be considered a codification or progressive development of law. However, it should be noted that the Practice Guide contains provisions from the 1969 and 1986 Vienna Conventions, as well as provisions based on judicial interpretations of the 1969 Convention, as well as provisions considered by the ILC to be reasonable solutions to outstanding issues. Thus, regardless of its title, it is in fact a work which contains provisions which may lead to the further development of international law.³⁵² These drafts and comments are often used by judges, defence counsel and arbitrators in litigation involving reservations, and result in a valuable academic

---

³⁴⁷ I Dörr, O. Codifying and Developing Meta-Rules: The ILC and the Law of Treaties. 2006, lk 130.

³⁴⁸ *Ibid*, lk 135.

³⁴⁹ *Ibid*, lk 137.

³⁵⁰ *Ibid*, lk 136.

³⁵¹ McRae, D. The Work of The International Law Commission, 2007–2011: Progress and Prospects. 2012, lk 325.

³⁵² *Ibid*, lk 326.

commentary on the guidelines developed by the UN Commission on International Law.³⁵³ The 1969 Vienna Convention on the Law of Treaties is the best example of a convention-based codification of contract law. This approach to development is powerful and significant, as it reinforces the Vienna Convention on the Law of Treaties, ensuring the clarity and relevance of the rules set out therein. It is important to note here that the ILC, having reaffirmed and clarified the rules of contract law, contributes to the establishment, operation, and termination of the basic rules of treaties in many areas of international law. All such ILC activities help to create potential for the continued legitimacy of international law.³⁵⁴

While the topics previously analysed have culminated in the conclusion of international conventions by the ILC, the work on the topic of state responsibility has not reached such a culmination. The international academic community has been waiting for decades for articles on the issue of state responsibility.³⁵⁵ At its first session in 1949, the ILC selected the topic of state responsibility as one of its topics for codification but did not add it to the list of priority topics.³⁵⁶ State responsibility is one of the last important areas in the codification of international law.³⁵⁷ The ILC's work on the topic from 1954 to 2001 and their input to development of this topic has been substantial.³⁵⁸ As for longevity of this topic many changes in international law have come forward. For example, non-state actors began to play an important role and perceptions of who has specific rights and obligations under international law also changed.³⁵⁹ Already at the beginning of the work ILC noted that it was a topic which has complex nature.³⁶⁰

As the ILC began to address the issue of state responsibility, it was accompanied by an increasing complexity of the issue, resulting from international actors - more countries, more numerous and influential international organizations, regional groupings, indigenous peoples,

---

³⁵³ McRae, D. *The Work of The International Law Commission, 2007–2011: Progress and Prospects*. 2012, lk 326.

³⁵⁴ Danae, A. *Codification by interpretation": the International Law Commission as an interpreter of international law*. 2020, lk 171.

³⁵⁵ Caron, D.D, *The ILC Articles on State Responsibility: The Paradoxical Relationship between Form and Authority*. 2002, lk 858.

³⁵⁶ United Nations. *The Work of The International Law Commission, Eight edition, Volume I*. 2012, lk 204.

³⁵⁷ Caron, D.D, *The ILC Articles on State Responsibility: The Paradoxical Relationship between Form and Authority*. 2002, lk 859.

³⁵⁸ Barboza, J. *State responsibility for wrongful acts: comments on some ilc articles*. 2014, lk 95.

³⁵⁹ Bodansky, D., & Crook, J. R. *Symposium: the ilc's state responsibility articles: introduction and overview*. 2002, lk 774.

³⁶⁰ Rosenstock, R. *The ILC and State Responsibility*. 2002, lk 793.

and non-governmental organizations.³⁶¹ The ILC has also observed that, based on previous work in various fields, that work done has little effect if the ILC itself has not been politically viable, meaning it has not used its full potential in a political position. When the ILC began its work in the field of state responsibility, it was clear that the product must be of a size that countries would be willing to accept. This trend brought about its own changes - the exclusion of state crimes and the extensive simplification of the drafted text.³⁶² According to the author of the master's thesis, the fact that since the topic was on the ILC agenda for so long, the formal side of the ILC's work also changed, ie it was no longer necessary to convene an international conference and conclude a convention to achieve a specific goal. The effect of time therefore also played a role in naming the final product.

It is important to note that since the time of the Special Rapporteur Professor Ago started the work on the topic, the ILC has focused its work on the fact that their work in codifying and progressively developing international law in various fields must be correlation with societies and international legal interests.³⁶³ In his 1963 report, Roberto Ago outlined the approach that the ILC has taken as a basis for its work ever since. Namely, the focus is on general secondary state liability rules rather than specific primary liability rules.³⁶⁴ In 1963 conclusions were made that the ILC priority should be given to the definitions of the general rules governing the international responsibility of the State and also important is that that, in defining these general rules that of responsibility for injuries to the persons or property of aliens, should not be overlooked and that careful attention should be paid to the possible repercussions which developments in international law may have had on State responsibility.³⁶⁵

As the ILC worked on state responsibility articles for over forty years, during that time, international law had shifted more widely to special regimes. For example, such as the regulation of the World Trade Organization, regional human rights organizations such as the European Court of Human Rights, as well as bilateral investment treaties. This is where the important impact of the articles created by the ILC comes into play. When moving towards special regimes, general rules that are applicable are important because they fill gaps and play

---

³⁶¹ Caron, D.D, *The ILC Articles on State Responsibility: The Paradoxical Relationship between Form and Authority*. 2002, lk 859.

³⁶² Bodansky, D. & Crook, J. R. *Symposium: the ilc's state responsibility articles: introduction and overview*. 2002, lk 774.

³⁶³ Mazzeschi, R. *Marginal Role of the Individual in the ILC's Articles on State Responsibility*. 2004, lk 41.

³⁶⁴ Bodansky, D., & Crook, J. R. *Symposium: the ilc's state responsibility articles: introduction and overview*. 2002, lk 777.

³⁶⁵ United Nations. *The Work of The International Law Commission, Eight edition, Volume I*. 2012, lk 205.

a unifying role in international law.³⁶⁶ Clear and comprehensive articles are needed to enable decision-makers to address gaps in specific cases and to fill gaps where necessary. Thus, the ILC has played a role in the development of international law as a tool to provide rules and starting points in areas where special regimes are not yet fully developed.³⁶⁷ Even before the ILC had completed its work in the field of state responsibility, their work had begun to influence the work of international courts, including the International Court of Justice.³⁶⁸

The most important provisions of the draft articles developed by the ILC are Articles 40 and 41, which deal with serious breaches of obligations under mandatory rules. Their importance also stems from the fact that, when so provided, they re-use the concepts of *ius cogens* and national transnational crime, albeit with different terminology. Articles 48 and 54, which deal with the emergence of liability and the measures to be taken by other third countries, are also important. The work done by the ILC in this area has played an important role here, as the articles developed by the ILC reflect the concepts of States' obligations and measures taken against international crime.³⁶⁹

The Commission's work has provided the basis for some instruments of international law, and in some cases the draft conventions established by the Commission have set a benchmark for transnational regulation in certain areas. However, the impact of the ILC's work and activities is not limited to the formal adoption of treaties as such and conventions. If we look, for example, at almost 50 years of work in the field of public liability law, there's a significant contribution from the ILC, which has not yet resulted in a multilateral convention.³⁷⁰ It should also be noted that the work done by the ILC has played an important role as a tool for the stability and predictability of international law, coordinating interstate relations. The work of the ILC has also contributed to a better understanding and appreciation of such relations, and it can be concluded from all this that the work of the ILC also contributes to improving the prospects for peace in the international arena.³⁷¹

---

³⁶⁶ Bodansky, D., & Crook, J. R. Symposium: the ilc's state responsibility articles: introduction and overview. 2002, lk 774.

³⁶⁷ *Ibidem*.

³⁶⁸ *Ibid*, lk 775.

³⁶⁹ Mazzeschi, R. Marginal Role of the Individual in the ILC's Articles on State Responsibility. 2004, lk 41.

³⁷⁰ Charles C. Jalloh, Introduction :The Role and Contributions of the International Law Commission to the Development of International Law, a Symposium Celebrating the 70th Anniversary of the ILC. 2019, lk 980.

³⁷¹ *Ibid*, lk 981.

Lastly the topic of *jus cogens*. Topic was chosen in 2014 to take a place in ILC's long-term program and special rapporteur Dire Tladi was appointed. The first report was generally adopted with positive attitude; however, some topic related remarks were raised- the general title of the subject, the lack of discussion on multilateral agreements, the relationship between the subject and the provision of the Vienna Convention.³⁷² The conclusions of the third draft seemed to be the most controversial. It reported that international law does not recognize that *jus cogens* norms protect fundamental international values, are hierarchically superior to international norms and have universal applicability. While most members of the ILC agreed with the content of this section, there were those who did not agree with this statement.³⁷³ The author of the master's thesis finds that one of the greatest values in this section lies in the ILC's work on this topic - to name three important components of the nature of *jus cogens*. Following the conclusions of the Special Rapporteur, the ILC formulated characteristics specific to *jus cogens* that were largely accepted by countries.

In summary, the work of the ILC in the field of *jus cogens* may also show the maturity of international law. It is precisely the main tasks of *jus cogens* rules that need to be borne in mind here: to ban immoral contracts, to be an effective tool for resolving conflicts. In view of the above, the application of such rules should provide a means of balancing and correctly interpreting interests in a way that ensures the usage of internationally recognized values. The work of the ILC in this area is important precisely because the norms of *jus cogens* can fulfil their above-mentioned function only if they are correctly identified in terms of both content and legal characteristics.³⁷⁴ The previous analysis result is also correlated with the opinion of the author of the master's thesis in relation to the ILC field-based work. By choosing the theme of *jus cogens*, ILC has taken a large piece of the puzzle, but has approached the content of the theme in a concrete and competent way. It is also clear from the work of the ILC that, generally, a norm acquires the status of *jus cogens* only if an international court should expressly refer to the norm in its judgment as a norm of *jus cogens*.

---

³⁷² United Nations General Assembly, International Law Commission Sixty-ninth session. Second report on *jus cogens* by Dire Tladi, Special Rapporteur. 2017, lk 4.

³⁷³ *Ibid*, lk 5.

³⁷⁴ Zdravkovic, A. Finding The Core of International Law- *Jus Cogens* in the work of International Law Commission. 2019, lk 157.

8. KASUTATUD KIRJANDUS

1. Barboza, J. State responsibility for wrongful acts: comments on some ilc articles. *Environmental Policy and Law*, 44(1-2). 2014.
2. Bodansky, D. & Crook, J. R. Symposium: the ilc's state responsibility articles: introduction and overview. *American Journal of International Law*, 96(4). 2002.
3. Bordin, F. L. Reflections of Customary International Law: The authority of codification conventions and ILC draft articles in *International Law, The International and Comparative Law Quarterly* , JULY 2014, Vol. 63, No. 3. 2014.
4. Boyle, A. Further development of the law of the sea convention: mechanisms for change. *International and Comparative Law Quarterly*, 54(3), 2005.
5. Caron, D.D, *The ILC Articles on State Responsibility: The Paradoxical Relationship between Form and Authority*, *The American Journal of International Law* , Oct. Vol. 96, No. 4. 2002.
6. Charles C. Jalloh, *Introduction: The Role and Contributions of the International Law Commission to the Development of International Law, a Symposium Celebrating the 70th Anniversary of the ILC* , 13 *FIU L. Rev* 2019.
7. Chatinakrob, T. The significance of subsequent agreements and practice of the 1969 vienna convention on the law of treaties in the development of international law: the analysis of the notable navigational and related rights and whaling decision. *Journal of Law, Policy and Globalization*, 74(1). 2018.
8. Danae, A. Codification by interpretation: The International Law Commission as an interpreter of international law. *European Journal of International Law*, 31(1) 2020.
9. Daugirdas, K. *The International Law Commission Reinvents Itself*. *AJIL Unbound* 108. 2014.
10. Deutsch, E. P. *Vienna convention on the law of treaties*. *Notre Dame Lawyer*, 47(2). 1971.
11. Dörr, O. *Codifying and Developing Meta-Rules: The ILC and the Law of Treaties*. *German Yearbook of International Law*, 49. 2006.
12. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=legissum:4337127> (09.04.2022)
13. Franck, T.M., ElBaradei, M. *The Codification and Progressive Development of International Law: A UNITAR Study of the Role and Use of the International Law Commission*, *The American Journal of International Law* , Jul., 1982, Vol. 76, No. 3.

14. Hafner, G. The International Law Commission and the Future Codification of International Law. *ILSA Journal of International & Comparative Law*, 2(3), 1996.
15. Hambro, E. The Centenary of the Institut de Droit International. *Nordisk Tidsskrift for International Ret*, vol. 43, no. Issues 1-4, 1973.
16. Hoyt, E. C. The Contribution of the International Law Commission. *American Society of International Law Proceedings*, 59 First Session. 1965.
17. Mazzeschi, R. Marginal Role of the Individual in the ILC's Articles on State Responsibility, *The Italian Yearbook of International Law*, 14. 2004.
18. McRae, D. The Work of The International Law Commission, 2007–2011: Progress and Prospects. *The American Journal of International Law* , Vol. 106, No. 2 April 2012.
19. Mortenson, J. The travaux of travaux: is the vienna convention hostile to drafting history. *American Journal of International Law*, 107(4), 2013.
20. Pellet, A. Between Codification and Progressive Development of the Law: Some Reflections from the ILC, 6 *INT'L L.F. D. INT'L*, 2004.
21. Rahvusvaheliste lepingute õiguse Viini konventsioon- RT II 2007, 15
22. RIM, Y. Reflections on the Role of the International Law Commission in Consideration of the Final Form of Its Work, *Asian Journal of International Law*, 10, 2020.
23. Roger. M, Rahvusvaheline õiguse kujunemine ÜRO-s ja Eesti võimalused. *Diplomaatia* nr 54, veebruar 2008.
24. Rosenne, S. The Role of the International Law Commission. *American Society of International Law Proceedings*, 64 First Session. 1970.
25. Rosenstock, R. The ILC and State Responsibility. 96 *American Journal of International Law*, 2002.
26. Sucharitkul, S. The role of the international law commission in the decade of international law. 3 *Leiden J. of Int'l. Law* 15, Special Issue 3, 1990.
27. Stone, J. On the Vocation of the International Law Commission, *Columbia Law Review*, Jan., 1957, Vol. 57, No. 1 1957.
28. Zdravkovic, A. Finding The Core of International Law- Jus Cogens in the work of International Law Commission, *researchgate*. detsember 2019.
29. Teles, P. G., The ILC's Past Practice on Progressive Development and Codification of International Law - An Empirical Analysis Focusing on the Law of the Sea, Law of Treaties and State Responsibility, 13 *FIU L. Rev.* 2019.
30. Tsamenyi, M., & Ali, K. African States and the Law of the Sea Convention: Have the Benefits Been Realized. *Ocean Yearbook*, 26, 2012.

31. Tomuschat, C. The International Law Commission - An Outdated Institution. German Yearbook of International Law, 49, 2006
32. The United Nations. Seventy Years of the International Law Commission: Drawing a Balance for the Future. Published by Koninklijke Brill NV, Leiden, The Netherlands, 2021.
33. United Nations. The Work of The International Law Commission, Eight edition, Volume I, , Sales No. E.12.V.2, New York 2012.
34. United Nations General Assembly, International Law Commission Seventy-first session. Fourth report on peremptory norms of general International law (*jus cogens*) by Dire Tladi, Special Rapporteur , Jaanuar 2019.
35. United Nations General Assembly, International Law Commission Sixty- ninth session. Second report on *jus cogens* by Dire Tladi, Special Rapporteur, Märts 2017.
36. Vaidluste kohustusliku lahendamise fakultatiivne protokoll - RT II 1993, 23, 55
37. Verma, A.S. A Case for the United States' Ratification of UNCLOS. Extraordinary and plenipotentiary Diplomatist. <https://diplomatist.com/2020/05/02/a-case-for-the-united-states-ratification-of-unclos/> (09.04.2022)
38. Wiessner, S., Gonzalez, C. The ILC at Its 70th Anniversary: Its Role in International Law and Its Impact on U.S. Jurisprudence. FIU Law Review, 13(6), 2019.